

BİLECİK ŞEYH EDEBALIÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

**AB MÜZAKERE SÜRECİNDE EĞİTİM FASLI VE AB EĞİTİM SİSTEMİNİN
TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE MUHTEMEL ETKİLERİ**

Yunus GÜNEY
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Murat ERCAN

BİLECİK, 2014
Ref No: 10015607

BİLECİK ŞEYH EDEBALİÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

**AB MÜZAKERE SÜRECİNDE EĞİTİM FASILI VE AB EĞİTİM SİSTEMİNİN
TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE MUHTEMEL ETKİLERİ**

Yunus GÜNEY

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Murat ERCAN

BİLECİK, 2014

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

Sayfa: 1/1

...../...../201...

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 21/05/2014 tarih ve 117 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 15/08/2014 tarihinde Tez Savunma Sınavı yapılan Yunus GÜNEY'in "AB Müzakere Sürecinde Eğitim Faslı ve AB Eğitim Sisteminin Türk Eğitim Sistemine Muhtemel Etkileri" konulu tez çalışması Kamu Yönetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZDANIŞMANI: Doç. Dr. Murat ERCAN

ÜYE : Doç. Dr. Ali AYATA

ÜYE : Yard. Doç. Dr. Ali YURDAKUL

ÜYE :

ÜYE :

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

Madde 43-(3) Yüksek lisans tez sınavı jürisi ve tez savunma sınav tarihi, ilgili ABD/ASD başkanlığının önerisi ve EYK kararı ile belirlenir. Önerinin uygun bulunmaması halinde tez jürisini ilgili EYK belirler. Jüri, biri öğrencinin tez danışmanı ve en az biri enstitünün başka bir ABD/ASD'den ya da başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere üç veya beş asıl, birisi ilgili ABD/ASD'den, diğeri de enstitüye bağlı başka ABD/ASD'den veya başka bir yükseköğretim kurumundan olmak üzere iki yedek öğretim üyesinden, öğretim üyesi bulunmadığı takdirde doktora/sanatta yeterlik derecesine sahip öğretim elemanları ya da sanatçı öğretim elemanlarından oluşur. ABD/ASD başkanı, jüri üyelerini uzmanlık alanlarını göz önünde bulundurarak önerir. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda ikinci tez danışmanı jüri üyesi olamaz.

TEŐEKKÖR

Bu çalışmada bana bŸyŸk destek veren danışman hocam Doç. Dr. Murat Ercan'a ve gŸrŸőlerinden faydalandığım bŸtŸn hocalarıma, aynı zamanda bu sŸrete imkânlar doğrultusunda yardımcı olup kurumumdaki çalışma saatlerimi ayarlamam da destek olan kurum idarecilerime teőekkŸrŸ borç bilirim. Ayrıca her zaman yanımda olan çok sevdiğim kızım Elif Sena ve eőim GŸnay' a teőekkŸr ederim.

Yunus GŸNEY
Bilecik, Ağustos 2014

ÖZET

“AB MÜZAKERE SÜRECİNDE EĞİTİM FASILI VE AB EĞİTİM SİSTEMİNİN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE MUHTEMEL ETKİLERİ”

Yunus GÜNEY

Bu çalışmada Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci kapsamında AB eğitim politikaları araştırılmıştır. Bu perspektifte Türkiye'nin eğitim sistemi, Avrupa Birliği'nin eğitim sistemi ve eğitim politikaları, AB eğitim programları ve projeleri, Türkiye'de AB eğitim müktesebatına uyumu ile ilgili yapılan çalışmalar ve bu çalışmaların Türk eğitim sistemi üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Çalışma betimsel nitelikte bir çalışma olup araştırmada, tarama modeli kullanılarak, bu konu hakkında mevcut durum ortaya konmuştur. Çalışmanın ilk bölümünde Türkiye'deki eğitim sistemi ve eğitim politikaları açıklamıştır. İkinci bölümde AB'nin tarihsel süreci, örgütsel yapısı ve AB'nin Türkiye'nin Birlikle olan ilişkileri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, AB'nin kuruluş süreci, eğitim politikaları ve eğitim programları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, AB müzakere sürecinde ab eğitim sisteminin Türk Eğitim Sistemine etkileri, Türkiye'de eğitim alanındaki AB müktesebatına uyum çalışmaları üzerinde durulmuştur.

Anahtar sözcükler: Avrupa Birliği, Türkiye, Eğitim, politika, etki

ABSTRACT

“EFFECT OF EU EDUCATION SYSTEM TO THE TURKISH EDUCATION SYSTEM DURING THE EU NEGOTIATION PROCESS”

Yunus GÜNEY

Turkey's EU negotiation policies have been researched within the EU membership process in this study. Turkey's education system, Europe Union's education system and education policies, EU education programs and projects, studies conducted for the compliance of Turkey's education system to the EU acquis and the effects of these studies to the Turkish education system have been investigated and examined.

The study has a descriptive nature and the current situation has been revealed about this subject by using screening model. Education system and education policies of Turkey have been explained and described in the first part of the study. Information about historical processes and organizational structure of EU and relationship of Turkey and Europe Unions has been given in the second part of the study. EU's establishment process, education policies and education systems have been dealt in the second part of the study. It has been focused on the effects of EU education system to Turkish education system during EU negotiation process and compliance works to EU acquis in the field of education in Turkey in the third part of the study.

Keywords : Europe Union, Turkey, Education, policy, effect

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLO LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE’DE EĞİTİM

1.1. TÜRK EĞİTİM TARİHİ.....	1
1.1.1. Osmanlı Dönemi.....	1
1.1.2. Cumhuriyet Dönemi	2
1.1.2.1. Plansız Dönem Eğitim Yapılanması.....	3
1.2. TÜRKİYE’DE EĞİTİM SİSTEMİ.....	5
1.2.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı	5
1.2.1.1. Okul Öncesi Eğitim	7
1.2.1.2. İlköğretim	9
1.2.1.3. Ortaokul	12
1.2.1.4. Ortaöğretim.....	14
1.2.1.5. Mesleki ve Teknik Eğitim	23
1.2.2. Türk Eğitim Sisteminin Yönetmel Yapılanması	27

İKİNCİ BÖLÜM AB EĞİTİM SİSTEMİ VE EĞİTİM POLİTİKALARI

2.1. AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	30
2.1.1. Avrupa Ekonomik Topluluğunun Kuruluşu	30
2.1.2. Maastricht Antlaşması ve Sonrası	34
2.1.3. Lizbon Stratejisi’nde Eğitim.....	36
2.1.4. Avrupa için bir Anayasa Oluşturan Antlaşmada Eğitim	39
2.2. AB EĞİTİM POLİTİKASI VE EĞİTİM PROGRAMLARI.....	40
2.2.1. AB Eğitim Politikası.....	40
2.2.1.1. AB Eğitim Politikasının Amaçları.....	44

2.2.1.2. AB Eğitim Politikasının Hedefleri	45
2.2.1.3. AB Eğitim Politikasının Düzeyleri Ve Öncelikleri	46
2.2.1.4. AB Eğitim Politikasının Avrupa Kimliği Oluşturmadaki Rolü.....	49
2.2.2. AB ortak Eğitim Programları	49
2.2.2.1 Socrates Programı.....	50
2.2.2.1.1. Socrates Programının Amaçları.....	51
2.2.2.1.2. Erasmus: Yüksek Öğretim.....	52
2.2.2.1.3. Comenius Örgün Eğitim Üniversite Öncesi Okul Eğitimi	53
2.2.2.1.4. Grundtvig (Yaşam Boyu Eğitim)	54
2.2.2.1.5. Minerva Açık Uzaktan Eğitim Ve Eğitimde Bilgi ve İletişim	55
2.2.2.1.6. Lingua: Avrupa Dilleri Eğitimi	56
2.2.2.1.7. Observation and Innovation-Eğitim Sistemleri/Politikalarının İzlenmesi Ve Bu Alanlarda Yenilik	57
2.2.2.1.8. Joint actions Diğer Avrupa Programları İle Ortak Eylemler.....	58
2.2.2.1.9. Accompanying measures Diğer Eylem Alanlarında Yer Almayan Destek Tedbirleri	58
2.2.2.2. Leonardo Da Vinci AB Mesleki Eğitim Programı	58
2.2.2.2.1. Hareketlilik (Mobility)	59
2.2.2.2.2. Pilot projeler	59
2.2.2.2.3. Dil yeterlilikleri	59
2.2.2.2.4. Ülkelerarası ağlar.....	59
2.2.2.2.5. Referans kaynakları	59
2.2.2.3. Youth – AB Gençlik Programı	60
2.2.2.3.1. Gençlik Programının Hedef Kitlesi	60
2.2.2.3.2. Gençlik Programının Amaç Ve Öncelikleri	61
2.2.2.4. Tempus Eğitim Programı.....	62
2.2.2.5. Hayat Boyu Öğrenme Programı (2007-2013)	63
2.2.2.6. Yeni Gençlik Programı.....	63
2.2.2.7. Ek Programlar.....	64
2.2.2.7.1. Jean Monnet projesi.....	64
2.2.2.7.2. Europass eğitimi	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AB MÜZAKERE SÜRECİNDE AB EĞİTİM SİSTEMİNİN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE ETKİLERİ

3.1. AB MÜKTESEBATINA UYUM ÇALIŞMALARININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE ETKİLERİ.....	65
3.1.1. AB Müktesebatı.....	65
3.1.2. Eğitim konusunda Avrupa Birliği Kriterleri.....	67
3.1.3. Ulusal Programı.....	69
3.1.4. Türkiye'nin AB Eğitim, Mesleki Eğitim ve Gençlik Programlarına Katılımı	74
3.1.5. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yürütülen Uyum Çalışmaları.....	75
3.1.5.1. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Çıkarılan Mevzuatı	75
3.1.5.2. AB Çalışmaları Kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı'nda Oluşturulan Birimler.....	79
3.1.5.2.1. Eurydice (Avrupa Eğitim Bilgi Ağı)	79
3.1.5.2.2. Ulusal Referans Noktası	79
3.1.5.3. Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Zorunlu Eğitim	80
3.1.6. Diğer Kurumlarca Yürütülen Çalışmalar	81
3.1.6.1. Yüksek Öğretim Kurulu	82
3.1.6.1.1. Diploma Eki.....	82
3.1.6.1.2. Akademik Hareketlilik	83
3.1.6.1.3. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS)	83
3.1.6.2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	84
3.1.6.3. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans).....	84
3.1.6.3.1. 2007-2013 Dönemi Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programı için Bütçe Katkıları.....	86
3.1.6.4. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS)	87
3.1.7. AB'nin Eğitim Politikalarının Türk Eğitim Sistemine Etkileri.....	87
3.1.7.1. AB'nin İlköğretim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri.....	88
3.1.7.2. AB'nin Orta Öğretim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri....	90
3.1.7.3. AB'nin Yüksek Öğretim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri.....	91

3.1.7.4. AB'nin Yaşam Boyu Öğrenme Politikaları Ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri.....	93
3.2. PISA UYGULAMALARINDA TÜRKİYE'NİN DURUMU.....	94
3.3. DERS KİTAPLARININ YENİDEN YAZILMASINDA AB ETKİSİ.....	98
3.4. AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ.....	99
3.4.1 Avrupa Birliğinde Din Eğitimi.....	100
3.4.2 Türkiye'de Din Eğitimi.....	100
SONUÇ.....	102
KAYNAKLAR.....	109
EKLER.....	115
ÖZGEÇMİŞ.....	124

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı).....	7
Tablo 2: İlkokullarda Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Ve Derslik Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı).....	9
Tablo 3: Ortaöğretimlerin Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Ve Derslik Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı).....	14
Tablo 4: İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Burslu Öğrenci Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı).....	15
Tablo 5: Öğretim Dairelerine Göre Pansiyon Sayısı, Pansiyon Kapasitesi ve Pansiyonlarda Kalan Öğrenci Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı).....	16
Tablo 6: Ortaöğretim ve Yükseköğretim Özel Öğrenci Yurtları İle Öğrenci Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı).....	18
Tablo 7: İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Yurtiçi Burs Ücreti (2002-2012).....	18
Tablo 8: Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumundan Burs, Öğrenim ve Katkı Kredisi Alan Öğrenci Sayısı ve Kredi Miktarı (19.11.2012 Tarihi İtibariyle).....	19
Tablo 9: 2013 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı ve 2012 Yılı Bütçe Ödeneğine Oranı.....	21
Tablo 10: 2013 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Dağılımı.....	22
Tablo 11: Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Büyüklükleri.....	22
Tablo 12: Ortaöğretim Kurumlarında Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı)	24
Tablo 13: Öğretim Yılına Göre Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mezunlarının Toplam Ortaöğretim Mezunları İçindeki Oranı.....	26
Tablo 14: Avrupa Birliği'nin Düşünsel Temeli.....	31
Tablo 15: Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Şeması(Ankara Üniversitesi yayınları no: 218):.....	52
Tablo 16: Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programları için Avrupa Birliği ve Ulusal Bütçe Katkıları (Ulusal Ajans 2014).....	115
Tablo 17: PISA 2012 Ülke Ortalamaları (PISA 2012 Ulusal Ön Raporu).....	125

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ABGS	Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
AET	Avrupa Topluluğu
AKÇT	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AKTS	Avrupa Kredi Transfer Sistemi
ATAUM	Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi
BIT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
Eurydice	Avrupa Eğitim Bilgi Ağı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IKV	İktisadi Kalkınma Vakfı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OLD	Açık Ve Uzaktan Eğitim
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

GİRİŞ

Avrupa'da kalıcı barışın sağlanması ve ekonomik bütünleşme amacıyla kurulan Avrupa Birliğinde, başlangıçta eğitim politikasında ekonomik gerekçelerle mesleki eğitime ağırlık verilmiş ve bu alandaki ilk düzenlemeler ekonominin güçlenmesine destek olmak üzere yetişkin insan gücünün sağlanmasına yönelik olarak yapılmıştır. Avrupa Birliği giderek siyasi bir yapıya dönüştürülürken eğitim alanında, mesleki eğitimin yanında okul öncesi eğitimden başlayarak yüksek öğretimi de kapsayan ortak eğitim programları geliştirilmiştir.

Eğitim AB üyesi tüm ülke hükümetlerinin en önemli gündem maddelerinden biri olmakla beraber eğitimin yapısı tüm ülkelerde farklılıklar göstermektedir. Avrupa Birliği eğitim alanında tek bir politikanın olmadığı ancak ülkeler arasında görüş alışverişinde bulunduğu bir forum niteliğindedir. Üye ülkeler eğitimin içeriği ve organizasyonu açısından özgür olup Avrupa Birliği nezdinde işbirliği yapabilmektedirler. Avrupa Birliği'nin eğitim alanında sunduğu olanaklar ise: Uluslararası eğitim, mesleki eğitim ve gençlik ortaklıkları, değişim programları ve yurtdışında eğitim olanakları, yenilikçi öğretim ve eğitim programları, eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve diplomaların karşılıklı tanınması, akademisyenler ağı ve mesleki uzmanlık karşılaştırma ve politika üretme amaçlı danışma platformudur. Topluluk eğitim politikası özel okullardan öğretmenlere, velilerden öğrenci ve idarecilere, üniversite rektörlerinden mesleki kuruluşlara, uzmanlardan bakanlara her türlü alanı ve eğitim şeklini kapsamakta ve üye devletlerin programlarını tamamlamaktadır.

Türkiye 1963 Ankara Antlaşması ile resmi olarak AET'ye giriş için başvurusunu yapmış ve 2005 yılı itibari ile tam üyelik müzakerelerine başlamıştır. Bu süreçte Birliğin politika ve uygulamaları ile uyum sağlamak üzere birçok alanda düzenlemeler ve değişiklikler yapmak durumundadır. Eğitim tam üyelik müzakerelerinde en önemli başlıklardan biridir. Bu çalışma AB'ne üyelik sürecinde eğitim alanında gerçekleştirilecek düzenleme ve değişikliklerin neler olduğu ve bunların Türk Eğitim Sistemine muhtemel etkilerinin belirlenmesine katkıda bulunabilecek bir çalışma olma niteliğindedir.

Araştırma, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde eğitimin önemli müzakere başlıklarından biri olması, AB eğitim politikalarının neler olduğunun tespiti ve Türkiye'de konuyla ilgili yapılan uyum çalışmalarının belirlenmesi ve bu çalışmaların sonuçlarının orta ve uzun vadede eğitim sistemimize olan etkilerinin ortaya konması açısından önemlidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE EĞİTİM

1.1. TÜRK EĞİTİM TARİHİ

Eğitim toplumsal ilkelerin ve kuralların, davranış kalıplarının toplumsal düşünüş biçimlerinin ve olumlu sosyal faaliyetlere katılımın eğitilen kişilerle sağlanmasına katkı sağlayan bir araçtır (Başaran,1999: 50). Ham maddesi insan olan eğitimin amacı bireye olumlu davranışlar kazandırarak, ona bir mesleğin bilgi, beceri ve tekniklerini öğretmek ve kişiyi daha üretken kılmaktır (Adem, 1995: 5).

Türk eğitim tarihini incelemeye aldığımızda ülkemizdeki eğitim sisteminin kısmen Batı ülkelerinin eğitim sistemi etkisi altında kaldığını ve kendine özgün, milli bir eğitim sistemi geliştiremediği görülebilmektedir. Türk eğitim sisteminin tarihsel gelişim süreçlerine bakıldığında Türk eğitim sistemini iki farklı boyuttan değerlendirmek mümkün olabilmektedir. Türk eğitim sistemini, en genel hatlarıyla değerlendirdiğimizde Osmanlı dönemi ile Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki ayrı dönemde incelemek mümkün olacaktır.

1.1.1. Osmanlı Dönemi

Osmanlı Döneminde iki eğitim sisteminden söz etmek mümkündür. Bunlar, Medrese Sistemi ile Tanzimat Mektepleridir. Her iki sistemde birbirinden farklı eğitim içeriğine sahip ve farklı dünya görüşüne sahip insanlar yetiştiriyorlardı. Cumhuriyetle birlikte, bu ikili sistem yeni yasayla birleştirildi; çünkü ikili eğitim sistemi ülke için oldukça önemli problemler üretmekteydi. Yeni cumhuriyetin bağımsız yaşayabilmesi için toplumsal değişmeyi, hem kurumsal hem de halkın bilinçlendirilmesini boyutuyla gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunu sağlayan en güçlü faktör ise kuşkusuz eğitim olacaktır. Eğitime bu süreçte sadece okullarla sınırlı olmayan, aynı zamanda kültürel ve politik bir işlev de yüklenmekteydi (Sağ, 1984: 35-52).

1.1.2.Cumhuriyet Dönemi

Yenileşme hareketleri iki farklı eğitim sisteminin bir takım unsurlarının cumhuriyete kadar sürdürülmesini sağlamıştır. En belirgin unsur, karma eğitim yerine kız ve erkek okullarının ayrı tutulmaları ve kızların toplumsal rollerinin ev hanımlığı ve annelik olduğunun kabullendirilmesidir. Yani cumhuriyet Türkiye'si toplumsal alanda ve eğitimde cinsiyet konusunda ayrılık bakışım devraldı. Osmanlı imparatorluğu sonra erdiğinde, eğitimin her kademesinde öğretmen, öğrenci ve okulu olan köy sayısı oldukça sınırlıydı. Anadolu'da yaşayan insanların % 90'ından fazlası okuma yazma bilmemekteydi. Bu koşullar doğal olarak geniş halk kitlelerine eğitim olanaklarının sağlanmadığını kırsal bölgelerde ve kadınlar arasında bilgisizliğin olduğunu ifade etmektedir(Sağ, 1990: 3-36).

Türk eğitim sistemi Cumhuriyet kurulduktan sonra eğitim sisteminin düzensiz ve dağınık yapısını ortadan kaldırmak için 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat kanunu çıkarıldı. Eğitimin niteliği cumhuriyetin ilkelerine uygun olarak değiştirildi. 1 Kasım 1928'de ise Türkçeyi her vatandaş için ortak bir dil yapmak amacıyla Yeni Türk Alfabeti kabul edildi. 1973 yılında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu çıkarıldı. Bu yasa Türk eğitim sistemini kapsamlı bir şekilde içermektedir(Başaran, 1996: 17-19).

Medeni kanunun getirilmesiyle eğitimde laikleşme başlar ve böylece vakıfların eğitim kurumları ile ilişkiler kesilir. 3 Mart 1924'te kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkartılarak, okul ile klasik medrese arasındaki ikilem böylece ortadan kalkmıştır. 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun (Eğitim Birliği Yasası) kabul edilmesinden günümüze kadar lise müfredatları on bir defa değiştirildiği görülmektedir Böylece ortaöğretim fen ve edebiyat olmak üzere iki temel alanda eğitim yapmıştır. Kısa bir süre sonra bu iki temel eğitime Latince adı altında bir dal da eklenmiştir. Liselerin öğretim süreleri zaman içinde dört ile üç yıl arasına değişikliklere tabi tutulmuş, programları ve ortak sınıflar farklı yıllara uygulanmıştı. Programların çoğu bir üst öğrenime yönelik öğrenci yetiştirme konusunda yoğunlaşmış, bunun üstüne de kimi zaman eleştiriler yapılmıştır. IV. Maarif Şurası'nda liselerin dört yıla çıkarılma önerileri, kişisel görüşler ifade ederken bilimsel temel ve destekten de yoksundur. Nedenler sıralandığında söz konusu durum daha iyi anlaşılabilir(Sağ, 2003: 20).

Kurtuluş Savaşı sırasında eğitim alanında gerçekleştirilen en önemli olay "Türkiye Muallime ve Muallimler Birliği"nin kurulmasıyla beraber. 15 Temmuz 1921'de Ankara'da Eğitim Kurultayı (Heyet-ı İlmiye) kongresinin toplanmasıdır. Bu kongrede, halkın yaşamsal ihtiyaçlarını giderecek kuramsal bilgi, çiftçi ve işçi sınıfının dikkate alınması. Anadolu'nun sanat merkezi olması gerektiği yaklaşımı tartışılmıştır. Ayrıca ilköğretim ve ortaöğretim ile köy öğretmeni yetiştirmek gibi konular da tartışılmıştır. Bu bakış açısı Kurtuluş Savaşı'nın önceliği nedeniyle sonuçlandırılmamıştır. Kurtuluş Savaşı döneminde eğitim alanındaki önemli sorunlardan biri de yabancı ve azınlık okullarının verdiği eğitim ve ulusal kurtuluş mücadelesine karşı olumsuz tutumları hatta aleyhine ajanlık yapmalarıdır (Sağ, 2003: 20).

1.1.2.1.Plansız Dönem Eğitim Yapılanması

Küçük'ün vurguladığı gibi kalkınma planlarının Türkiye'deki eğitim sistemine olan etkisi ile ilgili yaptığı araştırmasında; kalkınma planları kapsamındaki eğitim planlaması deneyiminin eğitimin iç ve dış sorunlarını çözmekten uzak olduğunu; politikaların genel olarak hedeflere ulaşılmasını sağlayacak güçte olmadığını ve planlamanın, ekonominin insan gücü gereksinimini sağlayan tedarikçi yönünden çok eğitim hakkı ve eşitlik anlayışını esas alan bir çerçevede yürütmesi gerektiğini belirtmiştir (Küçük, 2010). Nişancı ise Türkiye'de planlı kalkınma ve yapısal değişim ilişkisini genel olarak değerlendirdiği araştırmasında, planlanan hedefler ile gerçekleşen sonuçlar arasında paralellik kurmanın mümkün olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Nişancı, 1994: 95). Benzeri şekilde Gürsoyda, Türkiye'de kalkınma planlarının çağa uygunluk konusunda yetersiz kaldığını ve ülkenin "planlama" aracını yeni bir anlayışla değerlendirmesi zorunluluğunun altını çizmiştir (Gürsoy, 1997: 273).

1963 yılında planlı kalkınma dönemine geçilmesiyle birlikte, yükseköğretim kurumları da bu çerçevede ülke gereksinimlerini karşılayacak bir yapılanma içine sokulmaya çabalanmıştır. Plân dönemi öncesinde mevcut yükseköğretim kurumlarının genel olarak ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı yeterli derecede destekleyemediği; belli teknolojileri uygulayacak ve uzun dönemde teknoloji üretecek yeterli sayıda teknik işgücünü yetiştirecek yapıdan uzak bulunduğu; öğrencilerin

genellikle genel eğitim dallarına yoğunlaştığı, mesleki ve teknik yükseköğretimde ise eğitimin kavramsal düzeyde kaldığı söylenebilir(DPT, 1-9 Beş Yıllık Kalkınma Plânı).

Türkiye'de 1960 Devrimiyle birlikte planlı kalkınma politikası benimsenmiştir (Hesapçıoğlu, 1984:25). Türkiye 1961 anayasası ile planlı döneme girmiştir. Planlı dönemde yapılan çalışmalara değinmeden önce 1961 öncesi dönemdeki eğitim planlama çalışmalarına kısa bir göz gezdirmekte fayda vardır. Böylece her iki dönem için de daha sağlıklı değerlendirme ve karşılaştırmalar yapmak mümkün olacaktır. Cumhuriyet dönemini uygulanan ekonomik kalkınma politikaları bakımından üç dönem halinde ele alınmaktadır. Bu dönemler 1923-1932 liberal ekonomi politikası dönemi, 1933-1950 iktisadi devletçilik ve plancılık politikası dönemi ve yine 1950-1962 liberal ekonomi politikaları dönemidir. Cumhuriyet dönemi politikaları bu dönemler açısından ele alınıp, uygulanan modellerin eğitim sektörüne yansımaları incelenebilir. Cumhuriyet döneminde Türkiye'de eğitim politikası planlamalarını ise 2 bölüme ayırarak incelemek mümkündür. Birincisi 1920- 1960 dönemi ve diğeri de 1960'dan günümüze kadar olan dönemdir. Bu ana dönemleri kendi içinde bölümlere ayırmak ayrıca mümkündür (Hesapçıoğlu, 1984: 18).1929- 1960 dönemi için şöyle bir noktaya dikkati çekmek gerekir. Bu dönemde günümüzde anladığımız anlamda modern eğitim planlaması çalışmalarının varlığından ziyade, uygulanmaya çalışılan eğitim programları, geliştirilen ve önerilen eğitim çalışmaları, modern bir plan görünümünden çok, belli programlar çerçevesinde eğitim sistemini geliştirme ve bu sisteme yön verme çabalarıdır. Planlar için gerekli prosedürler saptanmamış ve sorumlu bir örgüt belirtilmemiştir. Eğitim planlamasının uluslar arası seyri izlendiğinde ikinci dünya savaşına değin uygulanan politikadaki dört özellik Türkiye'de 1960'lı yıllara kadar gözlenebilmektedir. Bunlar (Coombs, 1970: 25);

- Zaman bakımından kısa süreli ve bir bütçe yılı ile sınırlı olmaları
- Eğitim sisteminin bir bölümünü kapsamaları ve sistemin parçalarını birbirinden bağımsız olarak ele almaları
- Bağımsız planlama anlayışına uygun olarak bütünlükten yoksun oluşun
- Esnek olmayan bir yapıya sahip olmaları şeklinde özetlenebilir.

1979-1983 yıllarını kapsayan Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında eğitim sisteminde sosyal adalet sağlanamadığı için kalkınmanın gerektirdiği nitelik ve nicelikte

insan gücü yetiştirmede yetersiz kaldığı, eğitimde beklenen hedeflere ulaşamadığı belirtilir (Ünal, 2004: 150-177).

1.2.TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİ

1.2.1. Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiş olan Millî Eğitim Sistemi, "Örgün Eğitim" ve "Yaygın Eğitim" olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır (MEB, 2013: 13).

-Örgün Eğitim: Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir.

- Yaygın Eğitim: Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Yaygın eğitimin özel amacı, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan, ya da bu kademedен çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında; okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı hazırlamak, bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak, millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak, toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak, ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak, beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek, çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak, boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmaktır.

EK-1 deki Öğretim yılı ve eğitim seviyesine göre okullaşma oranıyla ilgili tablo incelendiğinde, 1997-1998 yılları arasında okul öncesi eğitim alan kimsenin olmadığı görülmektedir, ilköğretim okullarından mezun brüt %96,26 oranında erkek, %62,43 oranında kadın, net %90,25'i erkek, %78,97 kadın; ortaöğretim okullarından mezun

brüt %60,20 oranında erkek, %44,97 oranında da kadın, net %41,9 oranında erkek, %34,6 oranında kadın; yükseköğretim okullarından mezun brüt %22,92 oranında erkek, %15,95 oranında kadın, net %11,28 oranında erkek, %9,7 oranında kadın mevcuttur.

1998-1999 yılları arasında alınan kayda göre, okullaşma oranı ilköğretim derecesinde brüt %100,72 erkek, %87,60'da kadın, net %94,48'i erkek, %83,79'u kadın; ortaöğretim derecesinde brüt % 64,89'ü erkek, %48,98'i kadın, net % 42,34'ü erkek, %35,22'si kadın; yükseköğretim derecesinde brüt %25,47'si erkek, %17,68'i kadın, net %11,81'i erkek, %9,67'si kadındır.

2009-2010 yılları arasında okullaşma oranına bakıldığında, 3-5 yaş arasındaki okul çağı öncesi eğitimi alan çocukların % 27,34'ü erkek, %26,48'i kadın; ilköğretim derecesinde okuyanların brüt %107,5'i erkek, %105,88'i kadın, net % 98,47'si erkek, %95,97'si kadın; ortaöğretim derecesinde brüt %89,14'ü erkek, %78,97'si kadın, net %60,63'ü erkek, %56,30'u kadın; yükseköğretim derecesinde brüt %58,14'ü erkek, %48,48'i kadındır.

2012-2013 yılları arasında okuyanların oranı incelendiğinde, 3-5 yaş arasında olan okul öncesinde eğitim alan çocukların brüt %31,42'si erkek, %30,41'i kadın, net %26,94'ü erkek, %26,31'i kadın; 4-5 yaş arasında olan okul öncesinde eğitim alan çocukların brüt %44,86'sı erkek, %43,18'i kadın, net %37,88'i erkek, %36,80'i kadın; 5 yaşında olan ve okul öncesinde eğitim alan çocukların brüt %57,34'ü erkek, %53,24'ü kadın, net %41,03'ü erkek, % 38,33'ü de kadındır. İlkokul derecesinde okuyanların oranı brüt %107,21'i erkek, %107,84'ü kadın, net %98,81'i erkek, %98,92 kadın; ortaokul düzeyinde brüt %106,2'si erkek, %109,24'ü kadın, net %93,19'u erkek, %92,98'i kadın; ortaöğretim düzeyinde okuyanların brüt %99,60'ı erkek, %93,77'si kadın, net %70,77'si erkek, %69,31'i kadın; yükseköğretim düzeyinde cinsiyet dağılımı yapılmamıştır.

İstatistikler şunu göstermektedir ki okullaşma oranı 1900'lü yıllardan 2010 yılına kadar erkekler kadınlara göre daha fazladır. Bu durumun nedeni kızların okumasının önüne engel koyularak ailenin ve toplumun erkeğe okuması için daha fazla finansman sağlamasıdır. 2010 yılından sonra kızlar erkeklerden daha fazla olduğu görülmüştür. Kızlara da okuma şansı tanınarak eğitim finansmanı sağlanmıştır. 2009 yılından itibaren okul öncesi eğitim önem kazanmıştır. Okul öncesi eğitimde okullaşma

oranı başa baş gitmektedir. Erkek ve kadın oranında kayda değer bir farklılık görülmemektedir.

1.2.1.1. Okul Öncesi Eğitim

Milli eğitim bakanlığının okul öncesi eğitimi ile ilgili 2003 yılında yaptığı tanımı şu şekildedir.

Okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş, 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır” (MEB, 2003: 51).

Tablo 1: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı)

Okul Türü Type of school	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmensayısı Number of teachers			Derslik Classroom
		Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	
Okul öncesi eğitim (Resmi+Özel) Pre-primary education (Public+Private)	27.197	1.077.933	562.179	515.754	62.933	3.620	59.313	49.372
Okul öncesi Eğitim (Resmi) Pre-primary education (Public)	23.556	953.209	496.485	456.724	47.712	3.073	44.639	37.900
Okul öncesi Eğitim (Özel) Pre-primary education (Private)	3.641	124.724	65.694	59.030	15.221	547	14.674	11.472
Anaokulları toplamı (Resmi+Özel) Total number of kindergartens (Public+Private)	3.287	275.777	144.526	131.251	18.407	1.811	16.596	12.916
Bağımsız ana okulu (Resmi) Independent kindergartens (Public)	1.884	219.536	114.702	104.834	12.568	1.560	11.008	8.146
Özel anaokulları toplamı (Özel) Total number of private kindergartens (Private)	1.403	56.241	29.824	26.417	5.839	251	5.588	4.770
Türk Turkish	1.399	56.097	29.748	26.349	5.780	251	5.529	4.755
Azınlık Minority	4	144	76	68	59	-	59	15
Yabancı Foreign	-	-	-	-	-	-	-	-
Uluslararası International	-	-	-	-	-	-	-	-
Anasınıfları toplamı (Resmi+Özel) Total number of nursery classes (Public+Private)	22.179	750.343	390.574	359.769	36.904	1.554	35.350	31.165
Anasınıfları toplamı (Resmi) Total number of nursery classes (Public)	21.551	725.816	377.670	348.146	34.578	1.512	33.066	29.194
Anasınıfları Nursery classes	21.551	723.762	376.684	347.078	34.578	1.512	33.066	29.194
Yaz anaokulları ve anasınıfları Summer kindergartens and nursery classes		1.205	558	647				
Mobil anaokulları Mobile kindergartens	-	849	428	421	-	-	-	-
Özel okullar bünyesindeki anasınıfları (Özel) -Nurseyclasses within private schools (Private)	628	24.527	12.904	11.623	2.326	42	2.284	1.971

Türk Turkish	616	24.198	12.730	11.468	2.309	42	2.267	1.947
Azınlık Minority	12	329	174	155	17	-	17	24
Yabancı/Foreign Uluslararası International	-	-	-	-	-	-	-	-
Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Özel) ⁽¹⁾ General Directorate of Children Services (Private) ⁽¹⁾	1 610	43 956	22 966	20 990	7 056	254	6 802	4.731
657 Sayılı Kan.191.mad.göre açılan kurumlar (Resmi) Institutions opened in accordance with Law no. 657, article 191 (Public)	121	7 857	4 113	3 744	566	1	565	560

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:51.

2012-2013 öğretim yılı içerisinde okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim veren okul sayısı 27.197, okul öncesi eğitim alan 562.179 erkek öğrenci, 515.754 kız öğrenci, bu okullarda görev yapan 3.620 erkek öğretmen, 59.313 kadın öğretmen ve okullarda eğitim yapılan 49.372 derslik mevcuttur. Okul öncesi eğitim veren 27.197 kurumdan 23.556 tanesi resmi, 3.641'i özel olarak çalışmakta, okul öncesi okullarda eğitim alan 562.179 erkek öğrenciden 496.485'i resmi eğitim veren okullarda, 65.694'ü özel eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarında; 515.754 kız öğrenciden 456.724'ü resmi, 59.030'u da özel olarak faaliyet gösteren okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim almaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev alan 3.620 erkek öğretmenden 3.073'ü resmi eğitim kurumunda, 547'si özel eğitim kurumunda, 59.313 kadın öğretmenden 44.639'u resmi, 14.674'ü özel eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmaktadır. 49.372 derslikten 37.900'ü resmi, 11.472'si de özel olarak faaliyet gösteren okul öncesi eğitim veren kurumlarda vardır.

3.287 anaokullarından resmi bağımsız anaokulu sayısı 1.884, özel anaokulu sayısı 1.403'tür. Bu anaokullarında eğitim alan 144.526 erkek öğrenciden 114.702'si resmi anaokulunda, 29.824'ü özel anaokulunda öğrenci; 131.251 kız öğrenciden 104.834'ü resmi de, 26.417'si özelde okumaktadır. Bu anaokullarında görev yapan 1.811 erkek öğretmenden 1.560'ı resmi anaokullarında 251'i özel anaokullarında, 16.596 kadın öğretmenden 11.008'i resmi anaokullarında 5.588'i de özel anaokullarında görev yapmaktadır. 12.916 derslikten 8.146'sı resmi anaokullarında, 4.770'i özel anaokullarındadır.

Özel okullar bünyesindeki anasınıfları olarak çalışan 628 kurum mevcuttur, bu anasınıflarında okuyan 12.904 erkek ve 11.623 kız öğrenci vardır, 42 erkek öğretmen ve 2.284 kadın öğretmen görev yapmaktadır, 1.971 tanede derslik bulunmaktadır.

Özel Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak faaliyet gösteren 1.610 tane kurum, 22.966 erkek ve 20.990 kız buralarda eğitim görmekte, 254 erkek ve 6.802 kadın öğretmen burada görev almakta ve 4.731 tanede derslik bulunmaktadır.

Resmi olarak 657 Sayılı Kanun 191. maddesine Göre Açılan 121 kurum vardır. Bu kurumda okuyan 4.113 erkek, 3.744 kız öğrenci, görev alan 1 erkek öğretmen ve 565 kadın öğretmen, 560 tanede derslik vardır.

Okul öncesi eğitim alan erkekler kızlara göre daha fazladır. Bu düzeyde bir eğitim için erkeklere daha fazla finansman sağlanıyor olabilir.

1.2.1.2. İlköğretim

“Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter”(MEB, 2003: 66).

Tablo 2: İlkokullarda Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Ve Derslik Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı)

Okul Türü Type of school	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci Sayısı Number of Students			Öğretmen Sayısı Number of Teachers			Derslik Classroom
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
		Total	Males	Females	Total	Males	Females	
İlkokul Primary School	29.169	5.593.910	2.862.730	2.731.180	282.043	118.937	163.106	234.920
İlkokul (Resmi) Primary School (Public)	28.177	5.426.529	2.773.707	2.652.822	261.497	113.776	147.721	222.265
İlkokul (Özel) Primary School (Private)	992	167.381	89.023	78.358	20.546	5.161	15.385	12.655
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü (İlkokul) (Resmi) (Primary School) (Public)	27.833	5.415.969	2.767.070	2.648.899	258.237	112.504	145.733	219.644
İlkokul Primary School	27.833	5.415.969	2.767.070	2.648.899	258.237	112.504	145.733	219.644

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Resmi) Education and Guidance Services (Public)	334	10.478	6.617	3.861	3.260	1.272	1.988	2.06
İlkokul (İşitme Engelliler) Primary School (Hearing-Impaired)	45	1.241	724	517	494	192	302	358
İlkokul (Görme Engelliler) Primary School (Visually-Impaired)	16	671	406	265	219	70	149	167
İlkokul (Ortopedik Engelliler) Primary School (Orthopedic-Impaired)	3	339	183	156	65	14	51	46
İlkokul (Hafif Düzeyde Zihinsel Engelliler) Primary School (Light Levels of Educable Mentally-Impaired)	52	987	616	371	362	132	230	438
Özel Eğitim Uygulama Merkezi (I. Kademe) Training Center of Special Education (I. Grade)	217	7.224	4.672	2.552	2.116	861	1.255	1.593
İlkokul (Uyum Güçlüğü Olanlar) Primary School (Children with Adaptation Problems)	1	16	16		4	3	1	4
Müzik ve Bale İlkokulu (Konservatuvar) Music and Ballet Primary School (Conservatory)	10	82	20	62				15
İlkokul (Özel) Primary School (Private)	992	167.381	89.023	78.358	20.546	5.161	15.385	12.655
Özel Türk İlkokulu Private Turkish Primary School	860	165.308	87.921	77.387	19.169	4.793	14.376	11.737
Özel Özel Eğitim İlkokulu Private Special Education Primary School	104	868	510	358	1.093	327	766	787
Özel Azınlık İlkokulu Private Minority Primary School	27	1.195	586	609	275	41	234	124
Özel Yabancı İlkokulu Private Foreign Primary School	1	10	6	4	9	-	9	7

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:66.

2012-2013 öğretim yılı içinde kaydedilen 29.169 ilköğretim okulu vardır ve bu sayının 28.177'si resmi, 992'si özel olarak faaliyet göstermektedir, bu okullarda okuyan 2.862.730 erkek öğrenci vardır ve bu sayının 2.773.707'i resmi ilköğretim okullarında, 89.023'ü özel okullarda; 2.731.180 kız öğrenci vardır ve bu sayının da 2.652.822'si resmi, 78.358'i özel okullarda; görev alan 118.937 erkek öğretmen vardır ve bu sayının 11.776'sı resmi okullarda, 163.106 kadın öğretmen vardır ve bu sayının da 15.385'i özel okullarda; 234.920 tane derslik vardır ve bu sayının 222.265'i resmi okullarda, 12.655'i özel okullarda mevcuttur.

Resmi olarak faaliyet gösteren Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü 27.833 tane, burada okuyan 2.767.070'i erkek öğrenci, 2.648.899'u kız öğrenci, burada görev yapan 11.504'ü erkek öğretmen, 145.733 kadın öğretmen ve 219.644 derslik vardır. Resmi olarak Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü faaliyet gösteren 334 tane kurum vardır. Bu kurumlarda eğitim alan 6.617 erkek öğrenci ve 3.861 kız öğrenci vardır. Bu kurumlarda göre alan 3.260 erkek öğretmen ve 1.272 kadın öğretmen vardır. 2.606 tanede derslik bulunmaktadır. 334 tane kurumdan 45'i işitme engelliler için, 16'sı görme engelliler için, 3'ü ortopedik engelliler için, 52'si hafif düzeyde zihinsel engelliler için, 217'si özel eğitim uygulama merkezi (I. kademe) için ve 1 tanesi de uyum güçlüğü olanlar için çalışmaktadır. Bu kurumda eğitim gören 6.617 erkek öğrencinin 724'ü işitme engelli ilköğretimde, 406'sı görme engelliler ilköğretiminde, 183'ü ortopedik engelliler ilköğretiminde, 616'sı hafif düzeyde zihinsel engelliler ilköğretiminde, 4.672'si özel eğitim uygulama merkezinde, 16'sı da uyum güçlüğü olanların eğitim aldığı ilköğretimde öğrencidir. Bu kurumda eğitim gören 3.861 kız öğrencinin 517'si işitme engelli ilköğretimde, 265'i görme engelliler ilköğretiminde, 156'sı ortopedik engelliler ilköğretiminde, 371'i hafif düzeyde zihinsel engelliler ilköğretiminde, 2.552'si özel eğitim uygulama merkezinde öğrencidir. Bu kurumda görev alan 1.272 erkek öğretmenden 192'si işitme engelli ilköğretimde, 70'i görme engelliler ilköğretiminde, 14'ü ortopedik engelliler ilköğretiminde, 132'si hafif düzeyde zihinsel engelliler ilköğretiminde, 861'i özel eğitim uygulama merkezinde, 3'ü de uyum güçlüğü olanların eğitim aldığı ilköğretimde görev almaktadır. Bu kurumda görev alan 1.988 kadın öğretmenden 302'si işitme engelli ilköğretimde, 149'u görme engelliler ilköğretiminde, 51'i ortopedik engelliler ilköğretiminde, 230'u hafif düzeyde zihinsel engelliler ilköğretiminde, 1.255'i özel eğitim uygulama merkezinde ve 1'i de uyum güçlüğü çekenlerin eğitim aldığı ilköğretimde öğretmendir.

Müzik ve Bale İlkokulu olarak faaliyet gösteren 10 tane kurum, bu kurumlarda ders alan 20 erkek ve 62 kız öğrenci, görev alan öğretmen sayısı belirtilmemiş ve 15 tane de derslik vardır.

Özel Türk İlkokulu olarak faaliyet gösteren 860 okul vardır. Bu okullarda 87.921 erkek, 77.387 kız öğrenci eğitim almakta, 4.793 erkek öğretmen, 14.376 kadın öğretmen görev almakta ve 11.737 derslik bulunmaktadır.

Özel Eğitim İlkokulu olarak faaliyet gösteren 104 okul vardır. Bu okullarda 510 erkek, 358 kız öğrenci, 327 erkek öğretmen 766 kadın öğretmen ve 787 derslik vardır.

Özel Azınlık İlkokulu olarak çalışan 27 kurum vardır. Bu kurumda okuyan 586 erkek, 609 kız öğrenci, görev alan 41 erkek öğretmen 234 kadın öğretmen, ders yapılan 124 tanede derslik vardır.

Özel Yabancı İlkokulu olarak faaliyet gösteren 1 tane kurum vardır. Bu kurumda 6 erkek ve 4 kız öğrenci eğitim almakta, 9 tane kadın öğretmen görev almaktadır. 7 tanede derslik mevcuttur.

1.2.1.3. Ortaokul

Ortaokullara göre öğrenci, personel ve derslik dağılımlarını tablodaki verilere göre inceleyelim.Ek-2 deki Ortaokullarda Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Ve Derslik Sayısı tablosu incelendiğinde2012-2013 öğretim yılında 16.987 ortaokul, 5.566.986 öğrenciden 2.815.534'ü erkek ve 2.751.452 kız öğrenci vardır. Bu kurumda 269.759 öğretmenden 129.356 erkek öğretmen ve 140.403 kadın öğretmen görev almaktadır. 124.584 tanede derslik bulunmaktadır.

Ortaokullardan 1'i açık öğretim ortaokulu, 16.082'si resmi olarak faaliyet göstermekte, 904'ü de özel ortaokullardır. Açık öğretim ortaokulunda okuyan 367.277 öğrenciden 144.766'sı erkek, 222.511'i de kız öğrencidir. 5.035.415 öğrencinin eğitim aldığı resmi faaliyet gösteren ortaokullarda 2.581.785 erkek, 2.453.630 kız öğrenci vardır. 250.833 öğretmenden 122.352 erkek, 1258.481 kadın öğretmen görev yapmaktadır. 114.691 tanede derslik bulunmaktadır. Özel olarak faaliyet gösteren ortaokullarda eğitim alan 164.294 öğrenciden 88.983 erkek, 75.311 kız öğrenci, 18.926 öğretmenden 7.004 erkek, 11.922 öğretmen vardır ve 9.893 tanede derslik bulunmaktadır.

Resmi Temel Eğitim Genel Müdürlüğü olarak 14.641 ortaokul, 2.527.202 erkek ve 2.403.454 kız öğrenci, 118.307 erkek ve 124.105 kadın öğretmen, 109.425 derslik vardır. Bunun 14.173'ü normal ortaokul, 468'i yatılı bölge ortaokuludur.

Resmi Din Öğretimi Genel Müdürlüğü olarak faaliyet gösteren 1.099 ortaokuldan 730'u imam hatip ortaokulu, 369'u İmam Hatip Lisesi Bünyesinde İmam

Hatip Ortaokuludur. İmam Hatip Ortaokulunda 48.348 erkek, 46.119 kız öğrenci okumakta, 2.609 erkek, 2.875 kadın öğretmen görev almakta ve 4.323 derslik bulunmaktadır. İmam Hatip Bünyesinde İmam Hatip Ortaokulunda 31.103 erkek, 32.482 kız öğrenci eğitim almaktadır.

İşitme Engelliler ortaokulu olarak faaliyet gösteren 45 okul vardır. Bu okulda eğitim alan 1.307 erkek, 1.029 kız öğrenci vardır. Bu okulda görev alan ise 366 erkek, 217 erkek öğretmen vardır. 255 tanede derslik bulunmaktadır.

Görme Engelliler ortaokulu olarak faaliyet gösteren 16 tane okul, 426 erkek öğrenci 309 kız öğrenci vardır. 144 erkek öğretmen, 99 kadın öğretmen görev almaktadır ve 131 tane de derslik bulunmaktadır.

Ortopedik Engelliler ortaokulu olarak faaliyet gösteren 3 okul vardır. Bu okullarda eğitim alan 165 erkek ve 138 kız öğrenci, görev alan 17 erkek ve 23 kadın öğretmen vardır. 15 tanede derslik bulunmaktadır.

Hafif düzeyde zihinsel engelliler ortaokulu olarak faaliyet gösteren 52 okul, bu okulda eğitim alan 1.078 erkek, 593 kız öğrenci, görev alan 210 erkek, 293 kadın öğretmen vardır ve 103 derslik bulunmaktadır.

Özel Eğitim Uygulama II. Kademe olarak faaliyet gösteren 214 okul, eğitim alan 1.078 erkek, 593 kız öğrenci, görev alan 210 erkek ve 293 kadın öğretmen vardır, 384 derslik bulunmaktadır.

Uyum güçlüğü çekenlerin eğitim aldığı 1 tane ortaokul vardır. Bu okulda 52 erkek öğrenci eğitim almaktadır, 10 erkek öğretmen ve 4 kadın öğretmen görev almaktadır ve 8 derslik bulunmaktadır.

Müzik Bale ortaokulu (Konservatuar) olarak faaliyet gösteren 11 tane okul vardır ve bu okullarda 189 erkek ve 386 kız öğrenci eğitim almakta ve 47 derslik bulunmaktadır.

Özel Türk Ortaokulu adına çalışan 811 okul vardır. Bu okullarda 87.903 erkek ve 74.397 kız öğrenci eğitim, 6.921 erkek öğretmen, 11.659 kadın öğretmen görev almaktadır ve 9.600 derslik bulunmaktadır.

72 tane Özel Eğitim Ortaokulu faaliyet göstermekte, bu okullarda eğitim alan 521 erkek öğrenci, 353'ü kız öğrencidir. 27'si erkek öğretmen ve 65'i de kadın öğretmendir. 84 tanede derslik bulunmaktadır.

21 tane Özel Azınlık Ortaokulu faaliyet göstermekte, burada eğitim alan 1.120 öğrenciden 559'u erkek, 561'i kız öğrencidir. Görev alan 254 öğretmenden 56'sı erkek 198'i kadın öğretmendir. 129 tanede derslik bulunmaktadır.

Tablodaki istatistiklere bakıldığında ortaokulda da eğitim için ayrılan para ve fırsatlar erkeklerde daha fazla olduğu söylenebilir.

1.2.1.4. Ortaöğretim

Yine Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretimi şu şekilde tanımlamıştır. Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar”(MEB, 2003: 118).

Tablo 3: Ortaöğretimlerin Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Ve Derslik Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı)

Okul Türleri	Okul/ Kurum	Öğrenci sayısı			Öğretmen			Derslik
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
Ortaöğretim (Genel+Mesleki Ortaöğretim)	10.418	4.995.623	2.643.414	2.352.209	254.895	141.899	112.996	129.566
Ortaöğretim (Resmi)	9.384	3.824.549	2.005.772	1.818.777	232.517	131.371	101.146	118.433
Ortaöğretim (Özel)	1033	156.665	85.128	71.537	22.378	10.528	11.850	11.133
Açıköğretim lisesi	1	1.014.409	552.514	461.895				
Genel ortaöğretim toplamı	4.214	2.725.972	1.401.933	1.324.039	119.393	65.697	53.696	70.107
Genel ortaöğretim (Resmi)	3.306	1.817.421	893.321	924.100	99.196	56.046	43.150	60.077
Genel Ortaöğretim (Özel)	907	138.811	77.021	61.90	20.197	9.651	10.546	10.030
Açıköğretim lisesi	1	769.740	431.591	338.149				
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü (Resmi)	3.304	1.816.159	892.059	924.100	99.066	55.932	43.134	60.063
Lise-High School	1.111	756.998	396.103	360.895	31.443	17.399	14.044	17.850
Anadolu Lisesi -	1.627	895.360	420.056	475.304	55.364	30.354	25.010	33.995
Fen Lisesi	144	38.670	19.316	19.354	2.944	2.137	807	2.032
Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	91	20.840	10.631	10.209	1.978	1.137	841	1.005
Sosyal Bilimler Lisesi - Social	32	8.266	3.970	4.296	699	434	265	522
Anadolu Öğretmen Lisesi - Anatolian Teacher	299	96.025	41.983	54.042	6.638	4.471	2.167	4.659

Training High School								
Polis Koleji Police College	2	1.262	1.262		130	114	16	14
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü (Özel)	907	138.811	77.021	61.790	20.197	9.651	10.546	10.030
Özel Türk Lisesi	878	129.447	72.700	56.747	18.875	9.212	9.663	9.500
Azınlık Lisesi	11	934	429	505	236	71	165	101
Uluslararası Lise	4	60	30	30	80	20	60	26
Yabancı Lise	14	8.370	3.862	4.508	1.006	348	658	403
Mesleki ve teknik ortaöğretim toplamı	6 204	2.269.651	1.241.481	1.028.170	135.502	76.202	59.300	59.459
Mesleki ve teknik ortaöğretim (Resmi)	6 078	2.007.128	1.112.451	894.677	133.321	75.325	57.996	58.356
Mesleki ve teknik ortaöğretim (Özel)	126	17.854	8.107	9.747	2.181	877	1.304	1.103
Açıköğretim lisesi Open secondary education		244.669	120.923	123.746				

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013: 118.

2012-2013 öğretim yılı içerisinde kaydedilen ortaöğretim okulu, bu okullarda eğitim alan öğrenci sayısı, görev alan öğretmen sayısı ve derslik sayısı istatistiklerine bakıldığında, resmi olarak çalışan 9.384 ortaöğretim kurumu vardır. Bu kurumlarda eğitim alan 3.824.549 öğrenci ve görev alan 232.517 öğretmen vardır. 118.433 tanede derslik bulunmaktadır. Özel olarak çalışan 1.033 okul, eğitim alan 156.665 öğrenci, görev alan 22.378 öğretmen ve 11.133 derslik bulunmaktadır. Açık öğretim lisesi olarak faaliyet gösteren 1 okul ve burada eğitim alan 1.014.409 öğrenci vardır.

Resmi olarak çalışan 3.306 genel ortaöğretim kurumu vardır. Bu kurumlarda eğitim alan 1.817.421 öğrenci, görev alan 99.196 öğretmen vardır ve 60.077 derslik bulunmaktadır. Resmi olarak çalışan 6.078 tane mesleki ve teknik lise vardır. Bu kurumlarda eğitim alan 2.007.128 öğrenci, görev alan 133.321 öğretmen vardır ve 58.356 derslik bulunmaktadır.

**Tablo 4: İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Burslu Öğrenci Sayısı
(2012-2013 Öğretim Yılı)**

Öğretim daireleri General Directorate/Department	Burslu öğrenci sayısı-Scholarship student		
	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females
Genel toplam - General total	254 128	126 668	127 460

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü General Directorate of Basic Education	101 444	51 832	49 612
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü General Directorate of Secondary Education	133 072	63 763	69 309
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü General Directorate of Secondary Education	10 775	5 730	5 045
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü General Directorate of Religious Education	8 706	5 264	3 442
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Gen. Müd. General Directorate of Special Education Guidance and Counselling Services	131	79	52

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:207.

2012-2013 döneminde Temel Eğitim Genel Müdürlüğü kurumlarında burslu 101.444 öğrenciden 51.832'si erkek, 49.612'si kadındır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nde kayıtlı 133.072 burslu öğrenciden 63.763'ü erkek, 69.309'u kadındır. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nde burslu 10.775 öğrenciden 5.730'u erkek, 5.045'i de kadındır. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nde burslu 8.706 öğrenciden 5.264'ü erkek, 3.442'si kadındır. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nde burslu 131 öğrenciden 79'u erkek, 52'si kadındır. Ortaöğretim kurumlarında diğer kurumlara göre burslu kadın sayısı erkeklere göre daha fazladır.

Tablodaki genel toplama bakıldığında burslu erkek öğrenci sayısı kız öğrenci sayısından daha fazladır. Erkeklerin devletin sağladığı burs olanaklarından daha çok faydalandığı görülmektedir.

Tablo 5: Öğretim Dairelerine Göre Pansiyon Sayısı, Pansiyon Kapasitesi ve Pansiyonlarda Kalan Öğrenci Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı)

Öğretim dairesi	Pansiyonlu Okul Sayısı	Pansiyon Kapasitesi	Parasız Yatılı Öğrenci Sayısı	Paralı Yatılı Öğrenci Sayısı	Pansiyonda Kalan Öğrenci Sayısı		
					Toplam	Erkek	Kadın
Genel toplam - General total	2.347	435.174	331.797	10.611	342.408	197.832	144.576
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü General Directorate of Basic Education	454	141.416	114.205		114.205	62.245	51.960

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü General Directorate of Secondary Education	894	157.408	112.594	9.407	122.001	61.158	60.843
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü General Directorate of Vocational and Technical Education	534	82.188	62.602	1.076	63 67 8	35.029	28.649
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü General Directorate of Religious Education	389	47.609	39.955	128	40.083	37.816	2.267
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Gen. Müd. General Directorate of Special Education and Guidance Services	76	6.553	2.441		2.441	1.584	857

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:207.

2012-2013 döneminde kaydedilen 2.347 pansiyonlu okuldan, 435.174 kişilik pansiyon kapasitesinden 331.797 parasız yatılı öğrenci sayısından, 10.611 paralı yatılı öğrenci sayısından, pansiyonda kalan 197.832 erkek öğrenci ve 144.576 kadın öğrenciden Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı 141.416 kişilik pansiyon kapasiteli 454 pansiyonlu okul, 114.205 parasız yatılı öğrenci, pansiyonda kalan 62.245 erkek öğrenci ve 51.960 kadın öğrenci vardır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı 157.408 kişilik pansiyon kapasiteli 894 pansiyonlu okul, 112.594 parasız yatılı öğrenci, 9.407 paralı yatılı öğrenci, pansiyonda kalan 61.158 erkek öğrenci, 60.843 kadın öğrenci vardır. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı, 82.188 kişilik pansiyon kapasiteli 534 pansiyonlu okul, 62.602 parasız yatılı öğrenci, 1.076 paralı yatılı öğrenci ve pansiyonda kalan 35.029 erkek öğrenci ve 28.649 kadın öğrenci vardır. Din Öğretimi ve Genel Müdürlüğü'ne bağlı 47.609 kişilik pansiyon kapasiteli 389 pansiyonlu okul, 39.955 parasız yatılı öğrenci, 128 paralı yatılı öğrenci, pansiyonda kalan 37.816 erkek öğrenci, 2.267 kadın öğrenci vardır. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı 6.553 kişilik pansiyon kapasiteli 76 pansiyon okul, 2.441 parasız yatılı öğrenci, 1.584 erkek öğrenci ve 857 kadın öğrenci vardır.

Tabloda görülen istatistiklere göre erkeklere ayrılan eğitim bütçesinin kızlara nazaran daha fazla olabildiği düşünülebilir.

**Tablo 6: Ortaöğretim ve Yükseköğretim Özel Öğrenci Yurtları İle Öğrenci Sayısı
(2012-2013 Öğretim Yılı)**

Öğretim türü Type of education	Yurt sayısı Number of dormitories				Yurtta kalan öğrenci sayısı Number of students in dormitories		
	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Karma Mixed	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females
Toplam Total	4.284	2.491	1.706	87	205.210	117.704	87.506
Ortaöğretim Secondary Education	2 411	1.724	657	30	88.034	65.142	22.892
Yükseköğretim Tertiary Education	1.873	767	1.049	57	110.066	47.695	62.371
Diğerleri⁽¹⁾ Others ¹⁾					7.110	4.867	2.243

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:210.

Ortaöğretimde 2.411 yurttan 1.724'ü erkek yurdu ve 657'si kız yurdu. 88.034 öğrenciden de 65.142'si erkek, 22.892'si kadındır. Yükseköğretimde 1.873 yurttan 767'si erkek, 1.049'u da kız yurdu. Bu yurtlarda kalan toplam öğrenci sayısı 110.066'dır. Bu öğrencilerin 47.695'i erkek, 62.371'i de kızdır. Yüksek öğrenime hazırlayıcı dersanelere devam eden ve yurtta kalan 7.110 kişiden 4.867'si erkek, 2.243'ü de kız öğrencidir. Ortaöğretimde erkeklere daha fazla bütçe ayrılmış olabilirken, yükseköğretimde kızlara bütçe daha fazladır denilebilir.

Tablo 7: İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Yurtiçi Burs Ücreti (2002-2012)

Yıl-Year	Aylar-Month		Burs göstergesi Scholarship Indicator	Memur maaş katsayısı Coefficient of civil servant's salary	Aylık tutar (TL) Monthly amount (TL)
2002	Ocak -	January	400	30.300	12,12
	Temmuz	- July	400	32.650	13,06
	Ocak -	January	400	34.300	13,72
2003	Temmuz	- July	400	34.300	13,72
	Ekim -	October	600	34.300	20,58
2004	Ocak -	January	600	36.420	21,85
	Temmuz	- July	600	38.610	23,16
2005	Ocak -	January	1.000	0,0401	40,10
	Temmuz	- July	1.000	0,0416	41,60
2006	Ocak -	January	1.000	0,04265	42,65

	Temmuz	- July	1.000	0,044745	44,75
2007	Ocak	January	1.200	0,046985	56,38
	Temmuz	- July	1.200	0,048350	58,02
2008	Ocak	January	1.300	0,049486	64,33
	Temmuz	- July	1.300	0,051448	66,88
2009	Ocak	January	1.400	0,053505	74,91
	Temmuz	- July	1.400	0,05592	78,28
2010	Ocak	January	1.500	0,057383	86,07
	Temmuz	- July	1500	0,059445	89,16
2011	Ocak	January	1.700	0,061954	105,32
	Temmuz	- July	1.700	0,064460	109,58
2012	Ocak	January	1.750	0,066187	115,82
	Nisan	April	1.750	0,068835	120,46
	Temmuz	- July	1.750	0,071589	125,28

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:211.

2002-2012 yılları arasında ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin yurtiçi burs ücretleri incelendiğinde hem burs göstergeleri artmakta hem de aylık burs ücretleri artmaktadır. Her yıl Ocak ve Temmuz aylarında verilen burs göstergeleri eşit iken aylık burs ücreti artmaktadır. Her geçen sene öğrencilere verilen burs tutarlarının arttığı gözlemlenmektedir. Bu demek oluyor ki eğitime ayrılan finansman fazladır.

Tablo 8: Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumundan Burs, Öğrenim ve Katkı Kredisi Alan Öğrenci Sayısı ve Kredi Miktarı (19.11.2012 Tarihi İtibariyle)

Türü Type	Öğrenci -Student		Kredi miktarı (TL) Amount of loan (TL)
	Burs Study grant	Öğrenim kredisi Loan	
Lisans - Önlisans Associate and Bachelor's Degree	280.460	460.002	260
Yüksek lisans -Master's Degree	1.316	3.464	520
Doktora -Doctorate	274	499	780
Katkı Kredisi -Tuition Fee Loan	-	509.569	-

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:212.

Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumundan burs, öğrenim ve katkı kredisi alan öğrenci sayısı ve kredi miktarları incelendiğinde, 2012 yılında lisans-önlisans

düzeyindeki 280.460 kişi burs, 460.002 öğrenci öğrenim kredisi, 260 TL kredi almıştır, yüksekisans düzeyinde 1.316 öğrenci burs, 3.464 öğrenci öğrenim kredisi, 520 TL kredi almıştır, doktora düzeyindeki 274 öğrenci burs, 499 öğrenci öğrenim kredisi ve 780 TL almıştır, katkı kredisi adı altında 509.569 öğrenci öğrenim kredisi almıştır. Eğitim derecesi yükseldikçe öğrencilere daha fazla finansman sağlanmaktadır.

Ek:3 de bulunan yurtdışında öğrenim gören burslu öğrencilerin dağılımına bakıldığında, Almanya'da dil öğrenimi gören fen düzeyinde 11 erkek ve 3 kız öğrenci, sosyal düzeyde 7 erkek ve 5 kız öğrenci vardır. Yüksek lisans öğrenimi gören fen düzeyinde 14 erkek ve 4 kız öğrenci, sosyal düzeyde 8 erkek ve 15 kız öğrenci vardır. Doktora öğrenimi gören fen düzeyinde 12 erkek ve 3 kız, sosyal düzeyde 8 erkek ve 8 kız öğrenci vardır. İstatistikler sosyal düzeyde kız öğrencilerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

ABD'de dil öğrenimi gören fen düzeyinde 126 erkek ve 35 kız öğrenci, sosyal düzeyde 35 erkek ve 35 kız öğrenci vardır. Yüksek lisans öğrenimi gören fen düzeyinde 328 erkek ve 135 kız öğrenci, sosyal düzeyde 109 erkek ve 76 kız öğrenci vardır. Doktora öğrenimi gören fen düzeyinde 294 erkek ve 115 kız, sosyal düzeyde 127 erkek ve 61 kız öğrenci vardır. İstatistikler sosyal ve fen düzeyinde de erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir. Staj yapmak için bu ülkeye giden fen düzeyinde 2 erkek öğrenci, sosyal düzeyde de 1 kız öğrenci vardır.

İngiltere'de dil öğrenimi gören fen düzeyinde 41 erkek ve 30 kız öğrenci, sosyal düzeyde 46 erkek ve 44 kız öğrenci vardır. Yüksek lisans öğrenimi gören fen düzeyinde 67 erkek ve 54 kız öğrenci, sosyal düzeyde 81 erkek ve 76 kız öğrenci vardır. Doktora öğrenimi gören fen düzeyinde 82 erkek ve 49 kız, sosyal düzeyde 104 erkek ve 59 kız öğrenci vardır. İstatistikler sosyal ve fen düzeylerinde erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir. Diğer ülkelerde dil öğrenimi, yüksek lisans ve doktora eğitimi almaya giden çok az öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 9: 2013 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı ve 2012 Yılı Bütçe Ödeneğine Oranı

Type of Appropriation	2012 Yılı Bütçesi Budget of year 2012(TL)	2013 Yılı Bütçesi Budget of year 2013(TL)	2013 Yılı'nın 2012 Yılına göre Artış oranı Increase ratio of 2013 as compared with 2012(%)
Toplam -Total Personel giderleri Personnel expenditures	39.169.379.190 27.707.909.190	47.496.378.650 32.983.039.000	21,26 19,04
Sos.Güv.Kur.Dev.Pir.giderleri Insurance premium expenditures	4.523.065.000	5.210.407.000	15,20
Mal ve Hiz.Alım giderleri Goods and Services Purchasing Expenditures	3.073.901.000	3.952.716.000	28,59
Cari transferler Current transferals	1.243.504.000	1.368.216.650	10,03
Sermaye Giderleri Capital Expenditures	2.600.000.000	3.955.000.000	52,12
Sermaye transferleri Capital transferals	21.000.000	27.000.000	28,57

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri 2013:227.

2013 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı ve 2012 yılı bütçe ödeneği oranı tablosuna bakıldığında, personel giderlerine 2012 yılında ayrılan bütçe 27.707.909.190 TL, 2013 yılında ise bu miktar 32.983.039.000 TL'ye çıkartılmıştır. 2012 yılına göre 2013 yılındaki artış oranı %19,04 olmuştur.

Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Pirimi giderleri 2012 yılında 4.523.065.000 TL iken 2013 yılında 5.210.407.000 TL'ye yükselmiştir. Artış oranı da %15,20 olarak kaydedilmiştir. Mal ve Hizmet Alım giderlerine 2012 yılında ayrılan bütçe 3.073.901.000 TL ve 2013 yılına gelindiğinde %28,59 oranında artarak 3.952.716.000 TL olmuştur. 2012 yılında cari transferlere ayrılan bütçe 1.243.504.000 TL 2013 yılında da %10,03 oranında artış göstererek 1.368.216.650 TL olmuştur. Sermayeye giderlerine 2012 yılında 2.600.000.000 TL'lik ayrılan bütçe, 2013 yılında % 52,12 oranında artarak 3.955.000.000 TL olmuştur. Sermaye transferleri için 2012 yılında ayrılan bütçe 21.000.000 TL, 2013 yılına gelindiğinde %28,57 oranında artarak 27.000.000 TL olmuştur.

Tablo 10: 2013 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Fonksiyonel Sınıflandırılmaya Göre Dağılımı

	2013 Yılı Bütçesi Budget of year 2013	M E B Bütçesine Oranı Portion in total budget of MoNE
Ödenek Türü -Type of Appropriation	(TL)	(%)
Toplam– Total	47.496.378.650	100,00
01 GenelKamuHizmetleri - General Public Services	2.148.169.300	4,5228
02 SavunmaHizmetleri - Defense Services	70.900	0,0001
03 KamuDüzeni veGüvenlik Hizmetleri - Public order and security services	2.007.400	0,0042
08 Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri-Rest, Culture and Religion Services	223.507.600	0,4706
09 Eğitim Hizmetleri -Educational Services	45.122.623.450	95,0022

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013: 227

Tablo 11: Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Büyüklükleri

Type of Appropriation	2012 Yılı Bütçesi Budget of year 2012 (TL)	2013 Yılı Bütçesi Budget of year 2013(TL)	2013 Yılı'nın 2012 Yılına göre Artış Oranı Increase ratio of 2013 as compared with 2012 (%)
Toplam -Total	39.169.379.190	47.496.378.650	21,26 19,04
Personel giderleri Personnel expenditures	27.707.909.190	32.983.039.000	
Sos.Güv.Kur.Dev.Pir.giderleri Insurance premium expenditures	4.523.065.000	5.210.407.000	15,20
Mal ve Hiz.Ahım giderleri Goods and Services Purchasing Expenditures	3.073.901.000	3.952.716.000	28,59
Cari transferler Current transfers	1.243.504.000	1.368.216.650	10,03
Sermaye Giderleri Capital Expenditures	2.600.000.000	3.955.000.000	52,12
Sermaye transferleri Capital transfers	21.000.000	27.000.000	28,57

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013: 227.

2013 yılında 2.148.169.300 TL tutarında genel kamu hizmetleri için ayrılan paranın %4,5228'lik kısmı, 70.900 TL tutarında savunma hizmetlerine ayrılan paranın %0,0001 kısmı, 2.007.400 TL tutarında kamu düzeni ve güvenlik hizmetleri için ayrılan paranın %0,0042'lik kısmı, 223.507.600 TL tutarında dinlenme, kültür ve din hizmetleri

için ayrılan paranın %0,4706'lık kısmı, 45.122.623.450 TL tutarında eğitim hizmetlerine harcanan paranın %95,0022'si MEB bütçesine aktarılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı personel giderleri, sosyal güvenlik kurumu devlet primi giderleri, mal ve hizmet alımı giderleri, cari transferler, sermaye giderleri ve sermaye transferleri için 2012 yılı ve 2013 yıllarında ayrılan paranın ve 2012 yılına göre 2013 yılında ayrılan paradaki artış yukarıda yorumlanmıştır. Tabloda bunlar dışında 2012 yılı ve 2013 yıllarındaki Merkezi Yönetim bütçesinin ve GSYİH'nin tutarları, Merkezi Yönetim bütçesinden ve GSYİH'dan MEB aktarılan paranın oranı bulunmaktadır. 2012 yılında 350.898.317.817 TL tutarında Merkezi yönetim bütçesi için ayrılan paranın %11,16'lık kısmı MEB'e aktarılmaktadır. 1.435.000.000.000 TL tutarında GSYİH bütçesi için ayrılan paranın %2,73'ü de yine MEB'e aktarılmaktadır. 2013 yılına gelindiğinde Merkezi yönetim bütçesinin MEB bütçesine oranı %11,76'ya yükselmiş GSYİH'ya ayrılan bütçenin MEB'e ayrılan bütçeye oranı da %3,02 oranına düşmüştür.

1.2.1.5. Mesleki ve Teknik Eğitim

Mesleki ve teknik eğitimi incelemeden önce MEB' in mesleki ve teknik eğitimi nasıl tanımladığına bakalım. "İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlayan eğitim öğretim sürecidir"(MEB, 2003: 120).

Tablo 12: Ortaöğretim Kurumlarında Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı (2012-2013 Öğretim Yılı)

Okul Türleri (Type of school)	Okul/ Kurum	Öğrenci sayısı			Öğretmen			Derslik
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (Resmi)	5.061	1.614.837	924.817	690.020	109.215	61.309	47.906	44.609
Endüstri Meslek Lisesi	626	458.150	413.145	45.005	39.247	27.955	11.292	12.378
Anadolu Teknik Lisesi	530	99.970	86.817	13.153	2.059	1.385	674	741
TeknikLise	473	38 132	32 396	5 736				

Anadolu Meslek Lisesi	436	49.794	22.559	27.235	2.774	1.185	1.589	1.039
Anadolu Denizcilik Meslek Lisesi	54	9.614	9.044	570	543	360	183	397
AnadoluDenizcilikTeknikLisesi	9	1.001	926	75				
DenizcilikMeslekLisesi	10	331	282	49	11	9	2	6
Çok Programlı Lise	615	181.521	102.217	79.304	11.824	6.754	5.070	7.656
Anadolu Tapu Kad.Meslek Lisesi	1	193	134	59	24	12	12	8
Anadolu Tarım Meslek Lisesi	4	714	409	305				
Tarım Meslek Lisesi	20	3.044	2.520	524	306	195	111	170
Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	97	39.804	27.722	12.082	3.252	2.199	1.053	1.549
İkili Meslek Eğitim Merkezi	73	1.327	1.290	37				
Ziraat Teknik Lisesi	1							
Kız Meslek Lisesi	440	203.676	1.937	201.739	16.751	6.083	10.668	6.537
MeslekLisesi	156	68.672	13.225	55.447	5.116	1.735	3.381	1.972
AnadoluKız MeslekLisesi	200	36.743	23	36.720	58	30	28	27
AnadoluKız TeknikLisesi	28	3.934		3.934				
Kız TeknikLisesi	114	3.486	36	3.450				
Ticaret Meslek Lisesi	389	238.724	133.790	104.934	14.024	7.449	6.575	6.306
AnadoluTicaretMeslekLisesi	263	51.681	24.080	27.601	1.753	936	817	771
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	125	32.748	23.586	9.162	2.884	1.575	1.309	1.528
Anadolu İletişim Meslek Lisesi	29	5.062	1.631	3.431	209	116	93	126
Adalet Meslek Lisesi	27	5.006	2.300	2.706	70	42	28	39
Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	341	81.510	24.748	56.762	8.310	3.289	5.021	3.359

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013: 120.

2012-2013 eğitim öğretim yılı içerisinde kaydedilmiş 626 Endüstri Meslek Lisesi, 530 Anadolu Teknik Lisesi, 473 Teknik Lise, 436 Anadolu Meslek Lisesi, 54 Anadolu Denizcilik Meslek Lisesi, 9 Anadolu Denizcilik Teknik Lisesi, 10 Denizcilik Meslek Lisesi, 615 Çok Programlı Lise, 1 Anadolu Tapu Kadastro Meslek Lisesi, 4 Anadolu Tarım Meslek Lisesi, 20 Tarım Meslek Lisesi, 97 Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi, 73 İkili Meslek Eğitim Merkezi, 1 Ziraat Teknik Lisesi, 440 Kız Meslek Lisesi, 156 Meslek Lisesi, 200 Anadolu Kız Meslek Lisesi, 28 Anadolu Kız Teknik Lisesi, 114 Kız Teknik Lisesi, 389 Ticaret Meslek Lisesi, 263 Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, 125 Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 29 Anadolu İletişim Meslek Lisesi 27 Adalet Meslek Lisesi, 341 Anadolu Sağlık Meslek Lisesi vardır.

Endüstri Meslek Liselerinde 413.145 erkek, 45.005 kız öğrenci eğitim almakta, 27.955 erkek 11.292 kadın öğretmen görev almaktadır ve 12.378 derslik bulunmaktadır. Anadolu Teknik Liselerinde 86.817 erkek, 13.153 kız öğrenci eğitim almakta, 1.385 erkek, 674 kadın öğretmen görev almaktadır ve 741 derslik bulunmaktadır. Teknik Liselerde 32.396 erkek 5.736 kız öğrenci eğitim almaktadır.

Anadolu Meslek Liselerinde 22.559 erkek, 27.235 kız öğrenci eğitim almakta, 1.185 erkek, 1.589 kadın öğretmen görev almaktadır ve 1.039 derslik bulunmaktadır. Anadolu Denizcilik Meslek Liselerinde 9.044 erkek, 570 kız öğrenci eğitim görmekte, 360 erkek, 183 kadın öğretmen görev almaktadır ve 397 derslik bulunmaktadır. Anadolu Denizcilik Teknik Liselerinde 926 erkek, 75 kız öğrenci eğitim görmektedir.

Denizcilik Meslek Liselerinde 282 erkek, 49 kız öğrenci eğitim görmekte, 9 erkek ve 2 kadın öğretmen görev almaktadır ve 6 derslik bulunmaktadır. Çok Programlı Liselerde 102.217 erkek, 79.304 kız öğrenci vardır. 6.754 erkek öğretmen, 5.070 kadın öğretmen görev almaktadır ve 7.656 derslik bulunmaktadır. Anadolu Tapu Kadastro Meslek Liselerinde 134 erkek, 59 kız öğrenci vardır. 12 erkek öğretmen ve 12 kadın öğretmen görev almaktadır ve 8 derslik bulunmaktadır. Anadolu Tarım Meslek Liselerinde 409 erkek ve 305 kız öğrenci eğitim görmektedir.

Tarım Meslek Liselerinde 2.520 erkek, 524 kız öğrenci vardır. 195 erkek, 111 kadın öğretmen görev almaktadır ve 170 derslik bulunmaktadır. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezlerinde 27.722 erkek, 12.082 kız öğrenci eğitim görmekte, 2.199 erkek,

1.053 kadın öğretmen görev almaktadır ve 1.549 derslik bulunmaktadır. İkili Meslek Eğitim Merkezlerinde 1.290 erkek, 37 kız öğrenci eğitim görmektedir.

Kız Meslek Liselerinde 1.937 erkek, 201.739 kız öğrenci bulunmaktadır. 6.083 erkek, 10.668 kadın öğretmen görev yapmaktadır ve 6.537 derslik bulunmaktadır. Meslek Liselerinde 13.225 erkek, 55.447 kız öğrenci bulunmaktadır. 1.735 erkek 3.381 kadın öğretmen görev yapmaktadır ve 1.972 derslik bulunmaktadır. Anadolu Kız Meslek Liselerinde 23 erkek, 36.720 kız öğrenci bulunmaktadır. 30 erkek, 28 kadın öğretmen görev yapmaktadır ve 27 derslik bulunmaktadır.

Anadolu Kız Teknik Liselerinde 3.934 kız öğrenci bulunmaktadır. Kız Teknik Liselerinde 36 erkek, 3.450 kız öğrenci bulunmaktadır. Ticaret Meslek Liselerinde 133.790 erkek 104.934 kız öğrenci eğitim görmekte, 7.449 erkek, 6.575 kadın öğretmen görev almaktadır ve 6.306 derslik bulunmaktadır. Anadolu Ticaret Meslek Liselerinde 24.080 erkek, 27.601 kız öğrenci eğitim almakta, 936 erkek, 817 kadın öğretmen görev almaktadır ve 771 derslik bulunmaktadır.

Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde 23.586 erkek, 9.162 kız öğrenci vardır. 1.575 erkek, 1.309 kadın öğretmen görev yapmaktadır ve 1.528 derslik bulunmaktadır. Anadolu İletişim Meslek Liselerinde 1.631 erkek, 3.431 kız öğrenci eğitim görmektedir, 116 erkek, 93 kadın öğretmen görev yapmaktadır ve 126 derslik bulunmaktadır. Adalet Meslek Liselerinde 2.300 erkek, 2.706 kız öğrenci vardır. 42 erkek ve 28 kadın öğretmen görev yapmaktadır, 39 derslik bulunmaktadır. Anadolu Sağlık Meslek Liselerinde 24.746 erkek, 56.762 kız öğrenci vardır. 3.289 erkek, 5.021 kadın öğretmen görev yapmaktadır ve 3.359 derslik bulunmaktadır.

Tablo 13: Öğretim Yılına Göre Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mezunlarının Toplam Ortaöğretim Mezunları İçindeki Oranı

Öğretim Yılı	Ortaöğretim			Genel Ortaöğretim			Mesleki ve Teknik Ortaöğretim			Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mez. Ortaöğretim İçindeki Oranı		
	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam%	Erkek%	Kadın%
2003/'04	683.350	376.730	306.620	451.082	236.193	214.889	232.268	140.537	91.731	33,99	37,30	29,92
2004/'05	590.834	321.847	268.987	379.511	197.188	182.323	211.323	124.659	86.664	35,77	38,73	32,22
2005/'06	645.328	352.384	292.944	410.109	210.633	199.476	235.219	141.751	93.468	36,45	40,23	31,91
2006/'07	729.535	401.916	327.619	465.809	239.958	225.851	263.726	161.958	101.768	36,15	40,30	31,06
2007/'08	321.741	182.058	139.683	213.506	115.530	97.976	108.235	66.528	41.707	33,64	36,54	29,86

2008/'09	548.894	264.988	283.906	366.444	169.351	197.093	182.450	95.637	86.813	33,24	36,09	30,58
2009/'10	662.894	342.017	320.877	399.478	193.784	205.694	263.416	148.233	115.183	39,74	43,34	35,90
2010/'11	706.512	360.783	345.729	392.064	188.269	203.795	314.448	172.514	141.934	44,51	47,82	41,05
2011/'12	712 702	355.457	357.245	380.548	179.947	200.601	332.154	175.510	156.644	46,60	49,38	43,85

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013: 206.

Öğretim yılına göre mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının toplamı ortaöğretim mezunları içindeki oranlarına bakıldığında, 2003-2004 öğretim yılında ortaöğretim mezunlarının %37,30'u mesleki ve teknik ortaöğretim mezunu olan erkek ve %29,92'si kız öğrencidir. 2004-2005 öğretim yılında bu oranlar artarak %38,73'ü mesleki ve teknik ortaöğretim mezunu olan erkek ve %32,22'si kız öğrenci olarak kaydedilmiştir. 2005-2006 öğretim yılında ise ortaöğretim mezunları içinde mesleki ve teknik öğretim mezunu erkek öğrencilerin arttığı kız öğrencilerin ise azaldığı görülmektedir. 2006-2007 eğitim öğretim yılında da yine erkek oranlarında artış kız oranlarında bir azalış söz konusu olmuştur. 2007-2008 öğretim yılına gelindiğinde mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının ortaöğretim içindeki erkek ve kız oranları da düşmüştür. 2008-2008 eğitim öğretim yılına gelindiğinde de kız öğrenci oranlarında artış erkek öğrenci oranlarında bir azalma görülmektedir. 2009-2010 döneminde de erkek öğrencilerin oranı %43,34 kız öğrencilerin oranı da %35,90 olmuştur. 2010-2011 eğitim öğretim yılında da %47,82 erkek öğrenci, %41,05 kız öğrenci şeklinde seyretmiştir. 2011-2012 yılları arasında da mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının ortaöğretim mezunları içindeki payı %49,38 oranında erkek öğrenci, %43,85 oranında kız öğrenci olarak kaydedilmiştir.

1.2.2. Türk Eğitim Sisteminin Yönetsel Yapılanması

Türk eğitim sisteminin yönetsel yapılanmasını inceleyecek olursak, eğitim sistemi Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri gelişmeye başlamıştır. Türkiye'de eğitim milli kabul edilmiş ve eğitimde merkezîyetçi ve devletçi bir yönetim yapısı benimsenmiştir. Kurtuluş Savaşı esnasında, Ankara Hükümetine bağlı ilk Milli Eğitim Bakanlığı 2 Mayıs 1920 senesinde kurulmuştur. Kuruluşundan günümüze kadar, değişen ekonomik, politik ve toplumsal koşullara bağlı Bakanlığın yapısında birçok değişiklik yapılmış, yurt içi ve yurt dışı teşkilatlarıyla kadrosu en geniş bakanlıklardan biri durumuna gelmiştir.

Merkez Teşkilatı: Milli Eğitim Bakanlığında bütün yetkiler (atama yapma, yönetmelik çıkartma, program hazırlama gibi.), bu teşkilatta alınmaktadır. Bakanlık merkez teşkilatı, Bakanlık Makamı, Talim ve Terbiye Kurulu, Ana Hizmetler Birimi, Danışma ve Denetim Birimleri ile Yardımcı Hizmet Birimlerinden meydana gelmektedir. Bu birimlerden Talim Terbiye kurulunun sorumlu olduğu konular eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programlarının ve bunları destekleyen ders kitaplarının hazırlanması, geliştirilmesi, değiştirilmesi, yeni eğitim materyallerinin kabul edilmesi gibi konulardır. Ana hizmetler birimiye örgün ve yaygın eğitim kurumlarının bağlı bulunduğu genel müdürlükler ile bu kurumlara destek olan genel müdürlükleri kapsamaktadır.

Ana hizmetler birimi okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim, erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim, öğretmen yetiştirme ve eğitimi, din eğitimi, çıraklık ve yaygın eğitim, yüksek öğretim, dış ilişkiler, yurt dışı eğitim öğretim, özel öğretim kurumları, özel eğitim rehberlik ve danışma hizmetleri, bilgisayar eğitimi ve hizmetleri genel müdürlükleri ile okul içi beden eğitimi, spor izcilik dairesi başkanlığından oluşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığında bütün örgün eğitim kademeleri ve okul türlerine göre ve yaygın öğretim kurumlarına yönelik genel müdürlük bulunmaktadır.

Merkez teşkilatının yardımcı birimlerinin, bakanlığın bütün personel çalışmalarını yöneten Personel Genel Müdürlüğü'yle personelin ve eğitim kurumlarının gelişmesine katkıda bulunan hizmet içi eğitim, idari ve mali işler, öğretmene hizmet ve sosyal işler, işletmeler, yatırımlar ve tesisler, eğitim araçları ve donatım, sağlık işleri, orta öğretim burs ve yurtlar, eğitim araştırma ve geliştirme, çıraklık, meslek ve teknik eğitimi geliştirme, yaygın fonu dairesi başkanlıkları ile savunma sekreterliğinden oluşmaktadır.

Taşra Teşkilatı: Taşra teşkilatı il, ilçe ve okul teşkilatlarından oluşmaktadır; İl Teşkilatı: Milli eğitim bakanlığının illerde valiliğe bağlı İl Milli Eğitim Müdürlükleri bulunmaktadır. İl Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı olarak ilköğretim müfettişleri kurulu başkanlığı, eğitim araçları merkezi başkanlığı, rehberlik ve araştırma merkezi başkanlığı vardır. İlk teşkilatı hem il merkezindeki hem de ilçelerdeki eğitim faaliyetlerinin yürütülmesini ve denetlenmesini sağlamaktadır. İl teşkilatları valiliğe bağlı olmakla birlikte milli eğitim bakanlığına da bağlıdır.

İlçe Teşkilatı: İl teşkilatının yanı sıra ilçelerde kaymakamlığa bağlı İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri vardır. Milli Eğitim İlçe Müdürlükleri ilçelerdeki ve ilçelerine bağlı köylerdeki eğitim faaliyetlerinden sorumludur. İlçe milli eğitim müdürlükleri kaymakamın yanı sıra il milli eğitim müdürlüklerine de bağlıdırlar.

Okul Teşkilatı: Okul teşkilatı okulların büyüklüğüne ve türüne göre değişmekle birlikte, çoğunlukla okul müdürü ve yardımcılarıyla öğretmenlerden oluşmaktadır. Büyük okullarda bunların yanı sıra rehberlik birimi de bulunmaktadır. Tek öğretmenli okullarda müdür yetkisi öğretmene verilmektedir.

Yurtdışı Teşkilatı: Milli Eğitim Bakanlığı'nın yurt dışında çeşitli ülkelerde eğitim müşavirlikleri vardır. Bu birimler buldukları ülkedeki Türk çocuklarının eğitim problemleri burslu öğrencilerin takibi gibi işler ile ilgilenmektedirler.

İKİNCİ BÖLÜM

AB EĞİTİM SİSTEMİ VE EĞİTİM POLİTİKALARI

2.1. AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Avrupa birliğinin tarihsel gelişimini aşağıdaki gibi önemli olayları ve kararları içeren maddeler halinde inceleyebiliriz. Bu başlıklar genel olarak bu konuların uzmanları tarafından kabul gören başlıklardır.

2.1.1. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Kuruluşu

Kalergi Avrupa'da birliğin fikrinin babası olarak görülmektedir. Ona göre Avrupa'da kurulacak bir birlik diğer bölgelerde oluşacak birlik çabalarını teşvik edip dünya barışına da etki edeceği düşüncesine dayanarak SSCB'yi de Avrupa devleti olarak kabul etmiştir (Dedeoğlu, 2003: 42). Kalergi yazdığı kitapta:

"Avrupa Birliği'nin 26 üye devletin temsilcilerinden oluşan bir Temsilciler Konfederasyonu bulunmasını, karşılaşılan anlaşmazlıkların antlaşmalarla düzenlenmesini, birliğin dilinin evrensel dil olan İngilizce olmasını ve bir gümrük birliği oluşturularak "Avrupa Federasyonu Anayasası" hazırlanmasını savunmuştur" buna göre ilk olarak 1922 yılında Belçika ile Lüksemburg'un "BLU" adı verilen bir ekonomik birlik oluşturulmuş ve daha sonra "Benelüks" adını almıştır. 1924 yılında Avrupa'nın ilk gerçek federalist hareketi olan "Pan Avrupa Birliği" kurularak 1932 yılına kadar faaliyet göstermiştir (Dedeoğlu, 2003: 43).

Bunların yanında Anatole de Monzie'nin, Fransa ile Almanya'nın gerçekleştirdiği kömür ve çeliğin birleştiren "Ren Karteli" projesi de o tarihlerde önemli girişimlerden biridir. İleride bu proje "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu" (AKÇT) 'nin doğmasına ön ayak olacaktır. Ancak 1922 ile 1936 tarihleri arasında Hitler tarafından karıştırılan Avrupa toprakları böyle birleşimleri engellemek bir yana aksine itici güç olmuştur (Dedeoğlu, 2003: 44).

Tablo 14: Avrupa Birliği'nin Düşünsel Temeli

İlk çağ	Sofistler	Avrupa bütünleşme düşüncesi
Orta çağ	Pierre Dobois (Fransız Hukukçusu)	Haçlı Ruhu ile... adlı eserinde (1306) din olgusu ile devletleri birleştirme düşüncesi.
	Dante Alighieri (İtalyan düşünür)	"De Monarchia" (Monarşi) 1310-1313 adlı eseri ile eski Roma İmparatorluğu benzeri örgütlenme ile uluslararasıbarışın sağlanabileceği görüşü
	Duc de Sully	Anılar (1638)adlı eserinde Avrupa'da barış ve düzen için bir federasyon önerir.
	Piskopos Roxas	Roxas Projesi (1665) Barışın sağlanması için birleşme düşüncesi
	Williem Penn	"Avrupa'da ve Şimdiki Gelecekteki Barışa İlişkin Deneme" adlı eserinde Avrupa Parlemantosunu önerir.
	John Beller	"SomeReasonsforEuropeanStateProposedTothe Powers of Europe" (1710) adlı çalışmasında her yıl Avrupa Kongresi önerir.
	Papaz Abbe de Saint Pierre	"Avrupa'da Barışı Sürekli Kılma Konusunda Andıç" (1712) adlı eseriyle Hıristiyan devletler arasında sürekli barışı sağlama ve uluslar arası senato kurma düşüncesi
	Immanuel Kant	"Ebedi Barış" adlı eseriyle Avrupa'da barışı sağlayacak bir federasyon önermiştir.
Yakın Çağ	Mazzini, J.J:Rousseau, Henie, Lamartine, Emile de Girardin, Michelet, Augustin, Thiery, Constantin Pecqueur, Victor Considerant	Avrupa Birliği düşüncesine katkı sağlamışlardır.
	Saint Simon	"Avrupa Toplumunun Yeniden Örgütlenmesi" (1814) adlı eserinde Avrupa Birleşik Devletleri projesini ileri sürmüştür.
	Victor Hugo	Yüksek düzeyde birlik.Avrupa parlamentosu düşüncesi
20. Yüzyıl	Jean Monnet, Robert Schuman, Konrad Adenauer, Carlos Sfersa, Winston Churchill, P. Henri Spaak	Bu politikacılara "Avrupa'nın Babaları" adı verilmiştir. Örneğin Churchill "Bir çeşit Avrupa Birleşik Devletleri kurmak zorundayız" fikrini dile getirmiştir.(1946)
	KonCoudehoveKalergi	"Pan Avrupa Birliği'ni kurmuştur.(1922)
	Eduart Herriot	"Avrupa"(1930) adlı eseri Gümrük Birliği'ne bağlı konfederasyonu önerir.
	E.B.Haas	Ulaşım, haberleşme işbirliği
	Agnelli	Avrupa Federasyonu oluşturma çabası

Kaynak: Dedeoğlu, B,1996: 61-76 arasından derlenmiştir.

Avrupa Birliği düşüncesinin ilk temellerini atan filozof İ. Kant'tır. Kant'ın sürekli barış projesine göre:

- Barış düzeni oluşturan ülkelerde hukuk ve demokrasi olmalı,
- Ülkeler arası özgür iradeye dayalı ve eşitsizlikten arınmış bir hukuk devleti oluşturmali.
- Halklar arasında serbest dolaşım ve ekonomik ilişkiler cesaretlendirilmeli.

Kant'ın bu projesi ile 2. Dünya Savaşı sonrasında daha özgür bir Avrupa oluşturmayı hedeflemiştir. Bu hedef için Jean Monnet'nin "Avrupa bir anda tek ve bütün olarak yaratılmayacaktır; somut kazanımlarla ve öncelikle dayanışma ile gerçekleşecektir." tezini kullanarak 1951'de Avrupa Birliği'nin ilk temellerini atmıştır. AB'nin ilk kuruluş aşaması 9 Mayıs 1950'de Almanya, Fransa, Belçika, İtalya, Lüksemburg arasında imzalanan "Demir-Çelik Antlaşması"dır (Dışişleri, 2000: 1).

Bu antlaşmanın akabinde 18 Nisan 1951'de Paris Antlaşması ve 25 Mart 1957'de 6 üye (Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg) bir araya gelerek Roma Antlaşması'nı imzalamıştır. Bu Antlaşma ile Avrupa'da bütünlüğün ekonomik birliktelikle olup, bunun sonucunda siyasal bütünleşmelere gidilebileceği kararı verilerek amacı atom ve atom enerjisinin kötü amaçlar için kullanımına engel olmak ve oluşan enerji darboğazının atom enerjisi ile yok edileceği düşüncesi (Dış İşleri, 2000: 1) ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) kurulmuştur.

Avrupa Topluluğu farklı olarak devletlere ait bazı uluslar arası hakların kullanılmasını bir organa bırakır ve bu özelliğiyle Avrupa Topluluğu'na benzer bir örgüt dünyada bulunmamaktadır. AET'nin kurulmasıyla beraber Avrupa'da birlik süreci şu tarihsel aşamalardan geçmiştir:1960'da kömür ve çelik işbirliği daha da güçlenmiştir.1965'de kurucu üyelerin imzalamış olduğu "Birleşme Antlaşması" (Füzyon Antlaşması) sonucunda AKÇT, AET ve EURATOM için bir tek konsey ve parlamento kurulmuş, bütçeleri birleştirilmiş ve "Avrupa Toplulukları" terimi kullanılmaya başlanmıştır(İktisadi Kalkınma Vakfı, 2013),

1960'ta Stockholm'de imzalanan anlaşma ile "Avrupa Serbest Ticaret Alanı" kurularak anlaşmaya katılan ülkeler kendi aralarında gümrük ve vergi kısıtlamalarını ortadan kaldırmışlardır. 1968'de "Gümrük Birliği" ile birlikte üye ülkelerin gümrük

alanları tek bir gümrük alanı haline gelmiştir.1970'lerde ortak ekonomik politikaların oluşturulması düzeyine varılmıştır.1972'de birlik ilk genişlemesini yaşamış; İngiltere, Danimarka, İrlanda topluluğa üyelik sözleşmesini imzalamıştır. Ardında 1981'de Yunanistan, 1996'da İspanya ve Portekiz'in de katılımıyla üye sayısı 12'ye yükselmiştir.

1974'de Paris Zirvesi'nde Avrupa politik işbirliğinin geliştirilmesi ve 1979 yılında Avrupa'da para sistemine gidilme çabası AET açısından önemli adımlar olmuştur.1985'te Schengen Bildirisi'nin 1991'de anlaşmayla sonuçlanması üzerine serbest dolaşım hakkı sağlanmıştır."Avrupa Birliği" anlaşması (Maastricht Anlaşması), 7 Şubat 1992'de imzalanmış 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe konularak Avrupa Topluluğu adı Avrupa Birliği olarak değiştirilmiştir.1999'da yürürlüğe giren Amsterdam Anlaşması ile Avrupa Birliği'nin genişlemesi durumu dikkate alınarak kurumsal yapısının güçlendirilmesi hedef alınmıştır. Ayrıca Maastricht Anlaşmasıyla son şeklini alanAvrupa Birliği Kurumsal yapılanması: bağımsız bir Avrupa Adalet Divanı oluşturulmasında tamamlayıcı oldu.

Genişleme sürecinde üye olmak isteyen ülkelerde aranan kriterler Kopenhag Kriterleri adıyla belirlenmiştir.Kopenhag'da belirlenen temel altı kriter şunlardır:

- İstikrarlı ve kurumsallaşmış bir demokrasi
- Hukuk devleti
- İnsan hakları
- Azınlıkların korunması
- İşleyen bir piyasa ekonomisi
- AB içindeki rekabetçi ortam ve piyasa güçleriyle baş edebilecek düzeyde olması

1970 ve 1980'li yıllar AB'nin genişleme süreci olmuştur.1973'te İngiltere, İrlanda ve Danimarka ile dokuza çıkan üye sayısı, 1981'de Yunanistan, 1986'da İspanya ve Portekiz ile birlikte 12 olmuştur. Son olarak1995'de İsveç, Avusturya ve Finlandiya birliğe katılmasıyla 15'e yükselen Avrupa Birliği üretiminin içte birinden fazlasını gerçekleştiren dünya çapındaki en büyük üç ticaret bloğundan biridir. Toplam 350 milyon civarında bir nüfusa, ortalama 21 bin dolara yakın kişi başına düşen milli gelire sahiptir(Acar,2001: 115).Diğerleri APEC ve NAFTA'dır.

2.1.2. Maastricht Antlaşması ve Sonrası

Maastricht Antlaşması'ndan sonra eğitim alanında birçok önemli gelişme yaşanmış ve eğitim alanında yetki ve sorumluluklarının artırıldığı 1970 ve 1980'li yıllarda Avrupa Topluluğu hukukunda açık olmayan hukuki zemin daha açık hale gelmiştir. Roma Antlaşması'nda yer alan ifadelerin açık olmaması sebebiyle, Komisyon'un teklifleri 1957-1992 yılları arasında daima ülkelerce bağımsızlıklarına müdahale olarak alınmış ve karşı çıkmıştır.

AB Antlaşması'nda mesleki eğitim ve eğitim konusu 126. ve 127. maddelerde açıkça ele alınarak Antlaşma'nın "Eğitim, Mesleki Eğitim ve Gençlik" başlıklı bölümünde yer almıştır. 126. madde şu hususu belirtir: "Topluluk, bir yandan eğitim materyallerinin içeriği ve eğitim sisteminin örgütlenmesi ve kültürel ve dilsel çeşitlilik alanında üye devletlerin sorumluluğuna tamamen saygı duyarken, diğer yandan da gerekli hallerde, onların eylemlerini desteklemek ve tamamlamak yoluyla, üye devletler arasında işbirliğini teşvik etmek suretiyle eğitim kalitesinin geliştirilmesine katkıda bulunur". 127. maddede ise; "Topluluk, bir yandan mesleki eğitimin içeriği ve örgütlenişi konusunda üye devletlerin sorumluluğuna tamamen saygı duyarken, diğer yandan da onların eylemlerini destekleyen ve tamamlayan bir mesleki eğitim politikasını uygular" denilmektedir (Brock ve Tulawicz, 2000: 55-58).

Maastricht Antlaşması'nın 127. maddesi, Birliği, amaçları gerçekleştirmek için gerekli olan önlemleri almaya hukuken yetkili kılmıştır. 127. madde Konsey'in işleyişi ile ilgili maddeye atıfta bulunarak mesleki eğitim konusunda basit çoğunluk oyu yerine nitelikli çoğunluk oyuyla karar alınmasını ifade eder. Ayrıca buna göre, Avrupa Parlamentosu karar almada daha aktif role sahiptir. Maastricht Antlaşması'ndan önce Roma Antlaşması'nın 128. maddesinin Konseyin karar alması için yeterli hukuki yetkiye sahip olup olmadığı tartışılmıştır (Brock ve Tulawicz, 2000: 56).

Maastricht Antlaşması'nda genel eğitim ve mesleki eğitim 126. ve 127. maddelerde ayrı ayrı ele alınarak son derece dikkatli formüle edilmiştir. Bu maddelerde Birliğin üye devletlerin eğitim sistemlerinin organizasyonu ve öğretim içeriklerine saygı gösterilmesi açıkça öngörülmüştür. Bu Birliğin ülkelerin kültürel otonomilerine sahip olmalarına ve bunu eğitimde uygulamalarını kabul etmesi anlamındadır (Ertl, 2003: 26-29). İkincilik Prensipli (Principle of Subsidiarity)'ne göre,

Birliğin yetkisi anlaşmalarda açıkça belirtilen eylemler ile üye devletlerin bağımsız olarak yeterince ulaşamadıkları hedefleri desteklemek amaçlı eylemleri kapsar.

Kültürel otonomi (madde 128) de Madde 126 ve 127'nin yeni bir şey getirmeyip, sadece 1970 ve 80'li yıllarda Komisyon tarafından üstlenilen görevleri teyit ettiğini ve bu durumun da eğitim ve mesleki eğitimde bir Avrupa çerçevesi oluşturma fırsatını yok ettiğini ve bu maddede yer alan, harmonizasyonun tamamen reddedilmesi hükmünün daha geniş ilerlemeyi engellediği ileri sürülmüştür. Özellikle Almanya ve İngiltere Birliğin eğitim alanındaki yetkilerinin genişlemesine karşı çıkmışlardır (Brock ve Tulawicz, 2000: 57-58).

1993'te yayımlanan "Büyüme, İstihdam ve Rekabet Gücüne" ilişkin Beyaz Kitap (White Paper)'ta 21'nci yüzyıla girilirken sorunlar ve izlenecek yollar özetlenerek, eğitim ve öğretimin ekonomik büyümeyi istihdama dönüştürme gereği olduğu vurgulanmış ve AB Komisyonu eğitim alanındaki programları yeniden düzenleyerek Sokratesve Leonardo Da Vinci her ikisi de madde 126 ve 127'ye dayanarak 1995'te başlatılmıştır.

Socrates Konsey ve Parlamento kararı ile beş yıllık periyodu kapsayacak şekilde kurulmuştur (1995- 1999).1998'de Programa Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile Kıbrıs dâhil edilmiş, bütçesi 850 milyon ECU'dan 920 milyon ECU'ye çıkarılmıştır. Bu program 1995'ten önce tesis edilen Erasmus, Lingua, Arion ve Comenius Programlarını içine almıştır.

Leonardo Da Vinci 620 milyon ECO'lu bütçe ile 5 yıllık süreyi kapsayacak şekilde kurulmuştur. Bu programda içine Petra, Force, Eurotecnet Programlarını tamamen, Lingua, Iris ve Commet Programlarının bazı kısımlarını içine almıştır. Her iki program da aynı yapı ve konuları içine alacak şekilde 2000-2006 yılları arasına uzatılmıştır (Philips, 2003: 26-29).Socrates II Gruntvig ve Minerva adlı iki yeni alt program içermektedir Leonardo II ise daha basitleştirilmiş ve çok amaç yerine temelde Avrupa boyutunun geliştirilmesi hedeflenmiş ve Birliğin genç işsizliğine karşı önlemlerinin önemli parçasıdır. Bu programlar Maastricht Anlaşması'nda vurgulanan Avrupa boyutunu takip etmelerine rağmen Anlaşma'da Avrupa boyutu kavramı açıkça tanımlanmamıştır. Bu eksiklik bu kavramın üye devletlerin eğitim uygulamalarını etkilemede başarısız olmasına yol açmıştır(Ertl, 2003: 24-27).

1993 Avrupa Konseyi'nin "Eğitimin Avrupa Boyutu" konusundaki Yeşil Kitap (GreenPaper)'ta eğitimin kalitesinin artırılması ve gençlerin topluma ve iş hayatına adapte edilmesi üzerinde durulurken, Avrupa Vatandaşlığı kavramı vurgulanmaktadır. Ancak bunları başarıya araçları olarak tavsiye edilen hususlar (dil öğrenme, ülkelerarası projeler vs.) çok açık değildir. Diğer taraftan ikincillik Prensipleri (The Principle of Subsidiarity) bunu zorlaştırmaktadır. Maastricht Antlaşması'nın 126-127. maddelerinin eğitim ve öğretim alanında Avrupa Birliği'ne son sözü verip vermediği geniş bir tartışma konusudur. Diğer bir konu olan Birliğin eğitim alanında daha fazla yetki üstlenip üstlenmemesi de daha da tartışılmalı bir konudur (Ertl, 2003: 27).

Amsterdam Anlaşması'nda ise, Birliğe daha fazla yetkinin tanınmamış olması üye devletlerin eğitimi kendi kontrollerinde tutma isteklerinin kesin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. AB'de genel olarak sosyal politikalar özel olarak da eğitim politikaları ekonomik amaçlara ulaşmada birer araç olarak görülmektedir. Bu gerçek Maastricht Antlaşması ile de değişmemiştir. Avrupa Birliği'ndeki malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşım amacı, aynı zamanda işgücünün de serbest dolaşımını gerektirmektedir. Bu durumda mesleki niteliklerin uyumu daha da önemli hale gelmiştir. Dahası eğitim standartlarının kurulması, AB genelinde ulusal özelliklerin tanınması ve Avrupa standartlarının oluşturulması, karşılıklı mesleki sertifikaların tanınması ve sınıflandırılması için önemlidir (Ertl, 2003: 30-31).

AB'nin girişimlerinin bir yansıması olarak ulusal düzeydeki reformlar da Birliğin belirlediği sınıflamayı yakalama eğilimindedir. Maastricht Anlaşması'nda ulusal eğitim sistemlerinin harmonizasyonu yer almamasına karşın Konsey, Birlik içinde mesleki ve genel eğitim alanında daha da yakınlaşmayı talep etmiştir. Ancak üye devletler bu alandaki otonomilerini bırakmak istemediklerinden üye ülkelerce Komisyonun eğitim alanında düzenleme yapma yetkisi reddedilmiştir. Özellikle Danimarka, Almanya ve Birleşik Krallık ikincillik Kuralı'nı öne sürerek şiddetle karşı çıkmışlardır (Ertl, 2003: 28).

2.1.3. Lizbon Stratejisi'nde Eğitim

23-24 Mart 2000 tarihlerinde gerçekleştirilen Lizbon Avrupa Birliği Konseyi toplantısından çıkan sonuçlarla oluşturulmuş olan yeni hedef kısaca 'Lizbon Stratejisi'

olarak bilinmektedir. Bu toplantının amacı Başkanlık Sonuç Bildirgesi'nde şu şekilde belirtilmiştir: Avrupa Birliği Konseyi, bilgiye dayalı ekonominin parçası olarak istihdamı, ekonomik reformları ve uzlaşmayı güçlendirmek üzere Birlik için yeni bir stratejik hedef üzerinde anlaşmaya varmak amacıyla 23-24 Mart 2000 tarihlerinde Lizbon'da özel bir toplantı düzenlemiştir. Sorbon Ortak bildirisini sonrasında gelen ve 29 Avrupa ülkesinin Milli Eğitim Bakanı tarafından, 2010 yılına kadar uyumlu ve işbirliği içerisinde Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı (EHEA) oluşturulmasına yönelik imzalanan 1999 Bologna Deklarasyonu bu yeni sürecin en önemli dönüm noktasıdır (Ertl, 2003: 29).

23-24 Mart 2000 tarihlerinde gerçekleştirilen Lizbon Zirvesi'nde AB'nin, istihdamı güçlendirerek bilgiye dayalı bir ekonomi çerçevesinde ekonomik reform ve sosyal uyumu gerçekleştirmeye yönelik yeni stratejisi (Lizbon Stratejisi) tanımlanmıştır. Lizbon Stratejisi ile üye ülkelerin istihdam, eğitim ve bilgi teknolojileri alanlarında 10 yıllık bir sürede ulaşmaları gereken hedefler belirlenmiştir.

Eğitim Öğretim Hedefi- 1'e göre;

"Bu iddialı hedefi gerçekleştirmek için ekonominin radikal dönüşümünün yanı sıra, sosyal refah ve eğitim sistemlerinin de modernleştirilmesi gereklidir" 2010 yılı itibarıyla Avrupa, eğitim sistemi ve eğitim kalitesi ile dünyanın lideri olmalıdır ve bu hedefe deneyimlerin paylaşılması, ortak hedeflere yönelik işbirliği yapılması ve birbirinin deneyiminden faydalanılması suretiyle gerçekleştirilecektir."

Eğitim Öğretim Hedefi- 2'ye göre ise; "eğitimde farklılıkların korunarak ortak hedeflerin benimsenerek, açıklık, karşılıklı güven, tanıma ve birbirinin deneyimlerinden yararlanma koşulları gerçekleştirilmelidir"(Lizbon stratejisi eğitim öğretim hedefleri, 2013).

Avrupa Konseyi, Öğretim Konseyi'nden, bir yandan ulusal farklılıklara saygı duyarken ortak endişelere odaklanarak öğretim sistemlerinin somut hedeflerini genel olarak değerlendirerek rapor sunmasını istemiştir. İstenen bu rapor Mart 2001 tarihinde Stockholm Avrupa Konseyine sunulmuştur. Bu rapor aşağıdaki, kararlaştırılmış 3 stratejik hedefi ortaya koymakta olup, bu hedefleri 13 ilişkili hedefe ayırmaktadır.

"Stratejik Hedef 1; AB'de öğretim ve eğitim sistemlerinin kalitesini ve etkinliğini iyileştirmek için öğretmenler ve eğitimcilerin öğretim ve eğitimini iyileştirme, bilgi toplumu için yetenekleri geliştirme, herkesin bilişim teknolojilerine erişimini sağlama, bilimsel ve teknik tahsillere katılanları artırma, kaynaklardan azami yararlanmayı içermektedir."

Stratejik Hedef 2; herkesin öğretim ve eğitim sistemlerine erişimini kolaylaştırmak için açık öğrenim ortamı sağlama, öğrenimi daha cazip hale getirme, aktif vatandaşlığı, eşit fırsatları ve sosyal bütünleşmeyi desteklemeyi içermektedir.

Stratejik Hedef 3 ise; öğretim ve eğitim sistemlerini daha geniş dünyaya açabilmek için iş yaşamıyla, araştırmayla ve genel olarak toplum ile bağlantıları güçlendirme, girişim ruhunu geliştirme, yabancı dil öğrenimini iyileştirme, dolaşımı ve değişimi artırma ve Avrupa işbirliğini güçlendirmeyi kapsamaktadır”(Stockholm Avrupa Konseyine sunulan eğitim öğretim raporu,2001).

“Lizbon Sonuçları'nın getirdiği bir diğer yenilik, 'Açık İşbirliği Metodu' (Open Method of Coordination) ile yeni bir ortak çalışma modeli oluşturulmasıdır.Bu metot, Avrupa Komisyonu Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde şu şekilde açıklanmıştır:"Bu metot, herkes tarafından paylaşılan belirli hedeflere ulaşmak ve ulusal politikaları yakınlaştırmak amacıyla Üye Devletlere yeni bir işbirliği çerçevesi sağlar”Bu, esas olarak aşağıdaki adımlar aracılığıyla olacaktır:

1.Ulaşılabilecek hedeflerin ortak olarak belirlenmesi ve tanımlanması.

2.Üye Devletlerin nerede durduklarını bilebilecekleri ve konulan hedefe doğru ilerlemelerini değerlendirebilecekleri ortak olarak tanımlanmış ölçü işaretleri (istatistikler, göstergeler).

3.Eğitim ve öğretim programlarının kalitesi ve ilgililiğini ve yeniliği teşvik edecek karşılaştırmalı işbirliği araçları ('en iyi uygulama' ve pilot projelerin yayılması gibi) .

Bu metodun geliştirilme nedeni; Üye devletlere ilerleme kaydetmek için gereken siyasi iradeye sahip oldukları, fakat henüz ortak bir politika gerçekleştirmek istemedikleri alanlarda başvurabilecekleri bir araç sunmasıdır (Zeitlin, 2003: 1).

Mesleki Eğitimde İşbirliği konusunda 29-30 Kasım 2002 tarihlerinde Kopenhag'da toplanan Avrupa Mesleki Eğitim ve Öğretim Bakanları ve Avrupa Komisyonu, Avrupa düzeyinde eğitim ve öğretimde yıllardır süren işbirliğinin, geleceğin Avrupa toplumunu yaratmada etkin bir rol oynayacağını kabul etmiş ve 'Kopenhag Deklarasyonu' yayınlanmıştır.

2.1.4. Avrupa için bir Anayasa Oluşturan Antlaşmada Eğitim

Son olarak 29 Ekim 2004 tarihinde Roma'da imzalanan 'Avrupa için bir Anayasa oluşturan Antlaşma'nın eğitim ve mesleki eğitim ile ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir:

"Kısım V -Birlik'in koordine edici, tamamlayıcı veya destekleyici şekilde faaliyet gösterebileceği alanlar

Bölüm 4 - Eğitim, mesleki eğitim, gençlik ve spor

Madde III-182

1. *Birlik, Üye Devletlerarasında işbirliğini teşvik ederek ve gerektiğinde faaliyetleri destekleyerek ve tamamlayarak, eğitim kalitesinin geliştirilmesine katkıda bulunur. Birlik, eğitimin içeriği ve eğitim sistemlerinin örgütlenmesi ile kültürel ve dil çeşitlilikleri açısından Üye Devletlerin sorumluluklarına tam olarak saygı gösterir.*
2. *Birlik faaliyetleri aşağıdakileri hedefler:*
 - a) *Özellikle Üye devletlerin dillerinin öğretimi ve yayılması yoluyla, eğitimde Avrupa boyutunun geliştirilmesi;*
 - b) *Diğer konuların yanı sıra, diplomaların ve öğrenim dönemlerinin akademik olarak tanınmasının teşvik edilmesiyle, öğrencilerin ve akademisyenlerin hareketliliğinin teşvik edilmesi;*
 - c) *Eğitim kurumları arasındaki işbirliğinin ilerletilmesi;*
 - d) *Üye Devletlerin eğitim sistemlerinde ortak olan hususlarda bilgi ve deneyim alışverişinin geliştirilmesi;*
 - e) *Gençlerin değişimleri ile sosyo-egitimsel eğitmen değişimlerinin geliştirilmesinin ve gençlerin Avrupa demokratik yaşamına katılımlarının teşvik edilmesi;*
 - f) *Uzaktan eğitimin geliştirilmesinin teşvik edilmesi;*
3. *Özellikle Avrupa Birliği Konseyi olmak üzere, Birlik ve Üye Devletler, eğitim alanında üçüncü ülkelerle ve yetkili uluslararası örgütlerle işbirliğinde bulunur.*
4. *Bu Maddede belirtilen hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunmak amacıyla,*
 - a) *Avrupa yasaları veya çerçeve yasaları, Üye Devletlerin yasalarının ve tüzüğünün herhangi bir şekilde uyumlaştırılması dışında, teşvik edici tedbirler alır. Söz konusu yasalar, Bölgeler Komitesi ile Ekonomik ve Sosyal Komite'ye danışıldıktan sonra kabul edilir.*
 - b) *Komisyon'un bir teklifi üzerine Bakanlar Konseyi, tavsiyeler kabul eder" (Avrupa için bir Anayasa Oluşturan Antlaşma Taslağı: 2003: 169-170).*

Yukarıdaki maddelerden anlaşılacağı üzere, eğitim alanında Birlik, yine yetkisini sadece teşvik edici tedbir ve tavsiye kabul etme olarak sınırlar. Bu ifade Maastricht Antlaşması'nın 126. maddesindeki ifadeyle aynıdır. Dolayısıyla AB'nin siyasi bir entegrasyon oluşturması yolundaki en büyük adım olan AB Anayasası'nın maddelerinde dahi eğitim konusu, politika uygulama açısından ulusal yetki alanına bırakılmıştır. Anayasa Taslağı'nda mesleki eğitim ile ilgili maddeler ise aşağıdaki gibidir:"Madde III-183

Birlik, mesleki eğitimin içeriği ve örgütlenmesi konusunda Üye Devletlerin sorumluluklarına tam olarak saygı göstererek, Üye devletlerin faaliyetlerini destekleyen ve tamamlayan bir mesleki eğitim politikası uygular.

1. *Birlik faaliyeti aşağıdakileri hedefler:*
 - a) *Özellikle mesleki eğitim ve meslek içi eğitim yoluyla, endüstriyel değişimlere uyumun kolaylaştırılması;*
 - b) *İşgücü piyasasına mesleki bütünleşmenin ve yeniden bütünleşmenin kolaylaştırılması amacıyla, ilk ve sürekli mesleki eğitimin iyileştirilmesi;*
 - c) *Mesleki eğitime erişimin kolaylaştırılması ve özellikle gençler olmak üzere, eğitmenlerin ve eğitim alanların hareketliliğinin teşvik edilmesi;*
 - d) *Öğretim ve eğitim kurumları ve şirketleri arasında eğitim hakkındaki işbirliğinin teşvik edilmesi;*
 - e) *Üye Devletlerin eğitim sistemlerinde ortak olan konularda bilgi ve deneyim alışverişinin geliştirilmesi.*

2. *Birlik ve Üye Devletler, mesleki eğitim alanında üçüncü ülkelerle ve yetkili uluslararası örgütlerle işbirliğinde bulunur.*
3. *Avrupa yasaları ve çerçeve yasaları, Üye Devletlerin yasalarının ve tüzüğünün herhangi bir şekilde uyumlaştırılması dışında, bu Maddede belirtilen hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunur. Söz konusu yasalar, Bölgeler Komitesi ile Ekonomik ve Sosyal Komite'ye danışıldıktan sonra kabul edilir" (Avrupa için bir Anayasa Oluşturan Antlaşma Taslağı: 2003: 170-171).*

AB Anayasası, AB'nin iki kurucu ülkesi olan Fransa ve Hollanda'daki referandumlarda oylanması ve sonucun ret cevabı çıkmasıyla oybirliği sağlanamadığından kabul edilmemiştir ve bekleme aşamasındadır. Bunun sebepleri ve bundan sonra AB için doğurabileceği sonuçlar burada tartışılmayacaktır. Sonuç olarak, AB'de bir eğitim politikası oluşturma tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde üç farklı dönüm noktasından bahsedilebilir: 1958 yılında AET'nin kurulmasından Maastricht Antlaşması'nın imzalandığı 1992 yılına kadar olan süreç, Maastricht Antlaşması'nın imzalanması ve Lizbon Stratejisi. İlk dönemde genel eğitime hiçbir atıf yapılmayarak sadece mesleki eğitim üzerinde durulmuştur. Bunun nedeni AB'nin ilk kuruluş amacı olan ekonomik entegrasyonda aranmalıdır. Dolayısıyla denilebilir ki, süreç içerisinde AB çapında eğitim politikası oluşturmayla ilgili hedefler sadece hükümetler arası ortaklıklar ve işbirliği düzeyinde ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı süreçlerle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

2.2. AB EĞİTİM POLİTİKASI VEEĞİTİM PROGRAMLARI

2.2.1. AB Eğitim Politikası

Avrupa Birliği eğitim sisteminin gelişimini tarihsel serüveni içinde değerlendirirsek şu aşamalardan geçtiğini görürüz (Kısakürek: 2006):1957 Roma Anlaşması'yla temelleri atılan Avrupa Birliği, eğitim konusunda da her ne kadar tam bir bağlayıcılığı olmasa da ilk temellerini atmıştır.1963'te eğitimden sorumlu bakanlar Roma Anlaşması'nın 128. Maddesi uyarınca mesleki eğitim politikasının esaslarını belirlemiştir.1971 tarihindeki Janne Planı ile eğitimde işbirliğinin başlangıcı yapılmıştır.1974'te AB üye ülkelerinin eğitim bakanları, eğitimde beş konuda işbirliği yapılması kararı almıştır. Bu kararlar:

- Öğrenci değişimi başta olmak üzere üniversiteler arası işbirliği
- Orta öğretimdeki kız öğrencilere eşit olanak sağlanması
- İkinci kuşak göçmen çocuklarının eğitimi
- Gençlerin okuldan iş hayatına geçişinin sağlanması
- Avrupa eğitim sistemleri arasındaki ilişkilerin desteklenmesi

1974'te bu konularda çalışma yapmak üzere üye ülkelerin temsilcilerinin katılımıyla "Avrupa Birliği Eğitim Komisyonu" kurulmuştur. 1976'da konseyin kararları genişletilmiştir. Yeni eylem planına göre:

- Göçmen işçi ve ailelerin eğitimi ve öğretimi
- Yüksek öğretime öncelik vererek eğitim sistemlerinin yakınlaştırılması
- AB düzeyinde belge ve istatistiklerin değerlendirilmesi
- Sosyal ve idari engellerin ortadan kaldırılarak eğitim veren alanların, çalışma koşullarının kolaylaştırılması
- Eğitim kurumlarının kabulünde fırsat eşitliği sağlanması
- Gençlerin mesleki eğitiminin desteklenmesi
- Okuldan iş hayatına geçişin düzenlenmesi
- Eğitimin sonrası gençlerin istihdamının kolaylaştırılması

Bu kararların ışığında 1976'da ilk defa toplamda 6 yıl uygulanan "Eğitim Eylem Planı" hayata geçirildi. Bu plan gençlerin eğitim sonrası istihdamını kolaylaştırmayı, göçmen işçilerin eğitiminin kaliteli hale gelmesini, yüksek öğrenimde işbirliğini arttırmayı, Avrupa'da eğitim yapılarının ve gelişmelerinin belgelenmesini amaç edinmiştir. 1957 Roma Anlaşması'ndan 1976 tarihli eylem planına kadar, eylem planı dadâhil olmak üzere alınan kararlar ülkeler arasında tam bir bağlayıcılık sağlamamış; ancak işbirliğinin başlatılması için zemin hazırlamıştır (Curven:2005, 372). 1976'daki "Eğitim Eylem Planı" Eurydice, Arion, Lingua ve Erasmus programlarının temellerini atmıştır. 1980'de Roma Anlaşması'nın mesleki ve genel eğitimde üyeleri bağlayacak şekilde yorumlanan bir dizi karar alınmıştır. Bu kararlar bilgi teknolojilerine duyulan ihtiyaç ve genç nüfusun yüksek oranda işsizliği, yeni eylem programlarının oluşturmasına zemin hazırlamıştır.

Bu projelere Comett, Erasmus, Petra, Eurotechnet, Lingua, İris projeleri sayılabilir. 1986 "Avrupa Tek Senedi Kabulü"nde mesleki ve genel eğitim hakkında farklı hükümler içermemekle birlikte konseyin Mayıs 1998 tarihli topluluk ve üyelerini, okul müfredatlarını, öğretim malzemelerini ve öğretmen eğitimlerini Avrupa boyutunda ele almaya davet eden kararına yol açması açısından önemlidir (Curven: 2005, 372). 1994- Jacques Delors Raporu- Beyaz Kitap: Avrupa komisyonunun hazırladığı etkin bir eğitim belgesidir. Kitap, eğitimin büyüme, rekabet, istihdam alanındaki rolünü vurgulamakta; eğitimi, sosyal zorluklarla baş edebilmek için yeni gelişme modelinin merkezine koymuştur. 1995'te kurulan üst düzey komisyonda Beyaz Kitap doğrultusunda çalışmalar yapmak, yaşam boyu öğrenme politikasını hayata geçirmek için kararlar alınmıştır. Bu komisyonun aldığı kararlar 5 amaç üzerinde yoğunlaşmıştır:

- Avrupa vatandaşlığı
- İstihdamı güçlendirme
- Sosyal durumu sağlama
- Bilgi toplumunda eğitim ve öğretim
- Bireylere destek eğitim sistemlerini daha etkin hale getirme

Bu amaçlar doğrultusunda komisyon 1995 yılında mevcut eğitim programlarını yeniden yapılandırarak Sokrates ve Leonardo programlarını başlatmıştır. 1996 yılında "Öğretme ve Öğrenme: Öğrenen Topluma Doğru" adlı bir başka beyaz kitap daha komisyon tarafından oluşturulmuş ve bu kitapta da 5 temel amaç ortaya konmuştur:

- Yeni bilgilerin öğrenilmesini teşvik
- Okul ve iş hayatını yaklaştırmak
- Sosyal dışlanma ile mücadele
- En az üç Avrupa dilinde yeterlilik sağlama
- Eğitimde yatırımı teşvik

1999'da eğitim bakanları okul eğitimindeki niteliğin geliştirilmesi amacı ile Fransa Deklarasyonu'nu imzalamıştır.2000 yılında Bükreş'teki toplantıyı takiben hayat boyu öğrenme için bir dizi nitelik belirlenmiştir.2000Lizbon Avrupa Konseyinin

toplanması sonucunda mesleki ve teknik eğitim programları oluşturulmaya başlanmış, ulusal eğitim sistemlerinin ortak amaçları doğrultusunda "Avrupa Eğitim Sahası" oluşturma çabaları başlamış ve hedefleri ortaya konmuştur.2000 yılından2010'a kadar gerçekleştirilmek üzere ortaya konulan bu rapor genel ve mesleki eğitimin niteliğinin artırılması, yaşam boyu öğrenmenin herkes tarafından anlaşılır hale getirilmesi, genel ve mesleki eğitim sistemlerinin Avrupa dışındaki ülkeler tarafından da bilinmesinin sağlanmasını hedeflemiştir (Kısakürek, 2006).

Lizbon stratejisinin en önemli bölümü mesleki eğitim konusunda alınan kararlardır. Komisyon 2001 yılının haziran ayında düzenlediği toplantıda mesleki eğitimde şeffaflığın, karşılıklı tanıma ilkesinin uygulanmasının ve kalitenin artırılması hususunda görüş birliğine varmıştır. Ayrıca topluluk Amsterdam Antlaşması'nın 149. Maddesi uyarınca eğitim ve eğitim politikası kapsamında yeni teknolojilerin kullanımına destek verme kararı almış; bu amaçla e -Öğrenim (Geleceğin Eğitiminin Tasarımı) başlıklı bir taslak hazırlamıştır.Bu taslak 2000 yılı Haziran ayında kabul edilen e-Avrupa Eylem Planı'nın bir bölümünü oluşturmuştur. Plana göre AB'nin hedefi yeni teknolojilerin eğitim ve öğretim alanında makul maliyetlerde olması kaydıyla daha yaygın kullanımı, dijital ve genel okuryazarlığın artırılması, okullarda ve eğitim kurumlarında yerel, bölgesel, ulusal ve birlik işbirliğinin güçlendirilmesi amaçlarını içermektedir. Bu amaçlarla 2000 yılında Sokrates ve Leonardo programlarının ikinci aşaması devreye konulmuştur. Ayrıca aynı dönemde Avrupa gençlik politikasının temel taşlarından olan "Youth" (Öğrenci Değişimi) projesi de faaliyete geçirilerek eğitim-öğretim politikasına destek sağlamıştır. Komisyon halen bu programları uygulamaktadır. Önümüzdeki günlerde "Jean Monnet" başlıklı yeni bir programı da içerecek yaşam boyunca eğitim için "Bütünleştirilmiş Eylem Planı" kapsamında güncellenecektir (Akay,2005:377). Küreselleşme hareketleriyle beraber dünyada ekonomik anlamda tek güç olmak amacıyla bütünleşme hareketleri içine giren Avrupa Birliği, ekonomik, siyasi ve sosyal refahın eğitimden geçtiğinin bilincinde olmuş ve bu bağlamda farklı eğitim sistemlerine sahip ülkeler arasında, çeşitliliğe saygı düşüncesiyle eğitim alanında da birlik sağlamaya çalışmışlardır.

Bu amaçla 1957 Roma Anlaşması'ndan 2001 Lizbon Stratejisi'ne kadar geçen süreçte ve onun devamında günümüze kadar küresel dünyada çok kültürlülüğe zarar vermeden, gelecek nesle Avrupalılık ruhunu aşılabilme, bilgi çağının ihtiyaçlarına

cevap verecek bir gençlik yetiştirmek amacıyla eğitim alanında çeşitli eylem planları ve programları yapılmıştır. Avrupa Birliği'nin eğitim politikasını oluşturmak üzere "Fon Programları", "Eylem Planları" ve "Çalışma Programları" bulunmaktadır. Fon programları komisyon ve üye ülkeler tarafından binlerce projeye destek olmaktadır.

Yaşam Boyu Öğrenme Programları olan Sokrates, Leonardo, e-Öğrenme programlarına her sene destek sağlanmaktadır. Yaşam boyu öğrenme programları Comenius, Erasmus, Leonardo de Vinci, Grundtvig programları olmak üzere 4 ayrı başlık altında oluşmuştur.

Eylem planları komisyonun hizmetleri ve kaynaklarını belirlemek amacıyla oluşturulmaktadır(Aralık 2000 Dolaşım Eylem Planı, Mart 2001 e-Öğrenme Eylem Planı gibi). Çalışma programları eğitim ve öğretim sistemlerinin gelecekteki hedeflerine ilişkin rapor oluşturulması konusunda uzmanların hazırlamış oldukları raporlardan oluşmaktadır. Yaşam boyu Öğrenme Programlarının ana hatlarıyla gözden geçirilmesi, küreselleşme sürecinde Avrupa Birliği eğitim politikalarının öneminin vurgulanması açısından önemlidir.

2.2.1.1. AB Eğitim Politikasının Amaçları

AB eğitim ilkelerinin temel amacı, üye ülkeler arasında işbirliğini ve dayanışmayı artırmak, üye ülke yurttaşları arasındaki karşılıklı anlayışı özen-dirmek ve Avrupalılık bilincini aşılacak, bu süreçte öğrenci ve öğretmenlerin ar-ge alanlarına etkin katılımlarını sağlamak, uluslararası rekabet gücü yüksek bir Avrupa yaratmak için tüm yurttaşlara yüksek nitelikli eğitim sunmak ve bunu yaşam boyu sürdürmek şeklinde özetlenebilir.Çok dilli ve çok kültürlü bir Avrupa yaratılmasında, eğitim konusu, Avrupa ülkelerinin tamamında temel bir öncelik olmakla birlikte, eğitim sistemlerinin yapıları hem ülkeler arasında hem de bazı ülkelerin kendi içlerinde farklılık göstermektedir(Avrupa Birliği Politikaları, Duru B., Atabay S., vd.,Mayıs 2007: 158-163).

AB'nin Eğitim ve Öğretimde Amaçları: AB eğitim stratejisine göre ülkelerin birlikte çalışması ve birbirinden öğrenmesi, her seviyede yüksek kaliteli eğitim ve öğrenim ile günümüz bilgi toplumunun ve ülke ekonomilerinin gelişmesi (AB eğitim

stratejisi, 2013).Şeklinde özetlenebileceği gibi Eğitimde AB'nin Uzun Vadeli Stratejik Amaçları:

- Hayat boyu öğrenme ve hareketliliğin teşvik edilmesi,
- Eğitim ve öğrenimin kalite ve etkinliğinin sağlanması,
- Eşitlik, sosyal uyum ve aktif vatandaşlığın desteklenmesi,
- Yaratıcılık ve yenilikçiliğin, girişimciliğin eğitimin her aşamasında güçlendirilmesi (AB eğitim stratejisi, 2013).

Olarak ta ifade edilmektedir.

2.2.1.2. AB Eğitim Politikasının Hedefleri

AB eğitim politikasının hedefleri maddelendirilerek sıralanacak olursa AB Ülkelerinin Ortak Eğitim Hedefleri;

- Eğitim-öğretim niteliğinin ve etkinliğinin artırılması,
- Eğitim-öğretim sistemlerine herkesin erişiminin ve yararlanmasının sağlanması,
- Eğitim-öğretim sistemlerinin dünyaya açılması
- Öğretmen ve eğitimcilerin yetiştirilmelerini çağın koşullarına uygun hale getirilmesi ve Bilgi toplumu için temel becerilerin geliştirmesi
- Bilişim teknolojilerine herkesin ulaşılabilirliğinin sağlanması
- Matematik, fen bilimleri, ve teknoloji alanlarının geliştirilmesi ve bu alanlara ilginin artırılması
- Finans ve insan kaynaklarının en iyi şekilde kullanımının sağlanması
- Eğitim-öğretim sistemi ile çalışma yaşamı, bilimsel araştırmalar ve toplum arasındaki ilişkilerin genişletilmesi ve güçlendirilmesi
- Girişimcilik ruhunun geliştirilmesi
- Yabancı dil öğrenimini geliştirilmesi
- Yaşam boyu eğitimin sağlanması
- Ülkeler arası hareketliliği ve değişimlerin artırılması
- Avrupa işbirliğinin güçlendirilmesi.

olarak sıralanmış ve bunların bir kısmı 2010 Lizbon hedeflerinde yer almıştır (Duru B., Atabay S., vd.2007:158-163)

2.2.1.3. AB Eğitim Politikasının Düzeyleri Ve Öncelikleri

Her ne kadar Jean Monnet, "Eğer yeni baştan başlasaydım, işe kültürle başlardım" dese ve AB'nin kuruluş fikrinin doğmasında Churchill gibi federalist çizgide bir Avrupa Birleşik Devleti önerenler etkili olmuş olsa da, bugünkü AB'ye giden yolda belirleyici anlayış neo-fonksiyonalizm olmuştur (Tekeli, 1993: 40).

Neo-fonksiyonalizmin belirleyici olmasında, siyasi bütünleşme öngören Batı Avrupa Birliği (1948) ve Avrupa Savunma Topluluğu (1950) oluşturma girişimlerinin federalist yapı açısından başarısız olması etkili olmuştur. Bundan sonra Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda ve Lüksemburg olmak üzere altı kurucu ülke 1951'de imzaladıkları Paris Antlaşmasıyla AKÇT'yi ve 1957 yılında Roma'da imzaladıkları anlaşma ile de AET'yi kurarak bugünkü AB'nin temellerini atmışlardır. Her iki antlaşma da tamamen ekonomik hedeflerle temellendirilmiştir.

Böyle bir tarihsel arka plan verilmesinin nedeni, AB başta siyasi bir entegrasyon öngörülmüş olsa da, ilk başta öncelikle ekonomik bütünleşmeyi öngören şekilde örgütlendiğini göstermektedir. "Federalist bir yaklaşımdan yana olanlar bunu pratikte ancak fonksiyonalist, azar azar bir yaklaşımla gerçekleştirmek durumundaydılar"(Tekeli, 1993: 45). Bu şekilde bir entegrasyon modelini aslen neo-fonksiyonalizm açıklamaya çalışır. Neo-fonksiyonalizm ilk olarak Ernest Haas tarafından yazılmış olan *Uniting of Europe* adlı eserde kavramsallaştırılmıştır. Bu kavram, Avrupa entegrasyon hareketini teorileştirme girişimi olarak da düşünülebilir (Özen, 1998: 2).

Geleneksel ulusal yetki alanlarında Birliğe egemenlik devri yapmak her zaman kolay olmamıştır. Yetki aktarımına üye devletlerin rıza göstermesi bakımından bugüne kadar edinilen AB tecrübesinden şu sonuç çıkartılabilir: Ekonomik entegrasyon hedefi çerçevesinden yola çıkılarak belirlenen politikalarda uyum nispeten kolay olurken, ulus-devletlerin siyasi alanlarına giren konularda politika uyumu sağlamak daha zor olmuştur. Bu konu ile ilgili olarak Haas'ın açıklamalarını belirtmek yerinde olacaktır. Haas politika alanlarını "yüksek politika"(*high politics*)ve "düşük politika"(*low politics*) olarak ikiye ayırır. Yüksek politika alanına giren konulara örnek olarak diplomasi, strateji, askeri konular ve ulusal ideolojiler verilebilirken, düşük politika konularını ise çeşitli ekonomik ve teknik alanlar oluşturur. Böylece entegrasyona düşük politika

alanlarından başladığı takdirde, süreç sonunda yüksek politika alanlarındaki bütünleşme de sıçrama etkisinin doğal bir sonucu olarak kendiliğinden gerçekleşecektir(Özen, 1998: 3).

1992 yılında Maastricht Antlaşması'ndan sonra Avrupa Topluluğu Avrupa Birliği adını alarak siyasi entegrasyon sürecinde önemli bir adım atmıştır. Öyle ki, Maastricht (AB) Antlaşması'nın kabulü de iki ilke olan 'orantılılık' (*proportionality*) ve 'yerindenlik' (*subsidiarity*) ilkelerinin Antlaşmaya eklenmesi sayesinde kolaylaşmıştır. Bu ilkelerin ne anlama geldiğini açmak gerekirse orantılılığın tanımı; 'Birlik tarafından gerçekleştirilecek eylemler, izlenen amaçlara ulaşılabilmesi için gerekli olan düzeyi aşmamalıdır' (*subsidiarity, european, 2013*) şeklindedir.

Yerindenlik ilkesinin tanımı ise şöyledir: Yapılacak olan herhangi bir düzenlemenin ancak Topluluk bazında yapılması durumunda hedefe daha iyi ulaşılabilceği durumlarda Topluluk organları tarafından yapılması, diğer durumlarda üye ülkelere bırakılması düşüncesidir (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2001: 40).

Eğitim konusu Maastricht Antlaşması ile ilk defa bir antlaşma metnine dâhil olmuştur. Bununla birlikte metin, kesin ve net olarak eğitimde bir harmonizasyona gidilmeyeceğinin ve müfredat ve ulusal eğitim sistemleri ile ilgili konuların Üye Devletlerin sorumluluğunda olacağını altını çizmiştir. Şöyle de denebilir: Harmonizasyonun dışarıda tutulması, antlaşmaya eğitimi dâhil etmenin bir bedelidir (Ertl, 2006: 11). Zira, o dönemde pek çok üye ülke eğitim ile ilgili bir maddenin antlaşma metnine dâhil edilmesinden endişe duyuyordu. Özellikle Almanya ve Birleşik Krallık, eğitimin antlaşmanın kapsayacağı bir madde olması durumunda AT'nin güçlerini aşamalı olarak ulusal ya da bölgesel yetkinlikleri hiçe saymak pahasına artıracığından korkuyordu(Sprokkereef, 1995: 345).

AB'nin mevcut yasal altyapısı ile eğitim alanında ortak bir politika oluşturamayacağı açıktır. Fakat Lizbon hedefleri ile birlikte eğitim ve araştırmaya verilen önem yüksek oranda artmış ve yeni işbirliği araçları geliştirmek zorunlu olmuştur. Örneğin, Açık İşbirliği Metodu denilen metot, hükümetler arası düzeyde politika oluşturmada yasal düzenlemenin izin vermediği alanlarda üye devletler arasında işbirliğini kuvvetlendirmek ve teşvik etmek üzere oluşturulmuştur. Bu metot ve diğer işbirliği araçlarıyla birlikte Lizbon gündeminin *de facto* olarak yerindenlik

ilkesine takılmadan çeşitli politikalar geliştirme potansiyeli olduğu söylenebilir(Ertl, 2006: 20).

AB'de eğitim politikasının oluşturma ve uygulama düzeyindeki farklılıklardan bahsettikten sonra sıra AB eğitim politikasının önceliklerine gelmiştir. Kurucu antlaşmalardan biri olan Roma Antlaşması'nda genel eğitime bir atıf yoktur. Fakat mesleki eğitim ile ilgili olarak birkaç madde bulunmaktadır. Mesleki eğitim ile ekonomi arasındaki bağı kurmak çok da zor değildir. Ekonomik bir entegrasyon hedefiyle örgütlenen Avrupa Topluluğu için ortak pazar geliştirmek bu hedefin bir parçasıydı. Ortak pazarın ise en temel özelliklerinden bir tanesi serbest dolaşım ile ilgilidir. Topluluğun kuruluş amacı olarak başta ekonomik entegrasyon öngörüldüğü için, belirlenecek politikalarda önceliğin de ekonominin işleyişiyle ilgili olması beklenmektedir. Bunun açık şekilde Birlik tarafından da ifade edildiği yere örnek olarak 1993 yılında Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan 'Büyüme, Rekabet Edebilirlik ve İstihdam' isimli Beyaz Kitap'taki şu ifade verilebilir: "Mesleki eğitim, işsizlikle mücadele ve Avrupa şirketlerinin rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesinde anahtar role sahiptir"(AB Komisyonu "Büyüme, Rekabet Edebilirlik ve İstihdam" kitabı, 2013)).

1995 yılında yayınlanan 'Öğrenen Topluma Doğru' isimli Beyaz Kitap'ta yine açık bir şekilde eğitimin Birliğin ekonomik hedefleri için bir araç olduğundan bahsedilmektedir. Amacı, Birliği 21. yüzyılda karşılaşılabilecek yeni zorluklara karşı hazırlamak olan bu Beyaz Kitap'ta Komisyon'un stratejisi temel olarak çift yönlüdür. İlk olarak eğitimin Avrupa Tek Pazarı ve bu pazarın kaynağı için giderek önemli olmaya başladığı ifade edilirken, diğer taraftan da daha derin entegrasyonun önündeki engellerden sayılan kamu bilinçlendirmesi, bilgi ve katılım eksikliğinin giderilmesi doğrultusunda en önemli mekanizma ya da aracın eğitim olduğu ifade edilmiştir (Walkenhorst, 2005: 5).

1997 yılında yayınlanan Avrupa İstihdam Stratejisi'nde üye ülkelerin istihdam ile ilgili politikalarına eğitim boyutu eklenmiştir. Bu Strateji ile beraber AB 2010 yılı için hedefini "Daha çok sayıda ve daha iyi iş ve daha büyük bir toplumsal uzlaşmayla, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi gerçekleştirebilecek, bilgiye dayalı, dünyanın en

rekabetçi ve dinamik ekonomisi durumuna gelmek" olarak belirlemiştir(Avrupa İstihdam Stratejisi'nde AB 2010 yılı için hedefi,2003).

AB'nin rekabet edebilirlik kapasitesini artırmak için belirlenen Strateji'de eğitim önemli bir role sahip olmuştur. Zirvenin Başkanlık Sonuç Bildirisi'nde Avrupa eğitim ve öğretim sistemlerinin yeni bir yaklaşım uygulaması önerilmiştir. Yine bu Sonuç Bildirisi tavsiyeleri, Avrupa eğitim politikasının nasıl tanımlanabileceği ile ilgili temel alanları göstermiştir. Buna göre;

"Avrupa'nın eğitim ve öğrenim sistemleri hem bilgi toplumunun taleplerine, hem de istihdamın kalitesi ve gelişen seviyesi için olan ihtiyaca adapte edilebilmelidir. Bu sistemler hayatlarının değişik dönemlerinde olan hedef gruplar için hazırlanmış eğitim ve öğrenim fırsatları önermelidir. Bu hedef gruplarına örnek olarak, genç insanlar, işsiz yetişkinler ve hızlı değişimler ile birlikte becerilerinin elinden alınacağını düşünen çalışan insanlar verilebilir. Bu yeni yaklaşım aşağıdaki üç bileşeni içermelidir: yerel öğrenim merkezlerinin geliştirilmesi, özellikle bilgi teknolojileri alanında yeni temel becerilerin teşvik edilmesi, niteliklerin şeffaflığının artırılması" (Fredriksson, 2003: 536).

2.2.1.4. AB Eğitim Politikasının Avrupa Kimliği Oluşturmadaki Rolü

Böylece yeni çok kimlikli dünyada bir bireyin birden fazla kimliğinin olabileceği söylenebilir. Bunlar yerel, bölgesel, ulusal, ulus-üstü ve küresel kimliklerdir. Tekeli'nin de söylediği gibi;

"AB'nin ulus-devletlerle yarışan bir kimlik oluşturamayışı konusunda yapılabilecek yorum, iki olgunun niteliksel farklılığından dolayı ulus- devletin yurttaşları üzerinde oluşturduğu kimliğe benzer bir kimliği AB'den beklemenin doğru olmayacağıdır. AB olgusunun geliştiği küreselleşmiş dünyada bireyler bir üstün kimliğin altında değildir, çok kimliklidir. Böyle bir dünyada AB'den ulus-devletler dünyasına özgü bir kimlik anlayışını beklemek haksızlık olacaktır" (Tekeli ve İlkin, 2004: 44).

2.2.2. AB ortak Eğitim Programları

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları üye ve aday ülkeleri ile antlaşmalarına taraftar diğer ülkelerin bütçelerinden katkı yapıp, kabiliyetlerine göre yararlandıkları, eğitimlerini geliştirip hedeflenen standart seviyeye ulaştırmaya yönelik eğitim ile ilgili yardım programlarıdır. AB Eğitim ve gençlik programlarından yararlanabilmek için her üye ve aday ülkenin bünyesinde kurduğu, nitelikli uzmanlardan oluşan, malî ve idarî özerkliğe sahip bir kurul tarafından yönetilen, programların ulusal düzeyde yürütülmesinin koordinesinden sorumlu bağımsız bir

kurum olan Ulusal Ajans bulunmaktadır. Avrupa Birliği'nin üç temel Eğitim Programı vardır. Bunlar Sokrates, Leonardo Da Vinci ve Youth (Gençlik)'olarak bilinmektedir (Yayan, 2003: 3).

Programlar bütün düzeylerde nitelik için çabalayan ve yenilikleri destekleyen Avrupa düzeyinde işbirliğini teşvik etmek için düşünülmüştür (IKV, 2004: 43).Programların ortak yönleri, insan, özelde gençlik ve eğitim boyutunu amaçlayan kurumsal işbirliğini desteklemeleri, bu bireyler üzerinde Avrupa kavramının somuta indirgenmesi ve etkilerinin uzun dönem hissedileceğinin bilinmesidir (IKV, 2004: 42-43).

Her bir programın kendine has özel amaçları olmasına rağmen, hepsinin bir takım ortak özellikleri de bulunmaktadır. Tümü insan hareketliliği, pilot projelerin oluşturulması, fikir ve uygulamaların değiş tokuş edilmesini desteklemek üzere tasarlanmıştır. Programlar bütün düzeylerde nitelik için çabalayan ve yenilikleri destekleyen Avrupa düzeyinde işbirliğini tevsik etmek için düşünülmüştür. Programların Türkiye de dâhil olmak üzere, AB ile ortaklık anlaşmaları olan pek çok ülkeye açık olması ve geniş sayıda aktör ve organizasyonun katılımı amaçlanmıştır. Programlar, fırsat eşitliğinin artırılması, aktif vatandaşlık fikri, çok kültürlü bir oluşumda bilgi edinme, hem eğitim hem öğretimi kapsayan hayat boyu öğrenme kavramı gibi temel değerleri güçlendirmeyi amaçlamaktadırlar (IKV, 2004: 43).

2.2.2.1 Socrates Programı

Bu eğitim programına batı felsefesinin kurucusu Sokrates'in adı verilmiştir. Nedeni; Sokrates'in soru-yanıt biçiminde bir öğretim yöntemini kullanarak öğrencilerinin neleri bilmediklerini fark etmelerine yardımcı olmasıdır. Program, Sokrates'in“kendini tanı” felsefesi üzerine kurulmuştur (MEB, 2013).Sokrates Programı her yastaki ve düzeydeki eğitimi kapsayan, eğitimde Avrupa Boyutu'nu getirmeyi, katılımcı ülkeler arasındaki işbirliğini güçlendirerek eğitimin kalitesini arttırmayı amaçlayan bir programdır (Duman, 2001: 36).

2.2.2.1.1. Socrates Programının Amaçları

Sokrates Programı'nın amaçları özetle şunlardır;

- a) Bütün eğitim kademelerinde Avrupa boyutunu güçlendirmek; bütün eğitim alanlarında fırsat eşitliğini geliştirirken, geniş eğitim kaynaklarına ülkeler üstü erişimi kolaylaştırmak,
- b) Avrupa Birliği dillerinin, özellikle de az kullanılan ve öğretilen dillerin nicel ve nitel olarak gelişimini teşvik etmek,
- c) Özellikle aşağıdaki faaliyetler aracılığıyla eğitim alanında işbirliği ve hareketliliği desteklemek ve bu bağlamda engelleri ortadan kaldırmaya yardımcı olmak,
- d) Eğitim kurumları arasında karşılıklı değişimi teşvik etmek,
- e) Açık ve uzaktan eğitimi geliştirmek,
- f) Diplomalara ve eğitim çalışmalarının karşılıklı tanınması konusundaki gelişmeleri teşvik etmek,
- g) Karşılıklı bilgi değişimini geliştirmek,
- h) Eğitim uygulamalarının ve araç-gereçlerinin geliştirilmesi alanındaki yenilikleri teşvik etmek ve eğitim alanında ortak politika konularını araştırmak.

Sokrates 5 ana eğitim programını içerir:

- 1: Comenius
- 2: Erasmus
- 3: Grundvig
- 4: Lingua
- 5: Minerva

Sokrates'in haricinde diğer Eğitim ve Değişim Programı ise Leonardo da Vinci ve Youth (Gençlik) programlarıdır. Detaylı eğitim programları şeması tablodaki gibidir.

Tablo 15:Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Şeması

AVRUPA BİRLİĞİ EĞTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI			
SOKRATES	LEONARDODA VINCI	TEMPUS	YOUTH
Eylem-1: Comenius	Eylem-1: Petra	Tempus (Phare Kapsamında)	
Eylem-2: Erasmus	Eylem-2: Comett	Tempus(Tacis Kapsamında)	
Eylem-3 Grundtvig	Eylem-3: Eurotecnet	Diğer Tempus Programları	
Eylem-4 Lingua	Eylem-4: Force		
Eylem-5: Minerva	Eylem-5: Lingua		
Eylem-6: Gözlem ve Yenilikler	Eylem-6: Iris		
Eylem-7: Ortak Eylemler			
Eylem-8: Yan Önlemler			

Kaynak: (Ankara Üniversitesi, 2010)

2.2.2.1.2.Erasmus: Yüksek Öğretim

Program adını ünlü filozof Rotterdam Erasmus'tan almıştır. Bu eylem planı yüksek eğitim ve öğretim kurumlarına ve bu kurumlardaki öğrenci ve akademisyenlere yöneliktir. ERASMUS, yükseköğretim alanında Birlikteki en önemli eğitim programlarından biridir. 1987 yılında uygulanmaya başlamıştır ve bu tarihten 2000 yılına kadar, 750.000'den fazla öğrenci ERASMUS programı altındaki bu hareketliliğe katılmıştır (Yayan, 2003: 3).

Katılımcı üniversiteler, komisyon tarafından Erasmus kapsamında yürütmeleri onaylanan çalışmaları içeren “Kurumsal Sözleşmeleri (University Charter)” imzalamaktadırlar. Bu sözleşmenin süresi en çok üç yıl olup; süre bitiminde yenilenebilmektedir.

Öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa'da karşılıklı değişiminin sağlanarak, Avrupa Birliği ülkelerindeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınması program kapsamında hedeflenenler arasında yer almaktadır. Bu programın sağladığı bireysel eğitim destekleri:

1.Karşılıklı Öğrenci Değişimi: Erasmus Programı, öğrencilere diğer katılımcı ülkelerden herhangi birindeki bir üniversite veya yüksek öğretim kurumunda 3-12 aylık bir süre için misafir olarak eğitim görme imkanı tanımaktadır. Öğrencinin misafir olarak

eğitim gördüğü ülkede geçirdiği zaman ve gösterdiği çaba kendi ülkesinde kayıtlı olduğu kurumu tarafından tanınması gerekir.

Öğrencilere misafir olarak gittikleri ülkede akademik çalışmalarına devam edebilmeleri için maddi destek de sağlanır. Bu destek, öğrencilerin kendi ülkelerinden ve diğer kurumlardan (kendi niversiteleri de dâhil) aldıkları burslara ek olarak da verilebilir.ğrencilerin Erasmus programı içerisindeki karşılıklı değişimden yararlanabilmeleri için ilgili niversiteler arasında n anlaşma yapılmış olması gerekmektedir.

2. *Karşılıklı Akademisyen Değişimi*: Bu erevede Avrupa Komisyonu, diğer bir Avrupa ülkesinde işbirliği yapılan niversitenin resmi müfredatının bir parçası olarak misafir ğretim elemanı niteliğinde ders veren ğretim elemanlarına da destek sağlar. Söz konusu durum genellikle kısa sürelidir (Avrupa Birliği Bilgi Merkezi, 2006).

2.2.2.1.3. Comenius rgn Eğitim niversite ncesi Okul Eğitimi

Comenius Programı, genel olarak, okul eğitiminde kaliteyi artırmayı ve Avrupa boyutunu güçlendirmeyi hedefleyen bir hayat boyu öğrenme programıdır. Comenius Programı, ğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmayı, iş birliğini güçlendirmeyi, aktif bir Avrupa vatandaşı olma yolunda öğrencilerin kişisel gelişimleri için gerekli olan temel becerileri ve yeterlilikleri edinmelerini amaçlamaktadır. Programa dâhil lkeler 27 AB yesi lke, Norveç, Liechtenstein, İzlanda, Hırvatistan, İsviçre ve Türkiye'dir.

Faaliyetin Hedefleri: lkeler arası iş birliğini geliştiren, okul eğitimi alanında çalışan personelin mesleki gelişimine katkıda bulunan çalışmaları destekleyen program, Avrupa dillerinin öğretilmesinin yaygınlaştırılmasını teşvik eder ve kültürler arası diyalog konusunda etkili çalışmalara imkân sağlar.

Comenius hakkında bilgilendirme: Comenius Programı, okullar ve ğretmen yetiştiren kurumlar arasında uluslararası iş birliğini, pedagojik metotlar ve materyaller geliştirmeyi, okulların idaresine yönelik iyi çalışmaların ve yeniliklerin uluslararası boyutta yaygın programların neyi hedefledikleri Okullar ve ğretmen yetiştiren kurumlar arasında uluslararası işbirliği ve değişimi teşvik etmek, Pedagojik metotlar ve

materyaller geliştirmek, okulların idaresine yönelik güzel çalışmaların ve yeniliklerin uluslararası boyutta yaygınlaştırılmasını desteklemek,Eğitimde dışlanma ve okulda başarısızlıkla mücadelede, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin entegrasyonu ve eğitimin bütün sektörlerinde fırsat eşitliğini teşvik eden yöntemlerin geliştirilmesini ve yaygınlaştırılmasını desteklemek,Yabancı dil olarak Avrupa dillerinin ğretiminde kaliteyi ve öğretilen yabancı dil çeşitliliğini artırmak,Gerek eğitim, gerekse sosyal, fiziksel, coğrafi, psikolojik, ekonomik açılardan belli dezavantajları olan kişilere öncelik vermek,Okul eğitiminde ve okul eğitiminde görev yapan personelin eğitiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BIT) kullanımını teşvik etmek.

Bunların yanı sıra Comenius Programı:Değişik kültürlere yönelik farkındalığın geliştirilmesini teşvik etmek Kültürler arası eğitim alanında öğretmenlerin yeteneklerini geliştirmek,İrkçılık ve yabancı korkusu/düşmanlığıyla mücadeleyi desteklemek;için tasarlanmış uluslararası etkinlikler yardımıyla Avrupa'daki okul eğitiminde kültürler arası farklılıkların bilincine varılmasını teşvik eder.

Comenius Programı Kimler İçin Uygun: Program, en genel anlamıyla, okul eğitimine taraf olan kurum ve kuruluşlar ile bu kurumlardaki idareciler, eğitimciler/öğretmenler, ğretmen adayları ve öğrencileri kapsar.

2.2.2.1.4. Grundtvig (Yaşam Boyu Eğitim)

Grundtvig, Sokrates II Programı'nın ikinci aşamasında başlamış yeni bir program olup; ulusal düzeyde ve Avrupa düzeyinde tüm yetişkinlerin eğitim olanaklarından faydalanmasını ve yetişkin eğitiminde kalitenin artırılmasını hedeflemektedir (Aykın ve U.Oğuz, 2003: 373). Tek bir eğitim zincirinin üçüncü bağını oluşturarak Comenius ve Erasmus'u tamamlamaktadır (IKV, 2004: 55).

Grundtvig aşağıda belirtilen amaçlar dâhilinde öğrenmek isteyen her yaştan insanın rgenime erişimini iyileştirmeyi ve kolaylaştırmayı amaçlamaktadır:

(Grundtvig Programı,Europa, 2013).

- Yeni nitelikler kazanmak amacıyla okul ve niversiteye dönebilmek için,
- Kendisinin kişisel ve sosyal gelişimi için,
- Aktif bir Avrupa vatandaşı olarak rolünü artırabilmek için,

- Yasam boyu eğitimde Avrupa düzeyinde işbirliğini teşvik etmek için,
- Yetişkin eğitimi konusunda çalışan öğretmenleri geliştirmek, bu alanlarda görüş alışverişini sağlayarak başarılı uygulamaların paylaşılmasını ve yenilikçi araç ve kaynakların geliştirilmesini özendirmek olarak ifade edilebilir.

Grundtvig, resmi (ikinci şans okulları, üniversiteler) veya gayri resmi (kültürel merkezler, kadın veya gençlik merkezleri, kütüphaneler, müzeler, yerel arşivler, hapishaneler) ya da dernekler (sivil toplum örgütleri, ebeveyn organizasyonları vb.) olsun yetişkin eğitiminde yer alan bütün aktörleri hedeflemektedir(Grundtvig programı,europa2013)).

Zorunlu öğretim yasının üzerinde olan, özellikle sağlıksız sosyal koşullar yüzünden engellenmiş olanlar veya eksik bir bilgi tabanına sahip olanlar üzerine odaklanmaktadır (IKV, 2004: 55). Ayrıca okul sisteminden dışlanmış yetişkinlere (yaş gözetmeksizin) temel fikirleri edinmeleri için onlara yardım ederek, güvenlerini tazeleyerek ve okul bağlamı dışında edinilmiş belirli becerileri ve ehliyetleri tanıyarak ikinci bir şans vermeye çabalamaktadır(Grundtvig Programı,Ulusal Ajans, 2013).

2.2.2.1.5. Minerva Açık Uzaktan Eğitim Ve Eğitimde Bilgi ve İletişim

Açık ve uzaktan eğitim (OLD) ile eğitim alanında bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICT) kullanımı SOCRATES'in alt bir eylemi olan MINERVA'da yürütülmektedir. MINERVA'nın üç temel amacı vardır. Bunlardan birincisi; açık ve uzaktan eğitim ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitsel amaçlı kullanım etkinliklerinin kamuoyuna anlatılması, ikincisi; teknoloji ve çoklu ortam temelli eğitsel faaliyetlerin geliştirilmesinin desteklenmesi ve son olarak da geliştirilmiş metot ve başarılı uygulamaların yaygınlaştırılmasıdır. Bu nedenle Birlik; üye ülkeler arasında bilgi ve iletişim ağının kurulmasını, eğitimde pilot projeler uygulanmasını, elde edilen deneyimlerin diğer ülkelerle paylaşılmasını ve hareketliliğin sağlanmasını desteklemektedir(Minerva, Europa,2013).

Teknolojinin sürekli geliştiği günümüzde uzaktan eğitim kavramı hızla hayatımıza girmektedir. Minerva programı bu olasılığı arttırmakta olup Internet

üzerinden yapılan eğitimin önemini vurgulamış ve hizmet kalitesinin artmasını sağlamıştır(Minerva programı,Ulusal Ajans,2013).

2.2.2.1.6. Lingua: Avrupa Dilleri Eğitimi

Dil öğreniminin geliştirilmesi tüm Sokrates Programları'nın ortak amacı olsa da, Lingua bu alanda geniş kapsamlı faaliyet göstererek bireyleri dil öğreniminin önemi ve yararları konusunda bilinçlendirmeyi hedeflemektedir (Aykın ve Oğuz, 2003: 374). Bu kapsamda program, Topluluk içindeki dilsel çeşitliliği destekleme, dil öğrenim ve öğretiminin niteliğini geliştirme ve bireysel ihtiyaçlara denk düşecek yaşam boyu dil öğrenimine erişimi kolaylaştırmayı amaçlar. Ayrıca, bunlar gerçekleştirilirken, dil öğretiminde yer alanlar ile bütün eğitim sektöründe dil öğretimi politikalarından sorumlu olanlar arasında uluslararası iliksilerin yoğunlaştırılmasına özel önem verilir. Böylece Lingua, programın diğer alanları içinde yer alan dil öğrenimini destekleyen önlemleri tamamlayıcı ve zenginleştirici bir nitelik taşımaktadır (Duman, 2001: 42).

Dil öğrenimi ve öğretimi -11 Topluluk diline ek olarak İrlanda'ca ve Lüksemburg'ca- Comenius olsun, Erasmus ya da Grundtvig programı olsun bütün Sokrates eylemlerinin bir özelliğidir (Aykın ve Oğuz, 2003: 374). Lingua'nın kendisi hayat boyu dil öğrenimini teşvik etmek için anahtar olan konulara odaklanarak yatay olarak benzer alanlarda faaliyet göstermektedir. Bu amaç doğrultusunda Avrupa Komisyonu bu alanı iki proje kategorisiyle desteklemektedir (IKV, 20004: 59-60).

1. Dil Öğrenimi için (Lingua 1 Programı): Dil öğrenimini teşvik etmek ve bu konuya ilgi duyulmasını sağlamak, öğrenme yerleri ve kanallarına daha kolay erişim imkânı yaratmak gibi hedefleri içermektedir (bilgilendirme kampanyaları, yarışmalar, ödüller, özel çalışma ve incelemeler, dil becerilerinin tanınmasına yönelik programlar, dil eğitim kurumları arasında iletişim ve işbirliği ile bilgi alışverişini artırma amaçlı çalışmalar ve projeler, bu alanda düzenlenen toplantı, seminer, konferans vs. ile uzmanlık yayınlarının desteklenmesi, akademik uzmanlık ağlarının oluşturulması (Lingua,europa, 2013). Komisyon böylelikle yabancı dil öğreniminde geniş bir uluslar üstü proje oluşumuna da katkıda bulunmaktadır.

2. *Araçların Geliştirilmesi için (Lingua 2 Programı)*:Lingua'nın ikinci kısmının amacı, dil öğretimi ve yabancı dil becerilerinin değerlendirilmesi araçlarının geliştirilmesi (dil eğitim müfredatında yenilikler getiren, bu alanda yeni eğitim materyalleri geliştiren, dil becerilerini ölçme amaçlı yeni yöntemler ortaya çıkaran, dil eğitimi için yeni görsel ve işitsel malzemeler geliştiren ve özellikle kendi kendine dil öğrenme amaçlı yeni yöntemler ve sistemler sunan projelerin desteklenmesi) (Şahin, 2004: 53).

Lingua projeleri en fazla üç ardışık yıl için Topluluk mali desteği almaktadır. Mali yardımın esas düzeyi projeden projeye farklılık gösterip, her bir projenin içeriğine ve kapsamına bağlı olarak değişiklik arz etmektedir (europa, lingua,2013).

Lingua Programı Sokrates dâhilinde merkezileştirilmiş bir eylemdir, o nedenle başvurular projelerin seçimini yapacak olan Avrupa Komisyonu'na yapılmaktadır (IKV, 2004: 60).

2.2.2.1.7. Observation and Innovation-Eğitim Sistemleri/Politikalarının İzlenmesi Ve Bu Alanlarda Yenilik

Diplomaların, mesleki niteliklerin ve eğitimde geçirilen sürelerin karşılıklı tanınmasına yönelik faaliyetlerin, çalışmaların desteklenmesi, Ulusal Akademik Tanıma ve Bilgi Merkezleri Ağı.

— Arion: Eğitim alanında karar alıcılar, uzmanlar, yöneticiler için karşılıklı ziyaretlerin programı.

— Eurydice: Avrupa eğitim sistemleri ve politikalarının bilgi ağının tamamı Eğitim sistemleri ve politikalarının analizi ve eğitimde kalitenin değerlendirilmesi konularında çalışan kurumların işbirliğinin desteklenmesi.

— Orta eğitim konusundaki bütün politikaların (seminer, uzman değişimi, inceleme vs.) desteklenmesi.

2.2.2.1.8. Joint Actions Diğer Avrupa Programları İle Ortak Eylemler

Mesleki eğitim ve gençlik programları ile işbirliği ve ortak proje imkânlarının geliştirilmesi için yapılan çalışmalardır. Bu konularda program veya projelerin durumuna ve uygunluklarına göre çeşitli işbirlikleri sağlanabilmektedir.

2.2.2.1.9. Accompanyingmeasures Diğer Eylem Alanlarında Yer Almayan Destek Tedbirleri

LLP hakkında genel bilgilendirme ve bilinç oluşturma ile ilgili çalışmalar, LLP programının uygulanmasında ve etkinliği arttırmaya ve engelleri kaldırmaya yönelik faaliyetler, eğitim alanında işbirliğinin maksimum oranda sağlanması konusunda uygulamalar, LLP'nin fırsat eşitliği, engellilerin haklarının korunması, kültürler arası eğitim ve ırkçılık, yabancı düşmanlığı ile mücadele gibi faaliyetlerin desteklenmesi. Merkezi etkinlikler ve projeler doğrudan Brüksel'deki Avrupa Birliği Komisyonu tarafından yürütülmektedir(LLP, Ulusal Ajans, 2013).

2.2.2.2. Leonardo Da Vinci AB Mesleki Eğitim Programı

Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek amacıyla kurulmuş olan Leonardo da Vinci Programı; kurumlara Avrupa çapında ortaklarla birlikte çalışma, yenilikçi metot ve uygulamaları paylaşma, çalışanlarının bilgi, beceri ve uzmanlıklarını artırma fırsatı sağlar. Program, ülkeler arası iş birliği yoluyla, mesleki eğitim sistemleri ve uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, bireylerin bilgi, beceri ve yeterliklerinin artırılmasını, yeniliklerin teşvik edilmesini hedeflemektedir. Leonardo da Vinci programından yararlanan meslek grupları; Tüzel kişiliğe sahip mesleki eğitimle ilgili olan eğitim kurumları, kamu kurumları, yerel yönetimler, işletmeler, KOBİ'ler, meslek odaları, borsalar, sendikalar, sivil toplum kuruluşları proje başvurusu yapabilir. Bireysel başvuru yapmak mümkün değildir(Leonardo da Vinci programı, Ulusal Ajans.2013).

2.2.2.2.1. Hareketlilik (Mobility)

Her seviyede mesleki eğitim alan kişiler, özellikle gençler ve mesleki eğitimden sorumlu kişiler için ülkeler arası hareketlilik projelerini destekleyen bu eylemde 3 farklı seçenek yer alır.

- Ülkeler arası yerleştirme projeleri
- Ülkeler arası karşılıklı değişim projeleri
- Çalışma ziyaretleri (E.Com, 2000: 23-27)

2.2.2.2.2. Pilot projeler

Mesleki eğitimde iletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanımıyla ilgili faaliyetler dâhil olmak üzere meslek eğitimini geliştirmeyi amaçlayan, mesleki eğitimde kalite ve yeniliklerin transferine yönelik ülkeler arası pilot projeleri destekler. Bu eylem altında ayrıca sınırlı sayıdaki konulu faaliyetlere de özel destek verilir.

2.2.2.2.3. Dil yeterlilikleri

İki farklı proje tipi şeklinde olmak üzere, mesleki eğitim alanında dil becerilerinin ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesine yönelik projeleri destekler.

- Ülkeler arası pilot projeler
- Ülkeler arası karşılıklı değişim projeleri

2.2.2.2.4. Ülkelerarası ağlar

Avrupa deneyiminin yaygınlaştırılması ile Avrupa uzmanlığında yenilikçi yaklaşımların toplanması, biriktirilmesi ve inşasını amaçlayan projeleri destekler(Oxford Üniversitesi, 2013).

2.2.2.2.5. Referans kaynakları

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) ve Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (CEDEFOP) ile işbirliği içinde verilerin, etütlerin ve analizlerin karşılaştırılması, iyi uygulamaların gözlemlenmesi ile yaygınlaştırılmasına yönelik projeleri destekler.

2.2.2.3. Youth – AB Gençlik Programı

Gençlik Programı (Youth Programı), AB'nin üçüncü önemli eğitim programıdır (Karluk, 2005: 501). AB'nin normal öğretim ve eğitim sistemlerinin dışında isleyerek, bütün gençleri hedefleyen programın amacı, gençlerin Avrupa'yı keşfetmeleri, aktif ve sorumlu vatandaşlar olarak Avrupa'nın inşasında yer almaları için kullanılabilir seçenekleri genişletmektir. Özellikle hem Avrupa içinde hem de Topluluk üyesi olmayan ülkelerde değişim programları ve Avrupa gönüllü hizmeti yoluyla gençlerin eğitimine katkıda bulunmaktadır (IKV, 2004: 64). Daha az fırsatlara sahip olan gençlerin programın faaliyetlerine erişimi kolaylaştırırken, gençlerin yerel düzeyde ortaya çıkan iş imkânlarından faydalanmalarına da imkân sağlamaktadır (Karluk, 2005: 501).

Program, bir gencin bir eylem aşamasından diğerine mantıklı bir düzey için de geçmesini mümkün kılarak tutarlı bir bütün olarak işlev görmektedir. Programın yasal zemini AT Antlaşması'nın 149. maddesi ve 14 Nisan 2000 tarihli ve 1031/2000/EC No'lu Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Kararı'dır (OJL,177,18.5.2000) (Avrupa Parlemantos, 2013). Programın yedi yıl için öngörülen (2000-2006) toplam bütçesi 520 milyon Euro'dur (DPT, 2003: 17).Gençlik Programı, gençlere hareketlilik ve de Avrupa'da birçok programa aktif katılım fırsatları sunar. Yasam boyu öğrenme kavramını ve aktif vatandaşlığı özendirerek niteliklerin ve uzmanlıkların geliştirilmesini teşvik eder. Program, toplumun bütün kesimlerinde kişiselleşim ve kolektif etkinlik arasında bir dengeye ulaşmayı ve bu dengenin korunmasını amaçlamaktadır (Youth programı, Ulusal Ajans, 2013)).

2.2.2.3.1. Youth Programının Hedef Kitlesi

Gençlik Programı, öncelikle, Avrupa Birliği Üye Devletlerinin herhangi birinde ya da diğer Program ülkelerinden birinde yasal olarak ikamet eden ve yaşları 15 ile 25 arasında olan gençlere yöneliktir. Aşağıda belirtilen gruplar Gençlik programına katılabilirler:

1. Gençlik değişim programı organize etmek ya da kendi yerel topluluklarında bir girişim başlatmak isteyen genç grupları
2. Avrupa Gönüllü Servisine katılmak isteyen gençler

3. Edindikleri deneyimi iletmek isteyen eski gönüllüler
4. Gençlik kuruluşları
5. Gençlik liderleri
6. Gençlik çalışanları
7. Gençlik ve yaygın eğitim alanında faaliyet gösteren proje yöneticileri ya da düzenleyicileri
8. Kar amaçlı olmayan diğer kuruluş, dernek ya da yapılar

2.2.2.3 2. Youth Programının Amaç Ve Öncelikleri

Program, gençlere hareketlilik ve de üçüncü bin yılın Avrupa'sının kuruluşuna aktif katılım fırsatları sunar. "Bilgi Avrupası"na ulaşılmasına katkıda bulunmayı ve gençlik politikasının gelişimi için işbirliğine yönelik, yaygın eğitim temelli bir Avrupa düzleminin oluşturulmasını hedefler. Yaşam boyu öğrenme kavramını ve aktif vatandaşlığı özendirerek niteliklerin ve uzmanlıkların geliştirilmesini teşvik eder (Youth programı, Ulusal Ajans, 2013).

Program, toplumun bütün kesimlerinde kişisel gelişim ve kolektif etkinlik arasında bir dengeye ulaşmayı ve bu dengenin korunmasını amaçlamaktadır ve bu doğrultudaki amaçları şöyledir:

1. Gençlerin bütün toplumla yüksek oranda bütünleşmelerini kolaylaştırmak ve girişimcilik ruhlarını teşvik etmek.
2. Gençlere bilgi, beceri ve yeterlilik kazanmalarında yardımcı olmak ve bu deneyimlerin değerini teslim etmek.
3. Gençlere, dayanışma duygularını Avrupa'da ve daha geniş anlamda dünyada serbestçe ifade etme olanağı tanımının yanı sıra, ırkçılığa ve yabancı düşmanlığına karşı verilen mücadeleyi desteklemek.
4. Ortak Avrupa kültürümüzün çeşitliliğinin, ortak mirasımızın ve de ortak temel değerlerimizin daha iyi anlaşılmasını sağlamak.
5. Her türlü ayrımcılığın yok edilmesine ve toplumun her düzeyinde eşitliğin sağlanmasına yardımcı olmak.
6. Yerel düzeyde gençlik çalışmaları üzerinde olumlu bir etkisi olacak projelere bir Avrupa ögesi katmak.

Avrupa Komisyonu'nun birincil derecede önem verdiği konulardan biri, olanakları kısıtlı (daha az öncelikli kültürel, coğrafi ya da sosyo-ekonomik altyapılardan gelen ya da engelli) gençlere Youth programı çerçevesinde geliştirilmiş olan hareketlilik ya da yaygın eğitim etkinliklerine erişim olanağı vermektir.

Avrupa Komisyonu, Youth programı için Ulusal Ajanslar ile yakın işbirliğiyle, olanakları kısıtlı gençlerin de Youth'a dâhil edilmesi için bir strateji geliştirmiştir. Belirtilen genel hedef ve önceliklere ek olarak, Avrupa Komisyonu ve Ulusal Ajanslar her yıl spesifik öncelikler belirlemektedir. Ayrıca, bireysel olarak Program ülkeleri de yukarıda belirtilen önceliklere, örneğin ülke ve etkinlik alanı içerisinde coğrafi dengeye, tam olarak saygı göstermek suretiyle ulusal öncelikler belirleyebilirler. Yıllık ve ulusal önceliklere ilişkin daha detaylı bilgi Komisyon'un web sayfasından ya da diğer web sayfalarından edinilebilir(Gençlik programları, Ulusal Ajans, 2013).

2.2.2.4. Tempus Eğitim Programı

Tempus Programı AB'nin dördüncü eğitim programıdır (Karluk, 2005,s.503). Program, 1990 yılında kurulmuştur. Avrupa'da yüksek öğretim konusunda işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan bir programdır (IKV, 2004: 72). Üniversite öğrenimi için Avrupa'da serbest dolaşım programı olan TEMPUS, serbest dolaşım ve işbirliği programları aracılığı ile Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin üniversite öğretim sistemlerini geliştirmek ve yeniden yapılanmasına yardım etmek, bu sistemlerin Topluluk içindeki es sistemlerle bütünleşmesini ve işbirliğini teşvik etmek amacına yöneliktir (Bilimve Teknoloji Yüksek Kurulu 13. Toplantısı, tübitak, 2006). Eğitim Konseyi'nin 7 Mayıs 1990 tarihli kararıyla uygulamaya koyulan programa 29 Nisan 1993'te ikinci bir 4 yıllık dönem eklenerek uzatılmıştır.1 Ocak 1994'ten itibaren TACIS başlığı altında anılan program, işbirliği için ekonomik reform ve iyileştirme önlemlerini kapsamaktadır (Karluk, 2005: 503-504).

Program Erasmus, Lingua ve Comett esas alınarak hazırlanmıştır. TEMPUS programının PHARE olarak adlandırılan bölümü Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin ekonomik ve sosyal bakımdan yeniden yapılanması amacına yönelik iken, TACIS başlığı altındaki bölümü Sovyetler Birliği'nin yeni bağımsız olmuş devletleri için

ekonomik reform ve iyileştirme önlemlerini kapsamaktadır(Tempus eğitim programı,2013).

2.2.2.5. Hayat Boyu Öğrenme Programı (2007-2013)

2007 döneminde ilk defa tek bir program okul öncesinden yaşlılığa kadar eğitimi kapsamaktadır. Bu program 2007–2013 dönemi içinde 2000–2006 döneminde yer alan Sokrates, Leonardo Da Vinci ve Gençlik programlarının yerine geçmiştir. 2013 dönemine kadar bu programa ayrılan toplam bütçe 6.970.000.000 Euro'dur.

Yaşam Boyu Öğrenme Programı'nın hedefi; programa katılan ülkeleri, eğitim sistemlerini, hareketlilik, işbirliği ve karşılıklı etkileşim ile birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlamak ve Avrupa'yı eğitimde "Dünya Markası" haline getirmektir. Her eğitim seviyesindeki öğrenci ve öğretim elemanının hareketliliği, çalışanların hareketliliği, eğitimde ikili ve çoklu programlar, eğitim ve öğretim sistemlerinde kaliteyi arttırmaya yönelik yenilikçi projeler bu programın kapsamına girmektedir(Yaşam Boyu Öğrenme Programı, Hacettepe Üniversitesi, 2013).

2.2.2.6. Yeni Gençlik Programı

Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Üye Ülkeleri gençler için yaygın öğrenim faaliyetlerini desteklemek üzere yasal çerçeveyi yürürlüğe koyan Gençlik Programını oluşturmayı kararlaştırdılar. Program 2007'den 2013'ün sonuna kadar devam edecektir.Gençlik Programı becerilerin edinimine önemli bir katkı sağlar ve bu nedenle genç insanlara bir Avrupa boyutu ile resmi ve gayri resmi öğrenme fırsatları sağlamada önemli bir araçtır. Program, revize edilmiş Lizbon Stratejisi(Büyüme ve iş için birlikte çalışma, 2005: 24) Avrupa Gençlik Paketi(Avrupa Konseyinin Başkanlık Sonuçlar Bildirgesi Ek 1, 2005), gençlik alanında(Gençlik alanında Avrupa İşbirliği çerçevesi ile ilgili 27 Haziran 2002 tarihli Konsey Kararı, 2002: 2-5), Avrupa İşbirliği çerçevesi ve demokrasi, diyalog ve tartışma(COM (2005) 494 finali) için Komisyon'un D Planı içinde yer alan amaçların yerine getirilmesine katkıda bulunur ve ergenlik ve yetişkinlik arasındaki genç insanların ihtiyaçlarına Avrupa düzeyinde yanıt vermeyi amaçlar.Gençlik Programı daha önceki program olan

“Avrupa için Gençlik” (1989-1999), Avrupa Gönüllü Hizmeti ve Youth Programı (2000-2006) tecrübeleri üzerinde kuruludur.

2.2.2.7. Ek Programlar

Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Üye Ülkeleri tarafından yürürlüğe giren diğer projeler aşağıdaki gibidir.

2.2.2.7.1. Jean Monnet Projesi

Jean Monnet Projesi “Üniversite çalışmalarında Avrupa entegrasyonu” üniversitelerin talebi üzerine 1990 yılında başlamış bir Avrupa Komisyonu bilgi kampanyasıdır. Amacı, üniversitelerde Avrupa entegrasyonu çalışmalarının kuruluş sübvansiyonları aracılığıyla başlatılmasını kolaylaştırmak ve Avrupa konularında uzmanlaşmış profesörler arasında fikir tartışmaları geliştirmektir. Proje başta Avrupa Birliği üye ülkeleri ve aday ülkeler olmak üzere birçok ülkede yüksek eğitim kuruluşları hedeflemektedir.

2.2.2.7.2. Europass eğitimi

Ana ülkeden farklı bir ülkede iş-ilintili eğitimini sürdüren bir kişi tarafından gerçekleştirilen ve bazı nitelik ölçütlerine tabi olan bir mesleki eğitim dönemidir. İlgili kişinin eğitim almakta olduğu yer ve bir başka ülkedeki ev sahibi kuruluş Avrupa yolu için içerik, amaçlar, süre, gerekli ayarlamalar ve takip hakkında bir anlaşmayı içeren bir ortaklık oluşturmaktadır. Yollayan kuruluş, ilgili kişi için Avrupa yolunun başarıyla tamamlandığını ispat eden ve içeriğini ilgili iki organizasyonun dillerinde açıklayan bir Europass eğitimi topluluk bilgi belgesi vermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AB MÜZAKERE SÜRECİNDE AB EĞİTİM SİSTEMİNİN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE ETKİLERİ

3.1. AB MÜKTESEBATINA UYUM ÇALIŞMALARININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE ETKİLERİ

3.1.1. AB Müktesabı

Avrupa Birliği'ne üye olmak isteyen ülke, Avrupa Birliği'ni kuran anlaşmaları ve hukuk düzenini olduğu gibi benimser ve egemenlik yetkilerinin bir bölümünü Avrupa Birliği kurumlarına devreder. Avrupa Birliği hukuku ile üye devletlerin ulusal hukukunun karşı karşıya geldiği durumlarda uluslararası hukukun üstünlüğü kabul edilmektedir. Avrupa Birliği müktesabı iç hukukun da üstündedir (AB Müktesabı, 2014).

Avrupa Birliği müktesabı (hukuki mevzuatı) beş ana bölümden oluşmaktadır. Bu mevzuat yaklaşık 90.000 sayfayı bulmaktadır.

- Birincil Mevzuat (Kurucu anlaşmalar ve bunlara ekler)
- İkincil Mevzuat (yönetmelikler, tüzükler, vs.)
- Uluslararası Anlaşmalar
- İdare Hukukunun Genel İlkeleri
- Üye Devletler Arasındaki Sözleşmeler

Birincil Mevzuat (Kurucu Anlaşmalar): Kurucu Anlaşmalar ve bunlara ek belgeler -asıl olarak Tek Avrupa Senedi, birtakım katılım anlaşmaları ve Avrupa Birliği Antlaşmaları- AT'nin amaçları, örgütlenme şekli ve işleyiş biçimi üzerine temel hükümleri ve AT ekonomik mevzuatının büyük kısmını içermektedir. Bu anlaşmalar, AT'nin işleyişiyle ilgili anayasal çerçeveyi ortaya koymaktadır. Doğrudan üye devletler tarafından yaratılmış yasal belgeler olan bu anlaşmalar, hukuk çevreleri tarafından birincil mevzuat olarak bilinmektedir.

*İkincil Mevzuat:*Hukuk, topluluk kurumlarının kendilerini yetkilendirdiği antlaşmalar tarafından oluşturulmuştur. İkincil Mevzuat, AT hukukunun ikinci büyük kaynağı olarak adlandırılmıştır.

*Tüzükler (Regulations):*Tüzükler, üye ülkelerin tamamı tarafından hiç değiştirilmeden uygulanmaktadır. İç hukukun bir unsuru gibi uygulandıklarından ötürü, üye ülkelerin vatandaşlarına tıpkı ulusal yasalarda olduğu gibi hak ve yükümlülükler getirmektedir. Tüzükler, AB resmi gazetesinde yayımlanmasının ardından doğrudan uygulanmaya başlamaktadır. Tüzükler, kendilerine aykırı olan yasal mevzuatın yerini alır ve doğrudan uygulanır.

*Direktifler (Directives):*Direktifler, sonuç açısından üye ülkelerde bağlayıcıdır.Bu direktifler uygulamadaki metotlar açısından üye ülkelerdeki iç hukuka göre düzenlenebilmektedir. Direktifler, aynı zamanda tek bir üye ülke veya tüm üye ülkeler ile ilgili olabilmektedir.

*Kararlar (Decisions):*Kararlar bir şahsa, şirkete veya ülkeye yönelik olabilmektedir. Fakat bu kararlar sadece kime yönelikse onu bağlayıcı niteliktedir. Kararlar, rekabet kurallarının ihlali veya herhangi bir ülkedeki devlet yardımının Avrupa Birliği kurallarına uymaması gibi durumlarda tercih edilen mevzuat araçlarıdır.

*Tavsiyeler ve görüşler (Recommendations and Opinions):*Bunlar herhangi bir bağlayıcılığı olmayan, şahıslara veya üye bir ülkeye yönelik herhangi bir durumda nasıl bir tutum izlenmesi gerektiği ile ilgili önerilerdir. Bu tavsiyeler ve görüşler, Avrupa Birliği kurumlarının onay mekanizmasından geçmemektedir. Bu tavsiye ve görüşlerin uygulanıp uygulanmaması tamamen üye ülkelerin inisiyatifine bırakılmıştır.

Uluslararası anlaşmalar: Uluslararası anlaşmalar, Avrupa Birliği'nin uluslararası düzeydeki rolüyle alakalıdır. Bu uluslararası anlaşmalar, Avrupa Birliği'ne üye olmayan ülkeler ile ve diğer uluslararası kuruluşlarla yapılabilmektedir. Belirli ürünlerin ticaretinden, ticaret sahasında veya endüstriyel, teknik ve sosyal alanlarda kapsamlı işbirliği öngören antlaşmalardan, ilişkin anlaşmalara kadar uzanmaktadır. Üye olmayan ülkeler ve topluluk arasındaki ortaklık anlaşmaları, işbirliği anlaşması veya ticari anlaşmalardır.Avrupa Birliği müktesebat başlıkları aşağıdaki gibidir(AB muktesabatı,2013):

Bölüm 1 Malların Serbest Dolaşımı	Bölüm 9 Ulaştırma Politikası
Bölüm 2 Kişilerin Serbest Dolaşımı	Bölüm 10 Vergilendirme
Bölüm 3 Hizmet Edinim Serbestliği	Bölüm 11 Ekonomik ve Parasal Birlik
Bölüm 4 Sermayenin Serbest Dolaşımı	Bölüm 12 İstatistikler
Bölüm 5 Şirketler Hukuku	Bölüm 13 Sosyal Politika ve İstihdam
Bölüm 6 Rekabet Politikası	Bölüm 14 Enerji
Bölüm 7 Tarım	Bölüm 15 Sanayi Politikası
Bölüm 8 Balıkçılık	Bölüm 16 Küçük ve Orta Boy İşletmeler

3.1.2. Eğitim konusunda Avrupa Birliği Kriterleri

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki tam üyelik müzakereleri 3 Ekim 2005 tarihinde resmi olarak başlamıştır. Türkiye-Avrupa Birliği katılım müzakereleri kapsamında 26. başlık olan eğitim ve kültürde ayrıntılı tarama toplantısı yapılmaya başlanmıştır. Bilim ve araştırma başlığında sadece Avrupa Birliği müktesebatının anlatıldığı tanıtıcı tarama toplantısı 26 Ekim 2005 tarihinde yapılmıştır. Ayrıntılı tarama sürecinde, tanıtıcı taramadan farklı olarak Türk heyeti, Türkiye'de eğitim ve kültür alanı ile ilgili yasal düzenlemeleri AB Komisyonu yetkililerine aktarmıştır.

Avrupa Birliği ile müzakere süreci ilk olarak eğitimle başlamıştır. Bu alandaki müzakereler, MEB, YÖK, TÜBİTAK ve DPT tarafından sürdürülmektedir. Avrupa Birliği, "Lizbon 2010 Ortak Hedefleri" olarak da bilinen eğitim alanındaki temel hedeflerini 13 ana başlık altında toplayarak çalışmalarını yürütmeye devam etmektedir. Dolayısıyla eğitim konusu da 13 ana başlık altında müzakereye açılmıştır.

Müzakerelerin sürdürüleceği 13 ana başlık şunlardır.

1. Öğretmenlerin eğitim ve öğretimlerini çağın şartlarına uygun hale getirmek.
2. Bilgi toplumu için gerekli temel becerileri geliştirmek.
3. Bilgi teknolojilerine herkesin ulaşabilirliğini garanti altına almak.
4. Finans ve insan kaynaklarının en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak.
5. Öğrenme ortamlarını herkese açmak.
6. Öğrenmeyi daha cazip hale getirmek.
7. Eşit imkânları ve sosyal uyumu desteklemek.
8. Çalışma hayatı ve bilimsel araştırmalar arasında toplumun geniş kesimlerini içine alacak şekilde bağlantılar kurmak ve olan bağlantıları kuvvetlendirmek.

9. Girişimci ruhunu geliştirmek.
10. Yabancı dil öğrenimini ilerletmek.
11. Ülkeler arası hareketliliği ve değişimleri artırmak, Avrupa işbirliğini güçlendirmek.
12. Bilimsel ve teknik alanda iyileştirmelere gitmek ve bu alanlara ilgiyi artırmak.
13. Aktif vatandaşlığı, eşit imkânları ve sosyal uyumu desteklemek.

Avrupa Birliği'nde eğitim alanındaki çalışmaların değerlendirilmesi 29 kritere göre yapılmaktadır. Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki eğitime ilişkin veriler, bu kriterlere göre incelenmektedir. Eğitim konusunu 13 ana başlık altında müzakereye açan Avrupa Birliği ve Milli Eğitim Bakanlığı, AB ile uyum kapsamında belirlenen ve geliştirilen 29 kriter belirlemiştir. Avrupa'daki eğitim ve öğretim sistemlerinin performans ve ilerlemesini izlemek için temel teşkil eden önemli olan 29 kriter şunlardır. (AB eğitim kriterleri, 2013):

1. Yüksek ve düşük emeklilik yaşlarıyla, öğretmenlerin yaş dağılımı,
2. 0-14 ve 15-19 yaş grupları arasındaki insan sayısı ve toplam nüfusa oranı,
3. Eğitim seviyesinde öğrencilerin eğitim personeline oranı,
4. En azından ilköğretimini tamamlamış 22 yaşındaki kişilerin yüzdesi,
5. Okuma yeterliği Seviye 1'de olan ve PISA okuma yeterlikleri ölçeğinde daha düşük seviyede olan öğrencilerin yüzdesi,
6. PISA okuma yeterlikleri ölçeğinde, her ülke için, öğrencilerin dağılımı ve ortalama performansı,
7. PISA matematik okuryazarlığı ölçeğinde, her ülke için, öğrencilerin dağılımı ve ortalama performansı,
8. PISA fen okuryazarlığı ölçeğinde, her ülke için, öğrencilerin dağılımı ve ortalama performansı,
9. Son 4 hafta içinde 25-34, 35-54 ve 55-64 yaş gruplarında herhangi bir çeşit eğitim ya da öğretime katılmış, orta öğretimi tamamlamış yetişkinlerin oranı,
10. Yüksek öğretimdeki tüm öğrencilere göre matematik, bilim ve teknolojiye kayıtlı öğrencilerin yüzdesi,
11. Tüm mezunlara göre matematik, bilim ve teknoloji mezunlarının oranı,
12. Matematik, bilim ve teknoloji alanlarından yüksek öğretim mezunlarının toplam sayısı,

13. 20-29 yaş arası bin kişi başına, üçüncü derece eğitim matematik, bilim ve teknoloji mezunlarının sayısı,
14. Eğitime yapılan devlet harcamalarının GSMH'ye oranı,
15. Eğitim kurumlarına yapılan özel harcamanın GSMH'ye oranı,
16. Sürekli eğitim merkezleri işletme harcamalarının toplam iş fiyatlarına oranı,
17. Eğitim seviyesine göre, öğrenci başına toplam harcama,
18. Öğrenci başına toplam harcama (GSMH kişi başına),
19. Eğitim edinme seviyeleri araştırmasından 4 hafta önce eğitim ve öğretime katılan 25-64 yaş arası kişilerin yüzdesi,
20. Çalışılan bin iş saati başına sadece kurslu işletmelerde devam eden mesleki eğitim saatleri,
21. Çalışılan bin iş saati başına tüm işletmeler tarafından devam eden mesleki eğitimde saatler,
22. Yaş ve eğitim seviyesine göre eğitime katılma oranları,
23. 18-24 yaş arası sadece ilköğretimi tamamlamış ve eğitime devam etmeyen nüfusun oranı,
24. Yabancı dil öğrenen orta öğretim öğrencilerinin dağılımı,
25. Orta öğretimde kişi başına öğrenilen yabancı dillerin ortalaması,
26. Socrates (Erasmus, Comenius, Lingua ve Grundtvig) ve Leonardo da Vinci programlarıyla öğretmen ve usta öğreticilerin iç ve dış hareketliliği,
27. Erasmus öğrencilerinin ve Leonardo da Vinci kursiyerlerinin iç ve dış hareketliliği,
28. Yüksek öğretime kayıtlı yabancı öğrencilerin gidilecek ülkede, milliyete göre kayıtlı tüm öğrencilere oranı,
29. Asıl ülkesinden yabancı bir ülkede eğitim için kayıt olmuş öğrencilerin yüzdesi.

3.1.3. Ulusal Programı

“Türkiye'nin 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde oy birliği ile Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak belirlenmesinin ardından 8 Kasım 2001 tarihinde Katılım Ortaklığı Belgesi yayımlanmıştır. Türkiye tarafından ekonomik ve siyasi alanlarda Kopenhag Kriterlerine uyum sağlanması ve AB müktesebatının üstlenilmesi ile ilgili Ulusal Program (2001)

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından hazırlanmıştır ve bu, Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Eğitim, Öğretim ve Gençlik Başlığı altında 18. bölümde ele alınan eğitim konusunda ilk olarak mevcut durum tespiti yapılmıştır (ABGS, Ulusal Program, 2001). Daha sonra birincil hedefler ve yapılması gereken değişiklik ve yenilikler belirtilmiştir.” (ABGS, Ulusal Program, 2001)

2001 Ulusal Programında son hedef olarak, söz konusu (47 direktif) AB mevzuatının üstlenilerek uygulanmasıdır. Türk mevzuatında yapılması gereken değişiklik ve yenilikler başlığı altında (ABGS, Ulusal Program, 2001);

-Taşra teşkilatlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi amacıyla 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nda,

-Zorunlu eğitim süresinin AB ülkelerinin ortalaması olan 9-12 yıla yükseltilmesi halinde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, 4306 sayılı Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Kanunu'nda finansman ile ilgili hükümlerin süre uzatımı ve kullanım alanları kapsamında, mesleki ve teknik eğitimle sanayi arasındaki ilişkinin artırılabilmesi için 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nda düzenlemeler yapılması gerektiği,

-Meslek Standartlarını düzenleyen ve bir Meslek Standartları Kurumu kurulmasını öngören "Ulusal Meslek Standartları Kanunu" tasarısı taslağı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu tarafından hazırlandığı,

-Yükseköğretimle ilgili olarak, Bologna Deklarasyonu hedefleri doğrultusunda Yükseköğretim Kurulu tarafından planlanan düzenlemeler ve yapısal değişiklikler gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

Gerekli kurumsal değişiklikler bölümünde ise; Mesleki eğitim belgelerinin karşılıklı olarak tanınmasını temin etmek ve mesleki eğitimde bir standart oluşturulması için işçi, işveren ve devlet kurumlarının yer aldığı bir Meslek Standartları Kurumu'nun kurulması ve mesleki belgelerin bu kurumun koordinasyonunda diğer ilgili kurumların işbirliği ile yürütülecek 'Sınav ve Sertifikasyon Sistemi'ne göre verilmesi sağlanacağı belirtilmiştir. Türkiye tarafından yapılması gereken değişiklik ve yeniliklerin uygulanabilmesi için alınması belirlenen önlemler hususunda ortaya konan takvimde bu dönem kısa ve orta vade olarak iki bölüme ayrılmıştır. Kısa vadede (ABGS, Ulusal Program, 2001);

-“AB'nin Gençlik ve Eğitim Programları'ndan sorumlu Ulusal Ajansın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun'a ilişkin çalışmaların sonuçlandırılıp, uygulamaya konulacağı,

-AB tarafından desteklenen Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi, Dünya Bankası destekli Temel Eğitim Projesi, AB tarafından uygun görülen Mesleki ve Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projeleri ve Socrates, Leonardo ve Youthfor Europe programları ile Türkiye eğitim alanında AB standartlarına en kısa sürede ulaşmayı hedeflediği,

-Türkiye'nin, AB tarafından yürütülen eğitim programlarından Socrates Programı'na 2001 Kasım ayından itibaren aktif olarak katılması planlandığı, bu bağlamda, AB tarafından öğrencilere mezuniyetlerinde verilmesi önerilen Diploma Eki (Diploma Supplement) uygulamasına tüm yükseköğretim kurumlarında Haziran 2001 tarihinden itibaren başlanacağı,

-Mevcut meslek yüksekokullarının, nitelikli öğretim elemanı ve gerekli fiziksel altyapı ile ekipman problemlerinin çözümü için gerekli çalışmalara ve düzenlemelere (Mesleki ve Teknik Öğretim Bölgeleri oluşturulması) önümüzdeki yıllarda devam edileceği,

-Yetişkinlerin eğitimi ve hizmet içi eğitim ile ilgili düzenlemeler yapılacağı ifade edilmiştir.

Orta vadede ise (ABGS, Ulusal Program, 2001);

-Zorunlu ilköğretim süresinin AB ülkeleri ortalaması olan 9-12 yıl seviyesine yükseltilmesi için gerekli çalışmaların yapılacağı,

-Öğretmenlerin aldıkları hizmet içi eğitimlerinin özlük haklarına yansıtılabilmesi ve ihtiyaç duyulan alanlarda sözleşmeli öğretmen istihdam edilebilmesi için AB ülkelerinin ilgili mevzuatı ve uygulamaları gözden geçirilerek ve gerekli hukuki ve kurumsal düzenlemelerin yapılacağı,

-Mesleki ve teknik eğitim ile ilgili olarak 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda gerekli düzenlemelerin Milli Eğitim Bakanlığı'nca tamamlanacağı,

-AB tarafından uygun görülen Mesleki ve Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi, mesleki eğitim ve öğretim ile özel sektörün talep ettiği vasıflı insan gücü arasındaki koordinasyonu sağlayarak, aradaki boşluğu kapatmaya çalışan, mesleki eğitim alanındaki uygulamalarını, AB standartlarına yaklaştıracığı,

-Ortak bir mesleki eğitim politikasının uygulanması için 1963 yılında uygulamaya konulmuş olan 363D0266 sayılı Konsey Kararı'nda yer alan üye ülkelerin, iş güçlerinin genel ekonomik durumlardaki ve üretim teknolojilerindeki değişikliklere adaptasyonunu, yüksek bir istihdam kapasitesinin yaratılmasını, işçilerin dolaşımına yardımcı olmayı sağlayacak on temel ilkenin Türkiye'de de uygulamaya geçirilebilmesi için gerekli çalışmalara başlanacağı,

-Mevzuat değişikliği çalışmaları, 1998'de gerçekleştirilen 3. Esnaf ve Sanatkarlar Şurası sonrasında kurulan, Milli Eğitim Bakanlığı koordinatörlüğündeki "Şura İzleme Komitesi" çalışmaları çerçevesinde oluşturulan "Mevzuat Komisyonu" tarafından yürütülmekte olduğu; AB Müktesebatı ile uyum konusundaki çalışmaların tamamlanmasının planlandığı,

-Bakanlık taşra teşkilatlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi amacıyla 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nda düzenlemelerin yapılacağı ifade edilmiştir.

2003 yılında Avrupa Müktesebatı'nın Üstlenilmesine Dair Türkiye Ulusal Programında ise (ABGS, Ulusal Program, 2003);

-Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik, 14 Kasım 2002 tarih ve 24936 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdiği, bu yönetmelik kapsamında yapılan düzenlemelerin Göçmen işçi çocuklarının eğitimi hakkında 25 Temmuz 1977 tarih ve 77/486/EEC sayılı Konsey Direktifi ile örtüştüğü,

-10 Temmuz 2001 tarihinde 24458 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4702 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 tarih ve 3418 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun ile Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun, özellikle 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu kapsamında yaptığı değişiklikler ortak bir mesleki eğitim politikası uygulaması için genel ilkeleri belirleyen 2 Nisan 1963 tarih ve 63/266/EEC sayılı Konsey Kararı ile örtüştüğü,

-4702 sayılı Kanun ile daha fazla öğrencinin mesleki eğitime yöneltilmesinin sağlanması hedeflendiği, mesleki eğitim almış öğrencilerin üniversite sınavına girmeden, eğitim aldıkları alanda 2 yıllık meslek yüksekokullarına devam etmelerinin sağlandığı, bu Kanunun ayrıca, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksek okulu veya yüksek okullarının yer aldığı mesleki ve teknik eğitim bölgelerinin oluşturulmasını öngörmekte olduğu, vakıflara, kazanç sağlamak amacıyla yönelmek koşuluyla, mesleki eğitim kurumları açma hakkı tanıdığı ve bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinde üretimde verimliliği ve kaliteyi artırmak amacıyla, alanında mesleki eğitim almış kişilerin istihdam edilmelerini zorunlu kıldığı, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda yapılan değişiklikler çerçevesinde hazırlanan Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 3 Temmuz 2002 tarih ve 24804 sayılı Resmi Gazetede yayımlandığı,

-9 Ağustos 2002 tarih ve 24841 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçeleri öğrenmeleri için özel kurslar açılmasına imkân verdiği, bu kanun çerçevesinde Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik 20 Eylül 2002 tarih ve 24882 sayılı Resmi Gazetede yayımlandığı,

-2002/4615 sayılı Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Topluluğu Arasında İmzalanan, Türkiye Cumhuriyetinin Topluluk Programlarına Katılmasının Genel İlkeleri Hakkında Çerçeve Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar 1 Eylül 2002 tarih ve 24863 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdiği, bu Kararın yürürlüğe girmesiyle eğitim alanında Topluluk Eylem Programlarını oluşturan;

-Eğitim Alanında Socrates Topluluk Eylem Programının ikinci evresini oluşturan 24 Ocak 2000 tarih ve 2000/253/EC sayılı Kararın,

-Gençlik Topluluk Eylem Programını oluşturan 13 Nisan 2000 tarih ve 2000/1031/EC sayılı Kararın ve

-Mesleki Eğitim Alanında Leonardo da Vinci Topluluk Eylem Programını oluşturan 26 Nisan 1999 tarih ve 1999/382/EC sayılı Kararın

-Türkiye'de uygulanması sağlandığı ve Türkiye'nin Topluluk Programlarına katılımı konusunda gerekli yasal düzenleme tamamlanmış bulunduğu,

-AT Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi (Ulusal Ajans) 29 Ocak 2002 tarihinde, Bakanlar Kurulunun 2002/3547 sayılı Kararı ile Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde bir Daire Başkanlığı olarak kurulduğu belirtilmiştir. Ayrıca, Eğitim Alanında AB Mevzuatına Uyumun Sağlanması ve Ulusal Ajansın Kurulması ve Topluluk Programlarına Tam Katılımın Sağlanması konuları Öncelikler Listesinde gösterilmiştir. "Bu politikalar ışığında ülkemiz eğitim sistemi de, Avrupa Birliği eğitim politikalarına uygun olarak yeni düzenlemeler gerçekleştirmek durumunda kalmıştır. AB tarafından Türkiye için hazırlanan yıllık ilerleme raporlarında Türkiye'nin Sokrates, Leonardo da Vinci ve gençlik programları gibi AB eğitim programlarına katılımının sağlanması için bir Ulusal Ajans kurulması, Ajans'ın kuruluşu ve çalışmaları konusundan bahsedilmiştir. Avrupa Birliği'nin üyeleri ve aday olan ülkeler arasında eğitimde işbirliğini geliştirmek amacıyla uyguladığı genel eğitim alanındaki Sokrates, mesleki eğitim alanındaki Leonardo da Vinci ve diğer eğitim ve gençlik programlarına Türkiye aktif olarak katılmaktadır (Eurydice, 2010). 2004 yılından günümüze Türkiye'nin AB eğitim ve gençlik programlarına katılımı ile eğitim-öğretimin kalitesinin yükseltilmesi amaçlanırken, uluslararası deneyimler de Türk Eğitim Sistemi'ne eğitim uzmanları tarafından aktarılmaya devam etmektedir (Gülcan, 2010).

3.1.4. Türkiye'nin AB Eğitim, Mesleki Eğitim ve Gençlik Programlarına Katılımı

Bu politikalar ışığında ülkemiz eğitim sistemi de, Avrupa Birliği eğitim politikalarına uygun olarak yeni düzenlemeler gerçekleştirmek durumunda kalmıştır. AB tarafından Türkiye için hazırlanan yıllık ilerleme raporlarında Türkiye'nin Sokrates, Leonardo da Vinci ve gençlik programları gibi AB eğitim programlarına katılımının sağlanması için bir Ulusal Ajans kurulması, Ajans'ın kuruluşu ve çalışmaları konusundan bahsedilmiştir. Avrupa Birliği'nin üyeleri ve aday olan ülkeler arasında eğitimde işbirliğini geliştirmek amacıyla uyguladığı genel eğitim alanındaki Sokrates, mesleki eğitim alanındaki Leonardo da Vinci ve diğer eğitim ve gençlik programlarına Türkiye aktif olarak katılmaktadır (Eurydice, 2010). 2004 yılından günümüze Türkiye'nin AB eğitim ve gençlik programlarına katılımı ile eğitim-öğretimin

kalitesinin yükseltilmesi amaçlanırken, uluslararası deneyimler de Türk Eğitim Sistemi'ne eğitim uzmanları tarafından aktarılmaya devam etmektedir (Gülcan, 2010).

3.1.5. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yürütülen Uyum Çalışmaları

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen uyum çalışmalarını aşağıdaki gibi inceleyebiliriz.

3.1.5.1. Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Çıkarılan Mevzuatı

Bu çerçevede şu çalışmalar yapılmıştır; Türk Milli Eğitim Bakanlığı'nda Avrupa Birliği ile ilgili işlemlerin yürütülmesi için Genel Müdürlükler/ Daire Başkanlıkları bünyesinde AB birimleri kurulmuştur. Bu birimlerde iyi düzeyde yabancı dil bilen personel görevlendirilmiştir. AB Birimleri'nde görev yapan personel yetiştirilmek amacıyla Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde (ATAUM) uygulanan AB Temel Eğitim ve Uzmanlık Eğitimi programlarına gönderilmektedir. AB tarafından ülkemiz için sağlanan Jean Monnet Bursları'ndan MEB personeli de yararlanmaktadır. 16 Kasım 2000 tarih ve 12691 sayılı Yönerge doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği Danışma, Yürütme ve Avrupa Birliği Eğitimini Araştırma Geliştirme Kurulları oluşturulmuştur. Ortaöğretimin mesleki teknik eğitim ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılmasına ve yüksek öğretime sınavsız geçişlerin düzenlenmesine ilişkin olarak 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, 4306 sayılı Sekiz Yıllık Eğitim Kanunu ve 3797 sayılı MEB Teşkilat Kanununda Değişiklik yapılmasını öngören 4702 sayılı Kanun 29/06/2001 tarihinde kabul edilmiştir. AB Müktesebatına Uyum konusu Ulusal Programın önceliğidir. Bu bağlamda 21-12-2001 tarih ve 13530 sayılı Bakanlık Onayı ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nda Eğitim Araştırma-Geliştirme Kurulu bünyesinde AB Müktesebatına Uyum Komisyonu kurulmuş, ilk toplantısını 15-01-2002'de yapmıştır. Komisyon haftada bir gün Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığında toplanarak çalışmalarını sürdürmektedir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim, Çıraklık ve Yaygın Eğitim, Yüksek Öğretim, Dış İlişkiler Genel

Müdürlüklerinden temsilciler bu komisyonun üyeleridir. Komisyon tarafından 2005 raporunda ifade edilen bugüne kadar yapılan çalışmalar şunlardır: "Ulusal Program", "İlerleme Raporu" ve eğitimle ilgili mevcut AB müktesebatı incelenmiştir. Avrupa Birliği Müktesebatı'nın taraması yapılarak Milli Eğitim Bakanlığı ile ilgili Konsey Direktiflerinin Türkçe'ye çevrilme işleri tamamlanmıştır.Çevirisi tamamlanan Konsey Direktifleri'nin hangi Türk mevzuatı ile karşılaştırmasının yapılacağı da belirlenmiştir. İlgili Türk Mevzuatının İngilizce'ye çevirisine başlanmıştır. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından oluşturulan İzleme Formları ilgili Bakanlık birimlerinin görüşleri alınarak periyodik olarak güncelleştirilmekte ve AB Genel Sekreterliği'ne gönderilmektedir. Bu bağlamda; eğitimle ilgili Türk Mevzuatının, AB Mevzuatına uyumlaştırılması için yapılan çalışmalar halen devam etmektedir. AB tarafından Türk Milli Eğitim Bakanlığı'ndan öncelikli olarak uyumlaştırılması talep edilen, Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimi Hakkında 25 Temmuz 1977 tarihli Konsey Direktifi (77/486)'ne Türk mevzuatının uyumlu hale getirilebilmesi amacıyla; Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili mevzuatı incelenmiştir. 24.11.1977 tarihinde imzalanan, 27.1.1981 tarih ve 17233 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Göçmen İşçilerin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi" göz önünde bulundurularak Komisyon tarafından bir yönetmelik hazırlanmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 18 Temmuz 2002 tarihinde kabul edilen yönetmelik, Dışişleri, İçişleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkların ile Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin görüşüne sunulmuştur. Görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak 14 Kasım 2002 tarih ve 24936 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ayrıca, MEB 2005 yılı çalışma raporunda şunları ifade etmektedir. "Avrupa Birliği ile ilişkilerde Bakan ve Bürokrat düzeyinde düzenlenen tüm toplantılara Bakanlığımızca düzenli katılım sağlanmaktadır. AB Yaşam Boyu Öğrenme ve Göstergeleri Toplantılarına Genel Müdürlüğümüz Genel Müdür Yardımcısı Meral Hacıpaşaoğlu katılmış ve Bakanlığımız çalışmaları hakkında bilgi verilmiş ve Bakanlığımız bu konuda bilgilendirilmiştir. AB komisyonu ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin işbirliği ile Haziran-Temmuz 2002 döneminde Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin 'de gerçekleştirilen "Proje Yönetimi Konusunda Eğitimcilerin Eğitimi Semineri"ne Genel Müdürlüğümüzde görevli öğretmenler Şenol Zaman ve Gül Mert katılmışlar ve AB normlarında proje hazırlanması ve Proje Yönetimi konusunda formatörlük eğitimi almışlardır. Söz konusu seminer Haziran 2002-Mart 2003 dönemini

kapsayan 6 safhada gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, seminerin 4. Safhasında Formatörlerimizce, 23-27 Eylül 2002 tarihleri arasında birimlerimizden katılan 32 Bakanlığımız personeline "Proje Çevrimi Yönetimi" semineri verilmiştir. Kursiyerlerin birimleri tarafından AB'ye sunulacak projelerde etkin rol alması sonucunda Bakanlığımız tarafından AB'ye sunulan projelerin kabul edilebilir nitelikte olabileceği düşünülmektedir. Söz konusu seminer, 2003 yılında 3 defa tekrarlanmıştır. Seminer ve yürütülen komisyon çalışmalarının yanı sıra Bakanlığımız ilk olarak Haziran 1999 tarihinden başlayarak Macaristan -Budapeşte, Mart 2000 Portekiz-Lizbon, Haziran 2000 Romanya - Bükreş, Haziran 2001 Letonya -Riga, Haziran 2002 Slovakya- Bratislava Eğitim Bakanları Konferanslarına Bakan ve Müsteşar düzeyinde aktif olarak katılmıştır. Ayrıca Avrupa Birliği'nin gündeminde olan ve ülkemizin de katılımının ön görüldüğü;

-Öğretmen Eğitimi,

-Temel Beceriler ve Yabancı Dil Öğretimi,

-Eğitim ve Öğretimde Bilişim Teknolojileri,

-Matematik ve Fen Bilimlerine Katılımın Artırılması,

-Eğitime Ayrılan Kaynaklar,

-Öğrenci Dolaşımı ve Avrupa İşbirliği,

-Açık Öğretim ve Aktif Vatandaşlık,

-Öğrenmenin Özendirilmesi,

çalışma grupları ile ilgili personel belirlenmesi MEB birimlerinden isim istenilerek yapılmış ve Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla AB komisyonuna bildirilmiştir. Çalışma gruplarına katılan elemanlarımızın koordinatörlüğünde Milli Eğitim Bakanlığı da çalışma grupları oluşturularak aktif katılım sağlanacaktır. 9 Ekim 2002 tarihli İlerleme Raporunda Türk Eğitim Sisteminin Temel İlkelerinin genel olarak AB ülkeleri ile uyumlu olduğu belirtilmekle birlikte, gerçekleri yansıtmayan bazı bilgilerinde yer aldığı görülmektedir. Söz konusu yanlışlıkların düzeltilmesi için 16 Ekim 2002 tarihinde ilgili birimlerle toplanarak bilgi ve görüş alışverişinde bulunulmuştur. İlgili birimlerden gelen görüşler doğrultusunda hazırlanan rapor 17 Ekim 2002 günü Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'ne gönderilmiştir. İlerleme Raporu ile ilgili olarak, ilgili kurum ve kuruluşların Rapora ilişkin değerlendirme ve maddi hatalar Avrupa Birliği Genel

Sekreterliği tarafından AB komisyonuna iletilecektir. Ayrıca, bu kapsamda AB Komisyonundan temsilciler yerinde incelemelerde bulunmak üzere ÷lkemize davet edileceklerdir. Öte yandan, diğer aday ÷lkelere de uygulanmış olan yeni bir "Katılım Ortaklığı Belgesi" daha önceki Katılım Ortaklığı Belgesine ilave olarak AB Komisyonunca hazırlanacaktır. Buna müteakip ÷lkemiz tarafından 19 Mart 2002 tarihli Ulusal Programına ek olarak ve yeni hazırlanacak Katılım Ortaklığı Belgesi doğrultusunda ikinci bir Ulusal Program hazırlanacaktır. Avrupa Komisyonu, Genişleme Genel müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren TAİEX, Teknik Yardım ofisinden 'AB Müktesebatının üstlenilmesine ilişkin olarak, Bakanlığımız birimlerince 2003 yılı ilk 6 ayı içinde kısa süreli teknik desteğe ihtiyaç duyulan konular için, inceleme gezisi, uzman talebi ve çalışma toplantısı isteklerine dair 15 başvuru Başbakanlık Avrupa Birliği genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde (1) adet daire başkanlığı kurulması; Bakanlar Kurulun'ca15/01/2002 tarihinde kararlaştırılmıştır. Kurulma aşamasında olan bu daire başkanlığı, Ulusal Ajans görevini üstlenip, Avrupa Birliği Eğitim Programları ve Gençlik Programının yürütülmesinden sorumlu olacaktır. Bu ajansta Bakanlığımızdan da personel görevlendirilecektir. AB'nin eğitim programları kapsamında geliştirilen ve üye ÷lkeler, EFTA/EEA ÷lkeleri ve aday ÷lkelerin katılım ve destek sağladığı, eğitim sistemleri ve politikaları hakkında bilgi sağlayan uluslar arası bir ađ olan EURYDICE' nin Genel Müdürlüğümüz bünyesinde kurulması çalışmaları başlatılmıştır. EURYDICE' ın Temel işlevi eğitim sistemleri ve politikaları konusunda güncel ve güvenilir bilgi sağlayarak AB düzeyinde ve ulusal düzeyde politika oluşturulmasını ve program uygulamasını desteklemektedir.

-÷lkemiz 2002 yılı itibarı ile AB idari işbirliği fonu tarafından finanse edilecek "Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarının Modernizasyonu", "Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi" ve "Temel Eğitimin Desteklenmesi" projelerine katılmaktadır.”

3.1.5.2. AB Çalışmaları Kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı'nda Oluşturulan Birimler

Avrupa Birliği çalışmaları kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı'nda oluşturulan birimler şu şekildedir:

3.1.5.2.1. Eurydice (Avrupa Eğitim Bilgi Ağı)

Eurydice; eğitim sistemleri ve eğitim politikaları üzerine tüm Avrupa'yı kapsayan; güvenilir, kolayca karşılaştırılabilir bilginin toplanması, izlenmesi, işlenmesi ve yayılmasını sağlayan kurumsal bir ağıdır. Çalışma sonuçları internet üzerinden ve diğer araçlarla yayımlanarak geniş bir alana yayılmıştır. 2011 yılı itibarıyla 33 Ülkede bulunan 37 Ulusal Birimden oluşmaktadır. (MEB, Eurydice, 2014)

3.1.5.2.2. Ulusal Referans Noktası

Her ülkede (Avrupa Birliği, Avrupa Ekonomik Alanı ve çok yakında aday ülkelerde), bir Ulusal Referans Noktası mesleki yeterlilikler konusunda bilgilere erişim sağlar. Tüm Ulusal Referans Noktaları da bir ağın parçasıdır. Temel Görevleri:

- Ulusal yeterlilikler, sertifikalar ve Sertifika Ekleri ile ilgili sorular için bir ilk irtibat noktası görevi yapar.
- İlgili bilgilere erişim sağlar veya bilgiyi bulunduran ulusal organlarla bir irtibat noktası görevi yapar.
- Avrupa Ulusal Referans Noktaları ağında bir ulusal ortak görevi yapar.

Ulusal Referans Noktaları:

-Belçika (Belgique/België/Belgien)	-Almanya (Deutschland)
- Flenk Topluluğu	-Estonya (Eesti)
- Fransız Topluluğu	-İrlanda (Éire/Ireland)
-Bulgaristan (България)	-Yunanistan (Ελλάδα)
-Çek Cumhuriyeti (Česká republika)	-Spain (España)
-Danimarka (Danmark)	-Fransa (France)

-İceland (Ísland)	-Avusturya (Österreich)
-İtalya (Italia)	-Polonya (Polska)
-Kıbrıs (Κύπρος)	-Portekiz (Portugal)
-Letonya (Latvija)	-Romanya (România)
-Litvanya (Lietuva)	-Slovenya (Slovenija)
-Lüksemburg (Luxembourg)	-Slovakya (Slovensko)
-Macaristan (Magyarország)	-Finlandiya (Suomi)
-Malta (Malta)	-Sweden (Sverige)
-Hollanda (Nederland)	-Türkiye (Türkiye)
-Norveç (Norge)	-Birleşik Krallık (United Kingdom)

Türkiye Ulusal Referans Noktası; Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'dür. (Eurydice, europass, 2014).

“Türkiye’deki Ulusal Referans Noktası, hem Türkiye’deki hem de Avrupa Birliği ülkelerindeki mesleki eğitim sistemleri ve mesleki yeterlilikler hakkında bilgi edinmek isteyenlerin başvurabileceği ilk temas noktasıdır. Ulusal Referans Noktası, 2008-2009 eğitim-öğretim yılının başlaması ile birlikte orta dereceli mesleki eğitim kurumlarından mezun olacak öğrencilere, istekleri doğrultusunda diplomalarıyla birlikte verilecek olan ve diploma sahibinin kazanmış olduğu beceri ve yeterliklerin özellikle yurtdışında olmak üzere işverenler ve eğitim kurumları tarafından daha kolay ve açık şekilde anlaşılmasını sağlayacak olan Europass Sertifika Eklerinin düzenlenmesi ile ilgili iş ve işlemleri de koordine etmektedir”. (Eurydice,2014)

3.1.5.3. Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Zorunlu Eğitim

Zorunlu eğitim konusunda Avrupa’da üç farklı model bulunmaktadır. Tek yapı eğitimi (İlk ve ortaöğretim birleşik); ilköğretim (ISCED 1) ardından entegre bir ortaöğretim periyodu (ISCED 2) ve ilköğretim, sonrasında da değişik eğitim kanallarıyla gerçekleşen farklılaştırılmış ortaöğretim programları gelmektedir. Avrupa’da zorunlu tam zamanlı eğitim süresi en az 8 yıldır. Büyük ülkelerin birçoğunda bu süre 9-10 yıldır. Letonya, Lüksemburg, Malta ve Birleşik Krallık’ta 11 yıl, Portekiz ve Kuzey İrlanda’da 12 yıl, Hollanda ve Macaristan’da ise zorunlu tam zamanlı eğitim süresi tam 13 yıldır. Yunanistan, Kıbrıs, Lüksemburg, Bulgaristan, Polonya ve Macaristan’da zorunlu ilköğretim yaşı 5-6’dan ilköğretim öncesi düzeye çekilmiştir. Avrupalı öğrencilerin büyük bir çoğunluğu devlet okullarına gitmektedir. Romanya, Litvanya, Hırvatistan ve Letonya’da öğrencilerin %98’i devlet okullarına gitmektedir. Belçika, özel okulda okuyan çocuk oranı en yüksek olan ülkedir. (%47,2)

AB ülkelerindeki zorunlu eğitim süreleri ile ilgili bilgileri, özellikle eski üyelerdeki zorunlu eğitim sürelerini aşağıdaki gibi inceleyebiliriz. Ayrıca bu konuda AB ülkelerindeki zorunlu eğitim sürelerinin dünya ortalamasının çok üstünde olduğunu söyleyebiliriz.

Bazı AB Ülkeleri ve Türkiye'deki Zorunlu Eğitim Süreleri

Ülke	Yaş Kümesi	Süresi
Danimarka	7-16	9
Belçika	6-18	12
Fransa	6-16	10
Almanya	6-18	12
Yunanistan	6-15	9
İrlanda	6-15	9
İtalya	6-14	8
Lüksemburg	4-15	11
Hollanda	5-17	12
Portekiz	6-15	9
İspanya	6-16	10
İngiltere	5-16	11
Türkiye	6-18	12

Türkiye'de ise durum çok farklı değildir. 2012-2013 eğitim öğretim döneminde kabul edilen 4+4+4 sistemi ile birlikte kendisinden önceki 5+3 sisteminden biraz daha farklıdır. İlk dört sene ilkokul 1. 2. 3. ve 4. sınıflar, ikinci dört sene ortaokul 5. 6. 7. 8. sınıflar ve üçüncü dört sene ise lise 9. 10. 11. 12. sınıflar bulunmaktadır. Zorunlu eğitim 5+3 yani 8 seneden 12 seneye çıkarılmıştır. Yeni sisteme göre 66 ayı geçen çocukların okula başlaması zorunludur. (MEB, Zorunlu eğitim,2014).

3.1.6. Diğer Kurumlarca Yürütülen Çalışmalar

Diğer kurumlarca yürütülen uyum çalışmaları Yüksek Öğretim Kurumu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ulusal Ajans ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği olacak şekilde dört kurum olarak incelemek mümkündür:

3.1.6.1. Yüksek Öğretim Kurulu

Yüksek Öğretim Kurulu' nun yaptığı çalışmaları üç gruba ayırarak diploma eki akademik hareketlilik ve Avrupa kredi transfer sistemi olarak inceleyebiliriz.

3.1.6.1.1. Diploma Eki

Diploma Eki (DE), ülkemizin de içerisinde yer aldığı, Avrupa Yükseköğretim Alanı'nı oluşturmayı hedefleyen Bologna Süreci'nin öğelerinden birisidir. "Avrupa Bölgesi'nde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşme'nin" IX.3 maddesi uyarınca da UNESCO-CEPES, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Konseyi ortaklığı ile geliştirilen diploma ekinin anlaşmayı imzalayan ülkelerin yükseköğretim kurumları tarafından kullanılması zorunluluğu bulunmaktadır. Diploma eki, Avrupa'da yükseköğretim alanında diploma ve derecelerle ilgili olarak "ortak ve herkesçe anlaşılır formatta" bilgi sağlamak amacıyla tasarlanmış bir formdur. Diplomaya ek olarak verilen bu belge, uluslararası şeffaflığı pekiştirmek amacıyla, ülke dışından alınan diploma ve derecelerin tanınmasında ilgili kurum ve kuruluşlara yardımcı olmaktadır. (YÖK Diploma Eki, 2014).

Yükseköğretim Kurulu Genel Kurul'un 11 Mart 2005 tarihli toplantısında almış olduğu karara göre, konu ile ilgili alt yapı çalışmalarının tamamlanması ve 2005-2006 öğretim yılı itibariyle yükseköğretim kurumlarından mezun olacak öğrencilere diplomalarına ek olarak, Yükseköğretim Kurulu tarafından onaylı diploma ekinin öğrencinin talebi üzerine verilmesi, bu diploma ekinin ilk nüshasının ücretsiz olması ve AB dillerinden yaygın olarak kullanılan İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinden birinde düzenlenmesi için çalışmalara girişilmiştir. Bu çerçevede, ön lisans, lisans ve yüksek lisans kademeleri için bir örnek diploma ekinin üniversitelerce hazırlanarak son kontrol için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na iletilmesi öngörülmüştür. Şimdiye kadar, Türkiye'deki birçok üniversite ile yazışmalar tamamlanmış, üniversitelerin diploma eki örnekleri onaylanarak öğrencilerin talepleri doğrultusunda diploma ekleri temin edilmeye başlanmıştır. Bununla beraber, bazı üniversiteler ile onay için yazışmalar devam etmekle beraber, yeni kurulan üniversitelerle de yazışmalar başlamıştır. Diploma eki, not çizelgesi (transkript) veya diploma yerine geçmez. Bir

curriculumvitae (CV) veya kendiliğinden akademik veya meslekî tanınmayı garantileyen bir belge değildir(YÖK,DiplomaEki, 2013).

3.1.6.1.2. Akademik Hareketlilik

Erasmus Programı kapsamında yüksek öğretim kurumlarının yöneticilerinin, öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin değişimleri desteklenmektedir. Bu süreçten beklenen faydalar şunlardır: (DPT, 2004:11)

- Bilgi temelli toplumun oluşturulması
- Avrupa vatandaşlığı bilinci
- Akademik tecrübelerin paylaşılması
- Avrupa Yüksek Öğretim Alanının çekiciliğini artırmak
- Kültürel çeşitlilik
- Profesyonel donanım
- Kişilik gelişimi

3.1.6.1.3. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS)

Avrupa Kredi transfer Sistemi (AKTS), öğrenci merkezli, öğrencinin iş yüküne dayalı bir kredi sistemidir. Öğrencinin bir dersi başarıyla tamamlayabilmesi için yapması gereken çalışmaların tümünü (teorik ders, uygulama, seminer, bireysel çalışma, sınavlar, ödevler vb.) ifade etmektedir. Başlangıçta kredi transferi için düşünülen bu sistem, kurumsal, bölgesel, ulusal ve Avrupa seviyesinde kredi toplama sistemi olarak da kullanılmaktadır. Öğrenci hareketliliğini ve öğrencilerin yurt dışında gördükleri eğitimlerinin kendi ülkelerinde akademik olarak tanınmasını kolaylaştırmak için Avrupa Birliği tarafından geliştirilen AKTS, yükseköğretim kurumlarına, program müfredatlarının hazırlanmasına yardımcı olurken, programların ulusal ve uluslararası ölçekte daha rahat biçimde karşılaştırılabilmesine olanak sağlamaktadır.Buna bağlı olarak da AKTS, Avrupa Yükseköğretimini diğer kıtalar arasında daha çekici hale getirmektedir. (YÖK Avrupa Kredi Transfer Sistemi,2014).

Bologna Süreci'nin Türkiye'de uygulanması aşamasında, AKTS en önemli çalışma alanlarından birisi olarak görülmektedir. Son yıllarda, Türkiye'deki birçok üniversite kendi kredi ve notlandırma sistemlerini AKTS prensiplerine uyumlaştırma çalışmalarını yoğunlaştırmış durumdadırlar. Bu kapsamda, üniversitelerde hem AKTS'nin uygulanışından hem de öğrencilerin AKTS üzerine bilgilendirilmesinden sorumlu olmak üzere AKTS kurum koordinatörleri ve her fakülte / bölüm için ayrı AKTS bölüm koordinatörleri belirlenmiştir. Aynı zamanda, Bologna Ulusal Takımı, Yükseköğretim Kurulu ile birlikte, özellikle yeni kurulmuş olan üniversitelerdeki akademisyenleri AKTS'nin doğru şekilde hesaplanması konusunda bilgilendirmek için ulusal ve/veya bölgesel düzeyde toplantılar, çalıştaylar düzenleyerek üniversitelerdeki AKTS çalışmalarını hızlandırmaktadırlar(YÖK Avrupa Kredi Transfer Sistemi, 2014).

3.1.6.2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca ortak bir mesleki eğitim politikasının uygulanması için genel prensiplerin ortaya konmasına dair 2 Nisan 1963 tarih ve 63/266/EEC sayılı Konsey Kararı'na ve Avrupa Topluluğuna üye ülkeler arasında mesleki eğitim niteliklerinin karşılaştırılabilirliğine dair 16 Temmuz 1985 tarih ve 85/368/EEC sayılı Konsey Kararı'na uyum sağlanmasına teminen Mesleki Niteliklerin Karşılıklı Tanınması Sistemini Oluşturacak Kanun Tasarısı, mesleki yeterliliği tespit etmek üzere yeni bir kurumun yapılandırılması çalışmalarının sonuçlandırılması ve bu kurumda istihdam edilecek personelin alınması ve eğitimi konularında çalışmalar yapmaktadır (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2013). Mesleki Yeterlilikler Kurumu Kanunu Tasarısı'nın yasalaşması beklenmektedir.

3.1.6.3. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans)

DPT Müsteşarlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Ulusal Ajans AB Eğitim Programları (Sokrates, Leonardo da Vinci, Gençlik) koordinatörlüğünü yapmaktadır. Bu çerçevede şu görevleri yürütmektedir: (Ulusal Ajans,2013)

- Kamu kuruluşları, kamu ve özel eğitim kurumları, özel sektör, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve gençlik kuruluşları ile yakın işbirliği sağlanması,
- AB Eğitim ve Gençlik Programları'nın Türkiye'deki ilgili tüm yararlanacak kesimlere tanıtılması ve bu amaçla gerekli insan gücü, bilgi, fiziki ve hukuki alt yapının oluşturulması ve geliştirilmesi,
- Çeşitli alanlarda küçük çaplı pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi,
- Programlara ilişkin belgelerin Türkçeye çevrilmesi,
- Katılım şartları, başvuru ve seçilebilirlik ile ilgili konularda bilgi sağlanması, başvuru işlemlerinin desteklenmesi, organize edilmesi ve kayıt altına alınması,
- Proje önerilerini hazırlama konusunda başvuru sahiplerine ve finanse edilmek üzere seçilen proje önerilerinin uygulanması konusunda katılımcılara tavsiyede bulunulması ve gerekli olduğu takdirde bunların eğitilmesi,
- Proje teklifleri ve diğer başvuruların kabul öncesi değerlendirilmesi ve görüş oluşturulması,
- Proje seçimi aşamasında ulusal karar organına ve AB Komisyonu'na destek verilmesi,
- Türkiye'de programlardan yararlanacak kişilerle ve AB Komisyonu ile gerekli sözleşmelerin yapılması ve programlardan yararlanma hakkını kazananlara ödemedede bulunulması,
- Ayrılan fonların etkin yönetimi, Başkanlığa (Ulusal Ajans'a) tahsis edilen kaynakların muhasebesi ve izlenmesi için gerekli sistemin kurulması ve işletilmesi,
- Programlar çerçevesinde seçilerek finanse edilen projelerin gelişiminin izlenmesi, tahsis edilen kaynakların kullanımına ilişkin teknik denetim yapılması, rapor istenmesi ve değerlendirilmesi. (idari, mali ve hukuki işlemlerin yürütülmesi),
- Proje sonuçlarının ve özellikle beğeni kazanan iyi uygulamaların ülke içinde ve dışında yayımına katkı sağlanması,
- Programın genel değerlendirmesine, gelişimine ve farklı programlar arasında işbirliğinin artırılmasına katkıda bulunulması,
- AB Komisyonu, diğer ulusal ajanslar ve diğer ülke yararlanıcıları ile ilişkilerin kurulması, geliştirilmesi ve koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması.

3.1.6.3.1. 2007-2013 Dönemi Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programı için Bütçe Katkıları

Ulusal Ajans'a Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde yapılan başvuruda 2007-2013 yılları arasında AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programı'na AB ve Türkiye'nin ne kadar katkı yaptıkları ile ilgili aşağıdaki tablo Uzman Yardımcısı Muhammet Demir tarafından gönderilmiştir.

Tablo 16: Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik Programları için Avrupa Birliği ve Ulusal Bütçe Katkıları

AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI MERKEZİ BAŞKANLIĞI					
2007-2013 DÖNEMİ					
HAYATBOYU ÖĞRENME VE GENÇLİK PROGRAMI İÇİN AVRUPA BİRLİĞİ VE ULUSAL BÜTÇE KATKILARI					
YILLAR	ULUSAL KATKI	%	AB KATKISI	%	TOPLAM
2007	23.516.195 €	35	43.783.805 €	65	67.300.000 €
2008	25.740.000 €	36	45.760.000 €	64	71.500.000 €
2009	28.009.000 €	37	47.691.000 €	63	75.700.000 €
2010	30.362.000 €	38	49.538.000 €	62	79.900.000 €
2011	32.799.000 €	39	51.301.000 €	61	84.100.000 €
2012	50.000.000 €	42	68.000.000 €	58	118.000.000 €
2013	60.000.000 €	44	74.000.000 €	56	134.000.000 €
TOPLAM	250.426.195 €	39	380.073.805 €	61	630.500.000 €

Kaynak:Ulusal Ajans 2014

Tablo incelendiğinde miktar olarak her yıl AB ve Türkiye tarafından yapılan katkının arttığı, yapılan katkının yüzdelerine baktığımızda ise her yıl Türkiye'nin katkısı artarken AB'nin katkısının giderek azalmakta olduğu gözlenmektedir. Miktar olarak Türkiye'nin katkısı 2007'de 23.516.195 € iken her yıl artarak 2013'de 60.000.000 € olmuştur. Aynı dönemde AB'nin katkısı da 43.783.805 € dan 74.000.000 € ya çıkmıştır. Yüzdelerine baktığımızda Türkiye'nin katkısı her yıl artarak % 35'den % 44'e çıkmıştır.

3.1.6.4. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS)

Türkiye'nin AB üyeliğine hazırlanmasına yönelik çalışmalar çerçevesinde, kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları hazırlık ve çalışmalarda iç koordinasyon ve uyumun plan ve programlara uygun olarak yürütülmesini sağlamak üzere Temmuz 2000'de kurulmuştur. İlk önce Başbakanlığa bağlı olarak hizmet veren ABGS, 21 Mart 2003'te Dışişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Teşkilat ve Görevleri Hakkında 4587 sayılı Kanun, 4 Temmuz 2000 tarih ve 24099 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Bu çerçevede ABGS'nin görevleri şunlardır;(Avrupa Birliği Genel Sekreterliği,2014).

-Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesi amacıyla, Genel Sekreterlik tarafından, Devlet Planlama Teşkilatı Müteşarlığı ile işbirliği halinde hazırlanacak Ulusal Program çerçevesinde, kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülecek iç uyum çalışmalarında plan ve programlara uygun olarak koordinasyonu sağlamak,

-Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine hazırlanması amacıyla oluşturulacak kurul ve komitelerin sekretarya hizmetlerini yürütmek ve anılan kurul ve komiteler tarafından alınan kararların uygulanmasını yönlendirmek,

-Hükümetin ve oluşturulacak kurul ve komitelerin kararları doğrultusunda gerekli araştırma ve incelemeleri yapmak,

-Görev alanına giren konularda sözleşme ile yurt içi veya yurt dışında gerçek ve tüzel kişilere araştırma, etüt ve tercüme işleri yaptırmak,

-Yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetlere ilişkin olarak tebliğ, genelge ve benzeri düzenleyici işlemleri Başbakanlık vasıtasıyla yapmak.

3.1.7 AB'nin Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri

Ekonomik ve siyasi bütünleşmenin gereği doğrultusunda AB eğitim politikalarında genel olarak, Avrupa ölçeğinde çok dilli ve çok kültürlü bir ortak yaşam alanı ve bu yaşam alanında ortak değerlere ve Avrupa vatandaşlığı bilincine sahip bireylerin yetiştirilmesinin amaçlandığı ifade edilebilir (Sağlam, 2009).

Türkiye’de ise 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenen, herkesin eğitim hakkının olması, herkese eğitimde eşit fırsatlar verilmesi gibi Milli Eğitim Sistemi’nin amaçları ve temel ilkeleri, AB’nin ortak eğitim hedefleri ile örtüşmektedir (Çelik, 2006). AB’ye giriş sürecinde eğitim alanında daha fazla çaba göstermesi gerektiği vurgulanan Türkiye, bu duruma uyum sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde eğitim ile ilgili çeşitli birimler oluşturmuştur. Bir yandan çeşitli üniversitelerde bu konuda çalışmalarını, sürdürmektedir.

Türkiye’nin AB’ye giriş sürecinde AB tarafından hazırlanan yıllık ilerleme raporları, AB’nin aday ülkelerin eğitim gibi alanlarda gelişmelerini saptadığı önemli dokümanlar olarak nitelendirilebilir. 1998 yılından itibaren hazırlanan ve 2006 yılına kadar düzenlenen ilerleme raporlarında; Türkiye’nin eğitim sisteminin genelde AB eğitim politikalarıyla uyumlu olduğu; fakat eğitim hizmeti, dersler, eğitim personeli ve genel personel açısından AB standartlarının gerisinde olması, yoksul kesimdeki eğitim açığının büyük, eğitim imkânları ve yaşam boyu öğrenmeye katılımın düşük olması gibi eğitime erişim konusunda Türkiye ile AB arasında çarpıcı farklılıklar bulunduğu belirtilmiş; her yıl izlenen gelişmelerin sınırlı düzeyde olduğu vurgulanmıştır (Eurydice, 2010).

3.1.7.1 AB’nin İlköğretim ile İlgili Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri

İlköğretim basamağında öğrencilerin kazandığı bilgi ve beceriler diğer öğretim basamaklarında kazandırılacak bilgi ve beceriler için temel oluşturduğundan ilköğretim basamağı eğitim sürecindeki en önemli basamaklardan biridir. AB de bu durumun bilincindedir ve diğer eğitim basamaklarında olduğu gibi çalışmalarını bu basamakta yoğunlaştırmıştır (Gürkan ve Gökçe, 1995’den Akt. Şahin ve Sever, 2005). AB’ye üye ülkelerde eğitimde kalitenin artması için, eğitimin tüm alanlarında fırsat eşitliği oluşturabilmek amacıyla Avrupa Birliği Antlaşması’nın 149. ve 150. maddeleri temel alınarak 1995 yılında AB ülkelerinde Sokrates Programı başlatılmıştır.

AB eğitim politikalarının üzerinde yoğunlaştığı konulardan biri de eğitimin bireyleri toplumsallaştırması ve eğitim ile demokrasi ilişkisinin kurulmasıdır. Bununla

birlikte, AB politika olarak kültürler ve kültürler arası ilişkilerde ‘hepsi farklı’, ‘hepsi eşit’ şeklinde bir anlayışı benimsemektedir (Erdoğan, 2006).

AB ülkelerinde uygulanan Sokrates programı Türkiye’deki ilköğretim programlarını da etkilemiştir. Türkiye’de yeni yetişen neslin bilgi toplumuna uyum sağlayabilmesi için eğitim programlarında, özellikle ilköğretim programlarında bazı becerilerin kazandırılmasına önem verilmesi gerekli görülmektedir. Yeni İlköğretim programlarında bu becerilerin kazanılması ön planda tutulmuştur.

AB’ye göre Türkiye, Yunanistan, Ermenistan, Makedonya ve Arnavutluk gibi ülkelerde katı milliyetçilik hâkimdir ve AB uzmanlarına göre bu ülkeler arasında, kimlik çatışması, demokrasi ve insan hakları gibi konulara yeterince önem verilmediğinden sorunlar yaşanmaktadır. Yunanistan ve Bulgaristan gibi AB’ye üye bazı devletler ile Türkiye ve Makedonya gibi AB’ye üye olmayı bekleyen devletlerin eğitim programlarının uygulanışı, AB komisyonlarında bu sorunlar doğrultusunda ele alınmaktadır (Yılmaz, 2009). Türkiye ve Yunanistan gibi ülkelerin bir birlik içerisinde yer alabilmeleri için Türkiye’nin eğitim programlarında düzenlemesi gereken konular değerlendirilmektedir. AB üyelik süreci tam olarak sonuca ulaşmasa da Türkiye’de ayrımcı ifadelerin ders kitaplarından çıkarılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

AB yabancı dil eğitim politikaları doğrultusunda Türkiye’de yabancı dil dersleri eğitim programlarında daha yoğun olarak yer almaktadır. 2012 yılında yapılan zorunlu eğitim uygulaması değişikliğinden sonra yabancı dil eğitimi ilkokul 2. Sınıftan itibaren artık başlamaktadır. AB’ye giriş sürecinde 2005 yılında Türkiye’nin yabancı dil eğitimi programı gözden geçirilerek amaçlar, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme boyutlarında değişiklikler yapılmıştır. Bu programdaki değişiklikler yapılandırma felsefeden etkilenmiştir. Bu kapsamda, yabancı dil eğitimi daha etkili hale getirmek için matematik, coğrafya, müzik gibi konu temelli dil öğrenimi, işbirlikli öğrenme ve drama uygulamaları, performansa dayalı değerlendirme programlarda teşvik edilmiştir. Ayrıca, programın amaçlarına bağlı olarak ders kitapları yenilenmiş ve İngilizce ders saatlerine bir saat eklenmiştir (Kırkgöz, 2009).

Türkiye’de AB’ye giriş aşamasında toplumun eğitime olan yatırım desteğini harekete geçirmek amacıyla “Eğitime %100 Destek” ve kız çocuklarının ilköğretime kazandırılmasını sağlamak için “Haydi Kızlar Okula” gibi kampanyalar düzenlenmiştir.

Bu kampanyalarla özellikle kızların okula gitme oranlarında artış sağlanmıştır (Eurydice, 2010).

3.1.7.2 AB'nin Ortaöğretim ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri

AB'de eğitim alanında yapılan çalışmaların temelini, genel eğitim politikaları ortaya koymaktır. AB sürecinde temel önceliklerden biri olan eğitim kavramının, Roma Antlaşması'nda (1957) "ortak bir mesleki eğitim politikasının oluşturulması" kararıyla AB'nin ilgi alanı içerisine girdiği söylenebilir (Sağlam, 2009).

1993 yılında düzenlenen Brüksel Zirvesi'nde AB, "Beyaz Kitabı" yeni stratejisi olarak kabul etmiştir. Beyaz Kitap kapsamında mesleki eğitime ağırlık verilmesi, işgücü piyasalarının etkinliğinin artırılması, iş saatlerinin yeniden düzenlenmesi gibi işsizliği önleyici önlemler alınması yer almıştır. Bunun dışında Birliğin rekabet edebilirliğinin artırılması amacıyla, işgücü maliyetini düşürmek yerine fiziki sermaye payının artırılması yönünde bir strateji benimsenmesi ve bu yönde ar-ge çalışmalarına ağırlık verilmesi öngörülmüştür (DTM, 1999'dan Akt. Tuzcu, 2002).

AB eğitim programları içerisinde, mesleki eğitim alanında işbirliğini sağlamak, ve politikaları ve uygulamaları desteklemek için Leonardo da Vinci Programı ve gençlerin yapmış oldukları çalışmaları desteklemek ve gençler arasında iletişimi güçlendirmek amaçlı Youth Gençlik Programı da yer almaktadır (Karaman, 2002)

Türkiye'nin dev projelerinden biri olan Fatih Projesi ile Türkiye teknolojiyi kullanma ve teknolojiden faydalanma açısından proje tamamlandığında Avrupa'nın önde gelen ülkelerinden biri konumuna gelecektir. 2004 yılından günümüze Türkiye'nin AB eğitim ve gençlik programlarına katılımı ile eğitim-öğretimin kalitesinin yükseltilmesi amaçlanırken, uluslararası deneyimler de Türk Eğitim Sistemi'ne eğitim uzmanları tarafından aktarılmaya devam etmektedir (Gülcan, 2010).

AB'nin yukarıda bahsedilen nitelikli insan gücü çeşitliliğini ve oranını artırma politikası kapsamında Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek için çalışmalar yapılmaktadır. SVET (Strengthening Vocational Education and Training-Mesleki Eğitim ve Öğretimin Güçlendirilmesi) projesi, MVET (Modernisation of Vocational

Education and Training in Turkey-Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Öğretimin Modernizasyonu) projesi ve CEDEFOP (The European Centre for the Development of Vocational Training-Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi) ile işbirliği bunlar arasında sayılabilir (Eurydice, 2010).

3.1.7.3 AB’nin Yükseköğretim ile İlgili Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri

AB üye ülkeler arasında genel uyumun sağlanması için yüksek öğretimde de bazı değişiklikler öngörmektedir. Buna yönelik atılan ilk adımlardan biri 1998 yılında kabul edilen Sorbon Deklarasyonu’dur. Sorbon Deklarasyonu ile uluslararası öğrenci, öğretmen ve akademisyen hareketliliği, ulusal ve uluslararası işbirliğinin artırılması, diplomaların karşılıklı tanınması, dil ve bilgi teknolojileri yeterliliklerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Sorbon Deklarasyonu yükseköğretim programlarının lisans ve lisansüstü olarak benimsenmesini de önermiştir (Eurydice, 2010a).

Sorbon Deklarasyonu çerçevesinde 1999 yılında Avrupa’daki 31 ülkenin Eğitim Bakanları Bologna’da toplanarak Bologna Deklarasyonu’nu imzalamışlardır. Bu deklarasyondan (bildirgeden) ismini alan Bologna Süreci, 2010 yılına kadar ‘Avrupa Yükseköğretim Alanı (European Higher Education Area, AYA)’ yaratmayı hedefleyen bir reform sürecidir. AYA’da gerçekleşmesi arzulanan şey, üye ülkelerin eğitim sistemlerinin tek tip yükseköğretim sistemi haline getirilmesidir. AYA’da asıl hedeflenen, çeşitlilik ile birlik arasında bir denge kurulmasıdır. Amaç, yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıkları korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir olması ve uyumlu hale getirilmesinden ibarettir (YÖK, 2011).

Bologna Süreci’nin temel hedeflerinden altısı bu bildiri ile ilan edilmiştir. Bu hedefler şöyledir (Eurydice, 2010a):

- Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak (bu amaçla diploma eki uygulamasının geliştirilmesi),
- Yükseköğretimde lisans ve yüksek lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek,

- Avrupa Kredi Transfer Sistemini (European Credit Transfer System, ECTS) uygulamak,
- Öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak,
- Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak,
- Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek.
- Öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımlarının sağlanması,(2001 Prag’da eklenenler)
- AYA’nın cazip hale getirilmesi, (2001 Prag’da eklenenler)
- Yaşam boyu öğrenmenin teşvik edilmesidir. (2001 Prag’da eklenenler)
- “Avrupa Araştırma Alanı (European Research Area, ERA) ile AYA arasında bir sinerji kurmak ve doktora çalışmaları” konulu onuncu bir hedef eklenmiştir.

AB ülkeleri Bologna süreciyle üniversitelere ve bilgiye yatırım yapmakla daha ilgili hale gelmiştir. AB ülkeleri Bologna Deklarasyonu’nda 2010 yılına kadar ülkelerinin gayrisafi milli hasıllarının %3’ünü araştırma ve geliştirmeye ayırmayı kararlaştırmışlardır (Nerad, 2010).

Ayrıca 2009 yılında yayımlanan Leuven Deklarasyonu’nda 2020’ye kadar Avrupa yükseköğretiminin öncelikleri belirlenmiştir. Çeşitli Avrupa ülkelerinden yükseköğretime eşit erişim, yaşam boyu öğrenme, istihdam edilebilirlik, öğrenci merkezli öğrenme, eğitimde araştırma ve yenilik, uluslararası açıklık (faaliyetlerini daha uluslararası hale getirme), her üç derece (lisans, yüksek lisans, doktora) için hareketlilik ve şeffaflık öncelikler olarak belirlenmiştir.

Avrupa Eğitim Bakanları (İstanbul 2007) ve Parlamenter Meclisi’nin (2008) önerileri gereğince Avrupa Konseyi demokratik vatandaşlık ve insan hakları eğitimi için öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler çerçevesi geliştirmiştir. Bu yeterliliklerin hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitimle tüm öğretmenlere kazandırılması amaçlanmaktadır (Keating, 2010).

Ayrıca yüksek öğretim alanında AB düzeyinde yapılan en önemli çalışmalardan biri ECTS'dir. Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen ECTS, öğrencilerin yurtdışında aldıkları ve başarılı oldukları ders kredilerinin, bir yükseköğretim kurumundan diğerine transfer edilmesini sağlayan bir sistemdir (Serbest, 2005). ECTS Yüksek öğretim Kurulu Kararı ile 2005-2006 öğretim yılı sonundan itibaren Türkiye'deki bütün yükseköğretim kurumlarında zorunlu bir uygulama haline getirilmiştir. YÖK, Bologna Deklarasyonu doğrultusunda ECTS'nin yanında diploma ve derecelerin anlaşılır hale getirilmesi (diploma eki), yükseköğretimde kalite güvencesi, öğrenci ve akademisyen hareketliliği gibi konularda çalışmalar yapmıştır. (Eurydice, 2010). AB 2009 yılı ilerleme raporuna göre, Türkiye Bologna sürecini uygulamada ileri bir seviyeye gelmiştir. Kalite güvence sistemlerini geliştirme ve yükseköğretime giriş olanaklarını artırma gelecekte çözülmesi gereken sorunlar olarak bu raporda ele alınmıştır. Yükseköğretim alanında 23 yeni üniversite kurulmasına karşın çoğu üniversitenin uygun olanaklara ve öğretim kadrosuna ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.

Türkiye'de de akreditasyon amaçlı Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi kurulmuştur. Eğitim fakültelerinin akreditasyonu kapsamında 1998-2002 yılları arasında pilot çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda Anadolu, Çukurova, Dokuz Eylül Üniversitesi gibi çeşitli üniversitelerde çalışmalar yapılmış ve ulusal toplantılar düzenlenmiştir. En son toplantı 2007 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi tarafından organize edilmiştir (Eurydice, 2010).

3.1.7.4 AB'nin Yaşam Boyu Öğrenme Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri

Yaşam boyu öğrenme kavramı, Avrupa Konseyi (1971), UNESCO (1972) ve OECD (1973) tarafından hazırlanan metinler aracılığıyla gündeme gelmiş bir kavramdır (Günlü, 2009).

2000 yılında AB komisyonu tarafından kabul edilen yaşam boyu öğrenmeyle AB, bireylere öğrenme fırsatları sağlayarak, kişisel gelişimi desteklemeyi; toplumsal bütünleşme için aktif vatandaşlığını güçlendirmeyi ve bireylerin beceri ve kapasitesini

geliştirerek istihdam olanaklarını artırmayı amaçlamaktadır (Turan, 2005; Cansever, 2009).

AB'nin eğitimle ilgili projelerinde olduğu gibi Türk Eğitim Sistemi'nde yaşam boyu öğrenmenin yeni ilköğretim programının temelleri arasında bir beceri olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu kapsamda Okullar Hayat Olsun Projesini ve Halk Eğitim Merkezlerinin faaliyetlerindeki son yıllarda gerçekleşen artışları değerlendirebiliriz. Ancak Bologna süreci içinde 2009 yılında Türkiye ile ilgili olarak yapılan değerlendirmede, tüm kategoriler içinde en düşük notun (5 üzerinden 1) sürekli eğitime verilmiş olması tüm üniversiteleri bu konuda daha etkin olmaya yöneltmektedir (Ulusal Sürekli Eğitim Merkezleri Toplantısı Kapanış Bildirgesi, 2010). Türkiye, beş temel öncelik alanının dördünde, Bologna ülkeleri ortalamasının üzerinde performans gösterirken sadece yaşam boyu öğrenme alanında Bologna ülkeleri ortalamasının altında kalmıştır (YÖK, 2011).

Türkiye eğitim sisteminin 2009 yılındaki gündeminde yer alan AB'ye uyum programı çerçevesindeki "Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı" ve 2010-2014 MEB Stratejik Planı, Türkiye eğitim sisteminin geleceğini yönlendirecek belgeler olarak nitelendirilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır.

3.2. PISA UYGULAMASINDA TÜRKİYE'NİN DURUMU

Gayet açık olarak bilindiği üzere PISA, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) bir projesidir. Bundan dolayı PISA'nın temel hedefi eğitim sistemlerinin, ülkelerin iktisadi açıdan gelişmek için ihtiyaç duyduğu insan sermayesini yetiştirmedeki başarısını tespit etmektir. Diğer bir deyişle PISA'nın açılımında öğrenci değerlendirme programı geçmesine rağmen, aslında değerlendirilen özünde ülkelerin eğitim sistemidir. Bu temel amaç, PISA testleriyle nelerin ölçüldüğünden testlerin kimlere uygulandığına kadar birçok faktörü de belirlemektedir. PISA en az 7 yıl öğrenim görmüş olması koşuluyla 15 yaş öğrencilerine uygulanır. Bu yaştaki öğrenciler, birçok ülkede geçerli olan zorunlu öğrenim süresini doldurmak üzere olduklarından 15 yaş, PISA tarafından öğrenciliğin ardından yetişkin bir vatandaşlığın başlayabileceği en

küçük yaş olarak kabul edilir. PISA 2012 uygulamasına, 65 ülkeden 15 yaşında yaklaşık 28 milyon öğrenciyi temsilen 510 bin civarında öğrenci katılmıştır...

Türkiye bu uygulamaya 2003 yılından itibaren düzenli olarak katılmaktadır. 34'ü OECD ülkesi olmak üzere yaklaşık 70 ülkenin yer aldığı çalışma; 15 yaş grubu öğrencilerin örgün eğitimde matematik, fen ve okuma becerileri alanlarında kazanmış oldukları bilgileri günlük yaşantılarında ne ölçüde kullandıklarını ölçtüğü gibi onların eğitim hakkındaki kişisel görüşleri ile kendileri ve aileleri hakkında bilgileri de değerlendirmektedir. Her bir periyodu; matematik, fen ve okuma beceri alanlarından biri olan ve üç yılda bir döngüsel olarak tekrar eden çalışma, 2012 yılında matematik alanında gerçekleştirilmiştir. 2012 yılı sonuçlarına bakıldığında ülkemiz ortalamalarının her üç alanda da OECD ortalamalarının altında kaldığı görülmektedir. Ancak her üç alanda da yıllara bağlı olarak artışın sürdüğü ve OECD ülkeleri ile olan puan farkının azaldığı gözlemlenmektedir. OECD açıklamalarında belirtildiği üzere Türkiye, PISA uygulamalarına ilk katıldığı günden itibaren hala OECD ortalamasının altında olmasına rağmen sürekli aşama kaydeden birkaç ülkeden biridir. Rapordan da anlaşılacağı gibi ülkemizin son dört dönemde elde ettiği başarı artışının eğitimdeki iyileşmenin yanı sıra sosyoekonomik gelişimin de bir sonucu olduğu açıkça görülmektedir. 2012 PISA uygulamasına katılan ülkeleri OECD üyesi olanlar ve olmayanlar diye şöyle guruplayabiliriz.

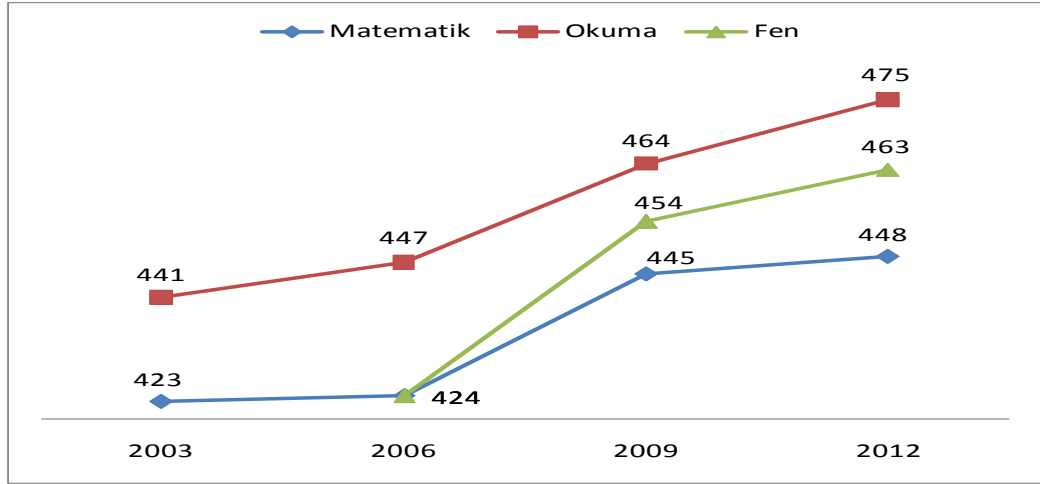
- OECD Üyesi Ülkeler: Almanya; Amerika; Avustralya; Avusturya; Belçika; Çek Cumhuriyeti; Danimarka; Estonya; Finlandiya; Fransa; Hollanda; İngiltere; İrlanda; İspanya; İsrail; İsveç; İsviçre; İtalya; İzlanda; Japonya; Kanada; Kore; Lüksemburg; Macaristan; Meksika; Norveç; Polonya; Portekiz; Slovak Cumhuriyeti; Slovenya; Şili; Türkiye; Yeni Zelanda; Yunanistan.

- Diğer Ülkeler: Arjantin; Arnavutluk; Birleşik Arap Emirlikleri; Brezilya; Bulgaristan; Çin (Hong Kong); Çin (Makau); Çin (Şanghay); Çin (Tayvan); Endonezya; Güney Kıbrıs; Hırvatistan; Karadağ; Katar; Kazakistan; Kolombiya; Kosta Rika; Letonya; Lihtenştayn; Litvanya; Malezya; Peru; Romanya; Rusya; Sırbistan; Singapur; Tayland; Tunus; Uruguay; Ürdün; Vietnam.

Tablo 17: PISA 2012 Ülke Ortalamaları

	MATEMATİK	OKUMA	FEN
OECD ORTALAMASI	494	496	501
PUAN	448	475	463
SIRA	44	42	43
(*)	Yunanistan, Sırbistan, Romanya, Güney Kıbrıs, Bulgaristan	İsrail, Hırvatistan, İzlanda, İsveç, Slovenya, Litvanya, Yunanistan, Rusya	Slovak Cumhuriyeti, İsrail, Yunanistan

(*) Ortalama başarısı Türkiye’den istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklı olmayan ülkeler

Kaynak: PISA 2012 Ulusal Ön Raporu (Ankara 2013)

Türkiye'nin her 3 alandaki başarısı da giderek artmaktadır. En son uygulama olan PISA 2012'yi Türkiye açısından özetleyip değerlendirecek olursak:

Türkiye; matematik, fen ve okuma alanlarında, geçmiş uygulamalara kıyasla kayda değer bir gelişme göstermekle birlikte OECD ortalamasının altında yer almış ve OECD tarafından belirtilen asgari performans düzeyinin altında kalan öğrenci oranı azalmıştır. Ancak bu oran hâlâ OECD ortalaması kadar düşük değildir. Türkiye’de PISA 2012 matematik puanlarındaki farklılığın %62’sinin okul türleri arasındaki farklılıktan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Son dönemlerde okul türlerinin azaltılması ve liselerin dönüştürülmesi gibi çalışmaların bu olumsuzluğu azaltmaya yönelik önemli sonuçlar ortaya koyacağı düşünülmektedir.

2003-2012 yılları arasında Türkiye'nin matematikte düzey 1 ve altındaki öğrenci oranı %27,7'den %15,5'e düşmüştür. Ancak bu oran hâlâ OECD ortalamasındaki düzey 1 ve altındaki öğrenci oranının yaklaşık 1,5 katıdır. Buna karşılık, son 10 yılda matematik alanında düzey 6'da bulunan öğrenci oranı ise %2,4'ten %1,2'ye gerilemiştir. Bu oran ise OECD ortalamasının yaklaşık 2 puan gerisindedir. Bu durum oldukça dikkat çekicidir. Türkiye, üst performans düzeyine ulaşmış öğrenci oranı bakımından OECD ortalamasının altında kalmaktadır. Ancak 15 yaş civarındaki öğrenci nüfusu diğer ülkelere kıyasla oldukça yüksek olduğu için, üst performans düzeyine ulaşmış öğrenci sayısı bakımından ön sıralara çıkmaktadır. Türkiye'nin bu avantajını kullanabilmesi için öğrencilerinin geneline kaliteli bir öğrenim imkânı sunması gerektiği ortadadır. Buna rağmen Türkiye'de bölgeler arasında ve özellikle okul türleri arasında önemli başarı farklılıklarının hâlen devam ettiği görülmektedir. Özetle geçmiş yıllara kıyasla önemli gelişmeler görülmekle birlikte alınması gereken daha çok yol olduğu da dikkat çekmektedir. Türkiye'de düşük sosyoekonomik bir altyapıdan gelen öğrencilerin oranının %69 civarında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sosyoekonomik durumlarıyla PISA testlerinde gösterdikleri performans arasında pozitif yönde ve önemli bir ilişki olduğu bulgusundan hareket edildiğinde, öğrencilerin başarılarının artmasında sadece öğrencilere sunulan öğretimin kalitesinin değil, aynı zamanda ülkenin toplumsal kalkınmışlık düzeyinin de gelişmesine bağlı olduğu görülmektedir. Nitekim yapılan istatistiksel analizlerde, Türkiye'de öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının OECD ortalaması civarında olduğu varsayımı altında, Türkiye'nin matematik, fen ve okuma alanlarındaki performansının OECD ortalamasına ulaşabileceği yorumu yapılabilir. Türkiye'nin geçmiş yıllara kıyasla PISA test performansındaki iyileşme, öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri dikkate alınarak incelendiğinde, alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin performanslarındaki artışın üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, Türkiye alt sosyoekonomik düzeyde olmasına rağmen, matematik başarısı bakımından OECD genelinde ilk %25'e giren öğrenci oranının da 2003 – 2012 yılları arasında kayda değer şekilde arttığı görülmektedir; kız öğrenciler özelinde bu oran %2'den %8 civarına ulaşmıştır. Bu durum düşük sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere sunulan öğrenim imkânlarının arttığı bir göstergesidir. Türkiye'nin her üç alandaki ortalama başarısı giderek artmaktadır. Bunun sebepleri arasında, 2002 ve 2013 yılları

arasında eğitime ayrılan bütçenin 7,460 milyar TL'den 47,496 milyar TL'ye ulaşmış olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Türkiye'de öğrencilerin okulları hakkındaki görüşlerinin ve öğretmenleriyle ilişkilerinin oldukça olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca geçmiş yıllara kıyasla öğrenci öğretmen ilişkisinin daha da iyileştiği görülmektedir. Öğrencilerin okula karşı aidiyet hisleri de 2003 – 2012 arasında en fazla Türkiye'de artmıştır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu okulda mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Ancak, derse geç kalma, ders kırma veya okulu asma oranlarının OECD ortalamasının oldukça üzerinde olduğu görülmektedir. Okulların alanlarında nitelikli öğretmen ihtiyaçlarının hâlâ devam ettiği dikkat çekmektedir. Geçmiş yıllara kıyasla okulların fizikî koşulları ve eğitim kaynakları açısından durumlarının iyileştiği PISA sonuçlarında ilk bakışta dikkat çeken diğer bulgular arasındadır.

3.3. DERS KİTAPLARINI YENİDEN YAZILMASINDA AB ETKİSİ

Bu konuda AB'nin genel yaklaşımı, AB'nin nihai hedefi olan politik bütünlüğü sağlamak için eğitimde çok önem verdiği konulardan biriside ders kitaplarında bulunan özellikle AB ülkeleri arasında geçmişte yaşanmış savaş ve ayrışmaların mümkün olduğunca kitaplardan çıkarılması yada arka planda bırakılmasıdır. Buna ilave olarak da AB ülkelerinin geçmişlerindeki anlaşmaları, farklı alanlardaki başarıları, kültür benzerliklerini mümkün olduğunca ön plana çıkarılıp işlenmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda tarih eğitimi konusundaki kıtasal manifesto niteliği taşıyan, Rec 2001 projesi tavsiye kararlarındaki bazı maddelerde, tarih eğitiminden beklentiler çerçevesinde, Avrupa merkezci bir tavır açıkça görülür. Bu maddeler şunlardır:

- *Tarih Eğitimi, Avrupa'nın ortak kültür ve tarih mirası temelinde inşası sürecinin asli parçalarından biri olmalıdır.*
- *Avrupa'nın yapılanması hem Avrupalıların kendi özgür iradeleriyle verdikleri bir karar hem de tarihi bir gerçeği ifade ettiğine göre yerel, bölgesel, ulusal seviyelerde ve Avrupa düzeyinde tarihi ilişkilere devam etmek; tarihi dönemler ve gelişmelerle ilgili en belirgin bilgilerin, özellikle Avrupa bilincini destekleyen tarihi ya da kültürel olayların ve eğilimlerin Avrupa boyutunda öğretilmesini teşvik etmek; Avrupa tarihi ile bağlantılı konularda okullar arasında proje değişimini ve işbirliğini teşvik etmek amacıyla her türlü imkânı, özellikle bilgi teknolojisini kullanmak; öğrencilerin, diğer Avrupa ülkelerinin tarihlerine olan ilgilerini arttırmak; Avrupa'nın yapılanması ile ilgili tarihi bilgilerin öğretilmesine başlamak ya da geliştirmek uygun olacaktır.*

- Tarih Eğitimi, öğrencilere dünyaya açık bir Avrupalılık bilinci aşlamak amacıyla; Avrupa tarihinin politik, sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla ele alınmasını ve Avrupa tarihinde iz bırakan olayların, yerel, ulusal, global ve Avrupa düzeyinde ele alınmasını... kapsamalıdır. Bu duruma Türkiye açısından bakacak olursak en büyük değişim yaşadığımız ve ders kitaplarında revizyon yapılan konu ders kitaplarındaki Yunanistan ile ilgili ifadelerdir. Bu konudaki araştırmamızda Yücel Kabapınar, tarih kitaplarındaki genel bakış açısını yansıtmıştır. Kabapınar'ın 1991'de İzmir'de, 26 tarih öğretmenine ve 199 lise son sınıf öğrencisine uyguladığı ankette "Lise tarih kitaplarında, düşman belirleyici, düşman arttırıcı nitelikte ifadeler vardır." şeklindeki önermesine tarih öğretmenlerinin % 18'i katılmaktadır. Aynı önermenin "Kitaplarda bazı ülkelere karşı olumsuz düşüncelerin, düşmanlıkların gelişmesine yol açıcı ibareler vardır." şeklindeki versiyonuna öğrencilerin % 58.4 katıldığını ifade etmektedir. (Kabapınar, 1991:99, 103).

Özellikle 2004 sonrası dönemde Türkiye ders kitaplarındaki bu ifadeleri daha fazla yumuşatarak yada konu dağılımının ağırlıklarını değiştirerek ders kitapları konusunda AB' nin genel yaklaşımına uyma yoluna gitmiştir. Buna ilave olarak günümüzde ders kitaplarının başında yada sonunda bulunan Türkiye haritalarında Kıbrıs Adası ve KKTC gösterilmemektedir.

Ayrıca MEB seçmeli ders olarak yerel lehçeler adı altında farklı etnik dilleri müfredata almıştır. Benzer durum YÖK tarafından bazı üniversitelerde de uygulanmaktadır. Ayrıca Türk milliyetçiliğini ön plana çıkardığı gerekçesiyle Öğrenci Andı kaldırılmıştır. Bütün bunları AB uyum sürecinde atılan adımlardan bazıları olarak değerlendirebiliriz.

3.4. AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYEDE DİN EĞİTİMİ

Din eğitimi, din gibi yani insanlık tarihi kadar eskidir. Bundan dolayıdır ki insanlık tarihindeki birçok savaş din için yapılmış, din için sonlandırılmıştır. Hatta Avrupa Birliği içinde, "Haçlı İttifakı" " Hıristiyan Kulübü" gibi Türk halkı arasında yaygın kullanılan tamlamalar mevcuttur. Oysaki AB içinde birçok inanç sistemi, mezhep, din bulunmaktadır. AB özellikle bu yüzden bu konuda çok dengeli bir politika uygulamaktadır. Bu geniş ve derinlemesine incelenebilecek konuya fazla girmeden sadece AB'nin ve Türkiye'nin bu konudaki genel yaklaşımına kısaca değinmek istiyorum.

3.4.1 Avrupa Birliğinde Din Eğitimi :

Din eğitimi uygulamaları açısından her ülkenin kendi tarihsel, siyasal ve toplumsal yapısına göre farklılıkları bulunmaktadır. Buna göre, ülkeler kendi yapılarına göre din dersine yer vermişlerdir. Avrupa Birliği yasalarında, din özgürlüğü dışında din eğitimi konusunda herhangi bir bağlayıcı hüküm bulunmamaktadır. Üye ülkeler kendi durumlarına uygun düzenlemeler yapabilmektedir. Avrupa Birliği ülkelerindeki din eğitimi ile ilgili uygulamalardaki ortak noktaları şöyle özetleyebiliriz:

- Tüm ülkelerde özel okul açma imkânı vardır ve bu özel okulların çoğunluğu dinî kuruluşlara yani Kiliselere bağlı okullardır.
- Özel okul statüsünde olan Kilise okullarının hemen tamamına yakını devlet yardımı alır.
- Kilise okullarında din dersi zorunlu olmasının yanında tüm öğretim dinî bir atmosfer içinde yapılır.
- Tüm ülkelerde, devlet okullarında verilen din eğitiminin dışında, yaygın eğitim çerçevesinde her seviyede dinî kurs, seminer vb. düzenleyerek veya okul açarak din eğitimi yapmak serbesttir. Bunların bir kısmına devlet yardımı da yapılır.
- Kilise vb. dinî kurumlar, her türlü sosyal ve kültürel faaliyet düzenleyebilirler.

3.4.2 Türkiye’de Din Eğitimi:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 24. maddesi şöyledir:

“Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin denetim ve gözetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır.”

Türkiye’de devlet dini ve dinî kurumları kendi denetimi altında tutmak istemektedir. Bunun sonucu olarak da vatandaşların dinî ihtiyaçlarını kendi bütçesinden karşılamaktadır. Türkiye’de din dersleri ve İmam Hatip Liseleri, vatandaşların dinî ihtiyaçlarını devletin karşılaması çerçevesinde düzenlenmiştir. Buna göre, din görevlisi yetiştirmek üzere, İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakülteleri açılmıştır. Aynı şekilde İlk ve orta dereceli okullarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri zorunlu dersler

arasındadır. Uygulanmakta olan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders programlarına baktığımızda, İslâm dini ağırlıkta olmak üzere tüm dinler ve ahlâkî konuların yer aldığını görüyoruz.

Din eğitiminin devlet okullarında yer alması tartışmaları iki yönden ele alınabilir. Din eğitimi, devlet tarafından vatandaşlara tanınan “dinî özgürlükler” içinde mi yoksa vatandaşın “dinî haklar”ı içinde mi yer alacaktır? Demokratik topluluklarda, “din eğitimi hakkı” tartışılmaz. Sorun, bu eğitimi kimin vereceğinde düğümlenmektedir. Avrupa Birliği üyesi ülkelerle Türkiye’deki din eğitimi konusundaki temel ayrılık, bu noktadadır. Genel olarak Avrupa Birliğine üye ülkelerinde din eğitimi alanı, “dinî özgürlükler” içinde algılanmaktadır. Bunun sonucu olarak, devlet vatandaşın dinine karışmayı özgürlüğüne müdahale olarak algıladığı için, din eğitimi özel kesime yani ilgili dinin temsilcisi cemaatlere ve kurumlara bırakmakta ancak masraflarını karşılamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, din eğitimi bir “hak” olarak düzenlemek istemektedir. Anayasal tercih, din eğitiminin bir “özgürlükler” konusu değil, devlet tarafından yerine getirilmesi gereken bir “sosyal hak” olarak düzenlenmesi yönündedir. Bundan dolayıdır yeni anayasa çalışmaları ile özellikle AB uyum sürecinde bu konuda çalışmalar yapılacaktır ve Türkiye gündemini de oldukça meşgul edecek gibi görünmektedir.

SONUÇ

Eğitim, Avrupa Birliği'nin tamamı ile sorumluluk sahibi olduğu veya bir yetkiyi üye devletler ile pay ettiği bir konu değildir. Avrupa Birliği'nde yer alan ülkelerin ekonomik, kültürel ve sosyal sebeplerden dolayı eğitim sistemleri birbirinden farklıdır. Avrupa Birliği, eğitim sistemlerini bir çatı altında toplamayı amaçlamamaktadır. Her üye ülke kendi sosyo-ekonomik durumuna uyabilecek sistemi kullanmakta hürdür. Eğitim konusunda Avrupa Birliği'nin asıl yaklaşımı, üye devletlerin eğitim sistemlerinin hedeflenen genel ilkeler ve ölçülerle ters düşmeyecek şekilde organize edilmesidir. Bu durumda metot, yapı ve içerik bakımından tek tip bir eğitim sistemi değil, her üye ülkenin kendi milli niteliklerine göre şekillenen eğitim prensiplerini Avrupa Birliği eğitim politikası ile bir bütün haline getirmek, fikir alışverişı ile uyumlu bir hale getirmek amaçlanmaktadır.

Kuruluş aşamasında, Topluluğun asıl kuruluş nedeninin ekonomik entegrasyon olmasından ötürü eğitim alanına da bu açıdan yaklaşılmıştır. Kurucu Antlaşmalar olan 1951 Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, 1957 Roma ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu Antlaşmalarında eğitim hususunda belirtilen hükümler yalnızca mesleki eğitim ile ilgili özellikleri barındırmaktadır. Avrupa'da ekonominin güçlü bir hale gelmesine yardımcı olmak hedefiyle yetişkin insan gücünün oluşturulmasına ilişkin ilk talimatlar ve Konsey Kararları Mesleki eğitimin geliştirilmesi hedefi ile çıkarılmıştır.

Avrupa Ekonomik Topluluğu gittikçe siyasi bir oluşuma evrilirken eğitim konusunda her ülkenin kendi eğitim sistemine itina göstermesinin gerekliliğine vurgu yapılmış ve de mesleki eğitimin yanı sıra okul öncesi eğitim döneminden başlayarak, yükseköğretimi de içine alan ortak eğitim programları oluşturulmuştur. Bu programların asıl hedefleri eğitimin her basamağında ülkeler arasında işbirliğinin oluşturulması, yeni öğretim metotlarını ve pratiklerini geliştirebilmek, eğitim alanında fırsat eşitliğini yaygın hale getirmek ve de Avrupa dillerinin öğretim kalitesini olabildiğince yukarı çekmek olarak belirlenmiştir.

Avrupa Birliği eğitimi sağlam bir ekonomi ve istihdamın kilit noktası olarak kabul etmektedir. Eğitim sayesinde rekabet gücünün ve istihdamın artırılmasını amaçlamaktadır. Bilhassa son yıllarda rekabet gücü bakımından Amerika Birleşik

Devletleri ve Japonya'nın oldukça gerisinde kalınması, Avrupa Birliği'nin eğitim alanını daha hassas bir şekilde irdelemesine sebep olmuştur. Bologna süreci ve Lizbon Zirvesi'nde ortaya konan politikalar ve uygulamalar bu duyarlılığın artmasının bir belirtisi olarak görülebilir.

Eğitim, öğretim ve gençlik politikalarının belirlenebilmesi için gereken koşulların bilgi toplumuna uyum, rekabet gücünün artırılması, insan gücünün Avrupa Birliği emek piyasasında serbest dolaşımı ve istihdamın artırılması olduğu belirtilmiştir.

Avrupa Birliği, 1998'den bu yana her yıl aday ülkelerin üyelik konusunda gösterdikleri gelişmeler ile ilgili İlerleme Raporları yayınlamaktadır. Türkiye ile alakalı olan raporlara bakıldığı zaman raporlarda ayrıntılı analizlere yer verilmiştir.

Bu raporlarda; Mevzuat ve düzenleme seviyesinde, Türkiye'de eğitim sisteminin dayandığı ilkelerin çoğunun, üye devletlerle uyumlu ve tutarlı (eşit erişim, eğitim hakkı, fırsat ve imkân eşitliği, bilimsel ve planlama temeli, karma eğitim ve evrensel eğitim) olduğu ancak eğitime erişim, eğitim imkanları ve eğitim kalitesi açısından bölgesel farklılıkların dikkat çekici olduğu, özellikle kırsal alanlarda eğitimin kalitesinin düşük olduğu hatta bazı bölgelerde eğitimin varlığından bile şüphe edildiğine dair ifadelerin olduğu. Ayrıca erken yaşta okuldan ayrılma oranları yüksek düzeyde olduğu, bunun toplumun genel eğitim düzeyini düşürdüğü, etkin okullaşmanın önemli sorun olduğu, GSMH içerisindeki eğitimin payının hala AB ortalamasının altında olduğu ve eğitime daha çok kaynak aktarılması gerektiği, öğretim metotlarının gözden geçirilerek, bazı alanlardaki boş öğretmen kadrolarının doldurulması gerektiği ortadadır. Bununla birlikte Türkiye'de, engelli çocukların okul öncesi zorunlu eğitimini geliştirme yönünde ilerleme sağlanamadığı, Eğitim olanakları ve eğitime ulaşım bakımından bölgeler arasında farklılıkların bulunduğu, kız öğrencilerin yarısının beşinci sınıfı bitirmeden okulu bıraktıklarının, öncelikle kız öğrenciler olmak üzere, fakir ailelerin çocuklarına verilen eğitimin iyileştirilmesinin oldukça önemli bir nokta olduğunun, Türkiye'nin bilhassa dezavantajlı bölgelerde, fakir öğrencilerin okula devam oranını artırma yönündeki gayretlerini hızlandırması gerektiği, eğitim ve öğretim sisteminin reformu konusunda, kız çocuklarının okula kaydolmalarında, özellikle Güney Doğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde, UNICEF ve AB destekli eğitim programlarının da katkısıyla, önemli bir artış yaşandığının, etkileyici gelişme olmasına rağmen, özellikle Güney

Doğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde eğitimde önemli derecede cinsiyet farklılığının olduğu, fakir ailelerin, çocuklarını okula göndermelerini sağlamak amacıyla, 2003-2004 öğretim yılında, temel eğitimde okul kitaplarının ücretsiz dağıtılmasına karar verdiği ve bu tedbirin özellikle kızların okula gitme oranını yükselttiği, mesleki eğitim alanında, eğitim sisteminin etkinliğini arttırmak için yeni reform, (mesleki standartların ve müfredatın bütünlüğü, sistemin kalitesinin sürekli olarak değerlendirilmesi) düzenlemeleri gerekli olduğu emek piyasasının ihtiyaçları ile meslek okulları mezunlarının kazandıkları beceriler arasında net bir bağlantı olması gerektiği belirtilmektedir.

Mesleki eğitim ve öğretim okulu mezunlarının yüksek öğretime erişimine ilişkin mevcut kısıtlamaların, mesleki eğitim ve öğretime girişleri azalttığı ve genel eğitime yönelimi de geri döndürmediği, sosyal tarafların mesleki eğitim politikalarının tanımlanması sürecine katılımının sınırlı kaldığı, özellikle KOBİ personelinin eğitimine yönelik olarak bir sürekli eğitim sisteminin kurulması gerektiği, insan kaynaklarına yatırımın sadece kamu tarafından değil aynı zamanda özel sektör tarafından bir öncelik olarak ele alınması gerektiği, orta öğretime olan talep öngörülenden çok daha yüksek olduğu ancak mesleki ve teknik okullara yönlendirilen öğrenci sayısı planlanandan daha az olduğu, üniversiteye giriş sınavlarının genel liselerden mezun öğrenciler lehine bir ayrıma yol açtığı, Türkiye'nin 1970'lerden bu yana orta öğretimde mesleki ve teknik eğitimi öne çıkaran planlar uyguladığı, orta öğretim sonrası meslek yüksek okullarına sınavsız giriş hakkı dâhil, mesleki ve teknik orta öğretimin konumunu güçlendirmeye yönelik birçok yasal tedbir alınmakla birlikte, söz konusu tedbirler düz liselere olan eğilimi tersine çeviremediği görülmüştür.

Türkiye'nin, genel ve mesleki eğitim de dâhil olmak üzere, çok fazla merkezi bir yönetim yapısına sahip olduğu eğitim sisteminin merkezî olmayan bir yapıya kavuşturulmasının gerektiği, Yüksek Öğretim Kanunu'na dayalı Türk üniversite sisteminin oldukça merkezî olduğu, Yüksek Öğretim Kanunu'nda yer alan temel ilkeler ile eğitim programları arasındaki uyumun denetiminden sorumlu olan ve rektörler ve fakültelerle ilgili olarak geniş disiplin yetkileri kullanan güçlü bir Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) varlığı nedeniyle, yüksek öğretim sisteminde, akademik, idari ve mali özerklik eksikliği bulunduğu; TBMM'nin her yıl Yüksek Öğretim Kurumu

bütçesini kabul ettiği, ancak söz konusu Kurumun harcamalarını denetleyemediği, Milli Eğitim Bakanının TBMM'de yüksek öğretim sistemini temsil etmekte olduğu ve YÖK toplantılarına başkanlık edebildiği, fakat oy hakkı bulunmadığı ayrıca, ne YÖK kararlarının ne de üniversite kararlarının Bakanlık onayına tâbi olmadığı, bunun yanında Milli Güvenlik Kurulu'nun da Yüksek Öğretim Kurulu'nda temsil edildiği bu yapının, üniversitelerin istihdam piyasasına daha fazla yönelmelerine engel olduğu ve bu durumun üniversite mezunları arasındaki işsizlik oranının yüksek olmasına sebep olduğu, üniversiteleri arz yönlü yapıdan, istihdam piyasasından kaynaklanan talep üzerine kurulu bir yapıya kavuşturmak amacıyla eğitim sisteminde reform yapılmasının gerekliliği ortadadır. Yaşam boyu öğrenme sürecine katılım çok düşük olduğu, bu nedenle, üniversite eğitimi de dâhil olmak üzere, yaşam boyu öğrenimi zorlaştıran tüm engellerin kaldırılması gerektiği şeklinde değerlendirmelerin olduğu tespit edilmiştir.

İlerleme raporlarında yer alan bu değerlendirmelere karşılık Türkiye’de; İlköğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtım projesi gerçekleştirildiği, Tüm genel ve mesleki teknik orta eğitim kurumlarının 2005-2006 eğitim ve öğretim yılından itibaren dört yıla çıkarıldığı, Millî Eğitim Bakanlığı'nın, ilköğretimi ve ortaöğretimi kapsayan köklü bir müfredat değişikliği gerçekleştirdiği, AB ile ortak 3 projenin yürütülmekte olduğu, (Temel Eğitime Destek, Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projeleri)Eurydice, Ulusal Referans Noktası, Öğretmen ve Eğitimciler Ağı (Tt Net) AB çalışmaları çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde birimlerin oluşturulduğu, Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimi Hakkında 25 Temmuz 1977 tarihli, 77/486 sayılı Konsey direktifine uyum sağlanması için Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik 14 Kasım 2002 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girdiği,9 Ağustos 2002 tarih ve 24841 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 11’nci maddesi ile Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununda gerekli düzenleme yapılarak Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları lehçelerin öğrenilmesi için özel kurslar açılmasına olanak sağlandığı, bu süreçte çıkarılan "Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi hakkında yönetmelik" 20 Eylül 2002 tarih ve 24882 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdiği,

4702 sayılı (2547, 3308, 3797, 4306, 4318 sayılı kanunlarda değişiklik yapan çerçeve niteliğindeki) kanun 10 Temmuz 2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandığı, söz konusu kanun kapsamında hazırlanan Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği 3 Temmuz 2002 tarih ve 24804 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdiği,(<http://trgdoc.com> (11.01.2014))Bu kanun ile,

-Mesleki ve teknik ortaöğretim ve yüksek öğretim programlarının bütünlüğü ve devamlılığı esasına dayalı olmak üzere, mesleki ve teknik ortaöğretime bitiren öğrencilere istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya en yakın programların uygulandığı Meslek Yüksek Okullarına sınavsız olarak devam etmelerinin,

-Sınavsız olarak meslek yüksek okuluna devam ederek mezun olan öğrencilerin %10'undan az olmamak üzere ayrılacak kontenjanlara göre alanlarındaki lisans programlarına dikey geçiş yapmaları, mesleki teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksek okullarının yer aldığı mesleki ve teknik eğitim bölgelerinin oluşturulmasının,

-TÜBİTAK tarafından tespit edilen uluslararası bilimsel yarışmalarda ödül kazanan öğrencilere, ödül kazandıkları alanlarda ÖSYM ile TÜBİTAK tarafından belirlenecek yükseköğretim kurumlarından seçtikleri alanlara sınavsız girebilmelerinin,

-Kazanç amacına yönelik olmamak koşuluyla, bir üniversite veya ileri teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın vakıfların meslek yüksek okulu kurabilmelerinin,

-Meslek lisesi mezunlarının bir yıl çalışma zorunluluğu olmadan ustalık sınavlarına girebilmelerinin olanağının getirildiği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının sorumluluğunda olan "Ulusal Meslek Standartları" ve AB Genel Sekreterliği tarafından hazırlanan "Mesleki Niteliklerin Karşılıklı Tanınması" ile ilgili kanun taslaklarının yasalaşmasının beklendiği; bu kanunlar ile Ortak Bir Mesleki Eğitim Politikası İçin Genel İlkeleri belirleyen 2 Nisan 1963 tarihli,63/266 sayılı, Avrupa Topluluğu Üye Devletler Arasında Mesleki Eğitim Niteliklerinin Karşılaştırılabilirliği hakkındaki 16 Temmuz 1985 tarihli, 85/368 sayılı Konsey Kararlarına ve Çıraklık Dâhil Çalışmaya Yönelik Eğitim İçin Avrupa Yollarının Geliştirilmesine ilişkin 21 Aralık 1998 tarihli, 99/51 sayılı Konsey tüzüğüne tam uyumun sağlanmış olacağı.

2002/4615 sayılı Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği arasında imzalanan Türkiye Cumhuriyetinin Topluluk Programlarına Katılmasının Genel İlkeleri Hakkında Çerçeve Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar 1 Eylül 2002 tarihli, 24863 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdiği; bu Kararın yürürlüğe girmesi ile eğitim alanında Topluluk Eylem Programlarını Oluşturan;

-Eğitim Alanında Sokrates Topluluk Eylem Programının ikinci aşamasını oluşturan 24 Ocak 2000 tarihli, 2000/253 sayılı Konsey Kararının,

-Gençlik Topluluk Eylem Programını oluşturan 13 Nisan 2000 tarihli, 2000/1031 sayılı Konsey Kararının,

-Mesleki Eğitim Alanında Leonardo da Vinci Topluluk Eylem Programını oluşturan 26 Nisan 1999 tarihli, 1999/382 sayılı Konsey Kararının Türkiye’de uygulanmasının sağlandığı ve Türkiye Topluluk Programlarına katılım konusunda gerekli yasal düzenlemeleri tamamladığı ve 2004 yılından itibaren tüm programlara tam katılım sağlandığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi (Ulusal Ajans) 2002 yılında kurulduğu ve AB programlarına katılım konusunda koordinatörlük yaptığı. Üniversitelerin diploma eki vermeleri ile ilgili çalışmaların tamamlandığı, bu kapsamda 2005-2006 öğretim yılından itibaren mezun olan öğrencilerden isteyenlere diploma eki verilmeye başlandığı. Üniversitelerde Avrupa Kredi Transfer Sisteminin (ECTS) uygulanmakta olduğu, Türkiye’de halen 79 yüksek öğretim kurumunun Erasmus Beyannamesi sahibi olduğu, YÖK tarafından hazırlanan "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği" 20 Eylül 2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlandığı; ayrıca yine aynı kapsamda değerlendirilen ve öğrencilerin temsilini düzenleyen "Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ve Yükseköğretim Kurumları Ulusal Öğrenci Konseyi Yönetmeliği" de aynı tarihli Resmi Gazetede yer aldığı, YÖK kurulunda görev yapan Genelkurmay temsilcisinin yapılan yasal düzenleme ile çıkarıldığı, Türkiye’nin de, nükleer faaliyetler (Euratom Programı) haricindeki bölümüne Avrupa Birliği’ne üye ülkeler ile eşit haklarla 6. Çerçeve Programı’na katılmaya başladığı belirtilmiştir. TÜBİTAK bünyesinde de bir koordinasyon merkezi kurulmuştur.

Tam üyelik müzakerelerini devam ettiren Türkiye’nin Avrupa Birliği ile eğitim konusunda işbirliğinde bulunmasının faydaları bulunmaktadır. Ülkemizin dünya

standartlarında her alanda rekabet edebilmesi, verimliliğin artırılması, insan gücünün kalitesine bağlı bulunmaktadır. Türkiye, işgücünün kalitesi ve eğitim hususundaki kamu giderleri bakımından Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin gerisinde yer almaktadır. Bu perspektiften bakıldığında zaman Türkiye'nin Avrupa Birliği ile işbirliği içinde olması ve eğitim programlarına katılması ülkemizdeki eğitimin kalitesinin artmasına yardımcı olacaktır. Bu arada son yıllarda yapılan uygulamaya dönük bazı değişikliklerle AB'nin genel yapısına daha fazla yaklaşmıştır. Bunlara örnek olarak; ilköğretim ve orta öğretimde kıyafet serbestliğini, seçmeli derslerin sayısının ve çeşitliliğinin artırılmasını, zorunlu eğitim süresinin artırılmasını, üniversite sayısını artırıp yüksek öğretime geçişin kolaylaşmasını gösterebiliriz.

Ayrıca uygulamaya dönük şu eleştirileri de getirebiliriz. Öncelikli olarak öğrencilerin ilgi alanlarının tespit edilip uygun yönlendirme yapılması konusunda AB'den çok uzağız. Bunun yanında bu yönlendirme eksikliğinin de etkisiyle zorunlu eğitim çağında, okula ilgisiz ve başarısız öğrencilerin akranlarını olumsuz etkiledikleri, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasıyla bu durumun daha da ciddi problem olduğu ortadadır. Aynı zamanda zorunlu okul öncesi eğitiminden vazgeçilmesi de kanımca iyi düşünülmemiş belki de ekonomik kaygılarla atılmış bir adımdır. Şunu da belirtmeliyim biz Türk toplumu olarak bırakılan boşlukları sonuna kadar kullanırız bu yüzden yapılan ve yapılması düşünülen değişiklikler enine boyuna düşünülmeyen yeteri kadar pilot uygulama yapılmadan ortaya konulduğundan eğitim sistemi ciddi risklerle karşılaşabilir.

Genel olarak bazı eksikliklere rağmen Türk eğitim sisteminin kendini geliştirdiği bunda da AB uyum sürecinin büyük etkisinin olduğunu görüyoruz.

KAYNAKLAR

Adem, M., (1995). *Demokratik Laik Çağdaş Eğitim Politikası*, Şafak Matbaacılık, Ankara.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Ulusal Ajans http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=240,42294&_dad=portal&_schema=PORTAL, (04 Aralık 2013).

“Leonardo Da Vinci Programı”, Ulusal Ajans, <http://www.ua.gov.tr/programlar/hayatboyu%C3%B6%C4%9Frenmeprogram%C4%B1/leonardo-da-vinciprogram%C4%B1>, (10 Kasım 2013).

“Sokrates” ,Avrupa Birliği Eğitim Programları <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/geralen.pdf>, (23 Kasım 2013).

“Grundtvig Programı”, http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/grundtvig/home_en.html,(23 Kasım 2013).

“Avrupa Birliği Eğitim Programları, Lingua Programı“ http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/lingua/lingua1_en.html, (24 Kasım 2013).

Avrupa Birliği Eğitim Programları, Youth Programı” http://europa.eu.int/comm/youth/program/index_en.html,(01 Aralık 2013).

“Avrupa Birliği Eğitim Programları, Tempus Programı” http://europa.eu.int/comm/education/programmes/tempus/index_en.html,(10 Aralık 2013).

Avrupa Birliği Eğitim Politikaları, (2001),http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf, (14 Kasım 2013).

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (2001), “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”, Brüksel,

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (2003). “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”, Brüksel.

Acar, M., (2001), “Sihirli Anahtar Terminatöre Karşı: Avrupa Birliği Nedir Ne Değildir”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, S:2, ss.24-26.

Ankara Üniversitesi Yayınları (2003), “Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Kılavuzu”, Brüksel.

Avrupa Bilgi Merkezi, “Erasmus Programı ve Yüksek Öğretim Bilgi Notu 4”. Brüksel.

Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Dairesi, (2003), “Avrupa için bir Anayasa Oluşturan Antlaşma Taslağı”, Brüksel, ss.169-170.

Avrupa Konseyi, (2005), “Büyüme Ve İş İçin Birlikte Çalışma. Lizbon Stratejisi İçin Yeni Bir Başlangıç”, Brüksel, ss.24

Avrupa Konseyinin Başkanlık Sonuçlar Bildirgesi (2005), Ek 1, Brüksel.

Aykın, S. M. ve Oğuz, C. U., (2003), *Eğitimde Avrupa Boyutu: Socrates, Leonardo Da Vinci ve Gençlik Programları, AB ve Türkiye.* (Ed.) Erdem, M. Şükrü, Ezgi Kitabevi, Bursa.

Başaran, İ. E., (1999), *Eğitime Giriş*, Umut Yayım- Dağıtım, Ankara.

Bozkurt, E., Özcan, M. ve Köktaş, A., (2001), *Avrupa Birliği Hukuku*, Nobel Yayın, Ankara.

Brock, C. ve Tulasiewicz, W., (2000), *Education in a Single Europe*, London.

Burca, G. ve Zeitlin, J., (2003), “Constitutionalising the Open Method of Coordination, What Should the Convention Purpose?”, *CEPS Policy Brief*, Vol.31, pp. 1.

Cansever, B.A. (2009). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türkiye'nin bu politikalara uyum sürecinin değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1), 222-232.

Coombs, P. H., (1970), *What Is Educational Planning*, UNESCO Printed by Ceuteric Lovain, Belçika.

Curven, P., (2005), "Eğitim, Mesleki Eğitim ve Gençlik Politikası, Topluluğun Eğitimdeki Rolü", *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, Cilt 2, ss.372-388.

Çelik, S. (2006). II. Panel: Avrupa Birliği Eğitim Programları. İ. Erdoğan (Editör): *Avrupa Birliği Vizyonu, Türkiye'de Eğitim ve Özel Okullar Sempozyumu* (s. 123-130). İstanbul: Neta Matbaacılık, Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği.

Dedeoğlu, B., (2003), *Dünden Bugüne Avrupa Birliği*, Boyut Yayıncılık, İstanbul

Devl.Plan.Teşk. (2003). “Ulusal Ajans Gençlik Programı Dokümanları”, Ankara.

Devlet Planlama Teşkilatı (2003), *1-9 Beş Yıllık Kalkınma Plânı, Eğitim Bölümleri*, Başbakanlık Devlet Matbaası, Ankara.

Dış İşleri Bakanlığı, (2000), *Avrupa Topluluklarının Tarihsel Gelişimi*.

Duman, T., (2001), “Avrupa Eğitim Programları-Sokrates Programı”, *Milli Eğitim Dergisi*, S: 149, ss. 36-61.

Duman, T., (2001), *Avrupa Birliği Eğitim Programları “Leonardo Da Vinci Programı”*, *Milli Eğitim Dergisi*, S: 149, ss. 74-83.

Erdoğan, İ. (2006). AB vizyonu ve Türkiye’de eğitim. *Avrupa Birliği Vizyonu, Türkiye’de Eğitim ve Özel Okullar Sempozyumu* (s. 45-57).İstanbul: Neta Matbaacılık, Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği.

Eurydice, (2010). *Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi 2008/09*. Web: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/TR_T_R.pdf. (6 Aralık 2010)

European Commission (2000), “Guide to Programmes&Actions (Leonardo Da Vinci)”, Brüksel, pp.23-27.

European Convention, <http://european-convention.eu.int/docs/docreg/614.pdf>, (19 Kasım 2013).

European Commission, http://ec.europa.eu/education/index_en.html, (20 Kasım 2013).

European convention, <http://europa.eu.int/en/record/white/c93700/ch71.html>, (11 Kasım 2013).

Ertl, H., (2003), “*The European Union and Education and Training: An Overview of Policies and Initiatives*” Implementing European Union Education and Training Policy, (Ed. D.Phillips-H.Ertl), Germany.

Ertl, H., (2006), "European Union Policies in Education and Training: Lisbon Agenda as a turning point?", Germany, pp.11-23.

Gülcan, M. G. (2010). *Avrupa Birliği ve Eğitim* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Günlü, R. (2009). Yetişkinlerde Meslek Eğitimi. A. Yıldız ve M. Uysal. (Derleyenler): *Yetişkin Eğitimi* (s. 339-352). İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Gürsoy, B., (1997), “Değişen Dünya Koşullarında Kalkınma Planlaması ve Türkiye’de Planlama Uygulaması”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Hacettepe Üniversitesi, “13 Ekim 2005 tarihli COM (2005) 494 finali”, http://www.abofisi.hacettepe.edu.tr/tr/belgeler/AB_PROGRAMLARI2007-2013-7mart2007.ppt, (05 Aralık 2013).

Hesapçioğlu, M., (1984), *Türkiye’de İnsan Gücü ve Eğitim Planlaması*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

İktisadi Kalkınma Vakfı (2004), “*Avrupa Birliği'nin Tarihçesi*”, İstanbul.

İktisadi Kalkınma Vakfı (2004), “*Avrupa Birliğinin Bilim Araştırma ve Eğitim Politikaları ve Türkiye'nin Uyumu*”, İstanbul

KABAPINAR, Yücel, Müfredat Programı ve Ders Kitapları Açısından Orta Öğretimde (Lise) Tarih Öğretimi, 9 Eylül Üniv.(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir 1991.

- Karaman, A. (2002). Maastricht sonrası AB eğitim ve gençlik programları. *Çimento İşveren Dergisi*, 16-27.
- Karlık, R., (2005). *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Keating, S. (2010). The contribution of teachers to education for democratic citizenship and human rights. *Education Newsletter*, s. 4-5. Web: <http://www.coe.int/T/E/CulturalCooperation/education/Newslettereducation.ap>. (21 Ocak 2010)
- Kırkgöz, Y. (2009). Globalization and English language policy at primary education in Turkey. *English as an International Language Journal*, 5, 176- 181.
- Kısakürek, M. A., (2006) "AB Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi", *Ankara Üniversitesi Yayınları Ankara*.
- Küçüker, E., (2010), "Türkiye’de Eğitim Planlaması Neyi Hedefliyor?" *International Conference on New Trends in EducationandTheirImplications*, Antalya.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2013), *Milli Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2012-2013*, MEB Yayınları, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı, http://disis.meb.gov.tr/BELGE/AB_Socrates.htm,(29 Kasım 2013).
- Nerad, M. (2010). Globalization and the internationalization of graduate education: A macro and micro view. *Canadian Journal of Higher Education*, 40 (1), 1-12.
- Nişancı, M., (1994), "Planlı Dönemde Kalkınma ve Yapısal Değişmenin Analizi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi SBE.
- OJC, (2002), 27 Haziran 2002 tarihli Konsey Kararı (2002 / C168 / 02), 13/7/2002, 168, ss. 2/5.
- Oxford Universty, <http://www.ox.ac.uk>,(08 Aralık 2013).
- Özen, Ç., (1993), "Neo-Functionalism and the Change in the Dynamics of Turkey-EU Relations," *Perceptions Journal of International Affairs*, Vol:3, pp. 2-9.
- Philips, D.,(2003), "Interpreting EU Education and Training Policy", *Implementing European Union Education and Training Policy*, Netherlands, pp.73-86.
- Presidency Conclusions, (2000), Lisbon European Council, http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/PRESIDENCY_CONCLUSIONS_Lissabon.pdf, (16 Kasım 2013).
- Sağ, V., (1984), "Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler Yönünden Liselerin Durumu", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 2, ss. 35-52.
- Sağ, V., (1990), "Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Döneminde Eğitimimiz", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S:13, ss. 3-36.

Sağlam, M. (2009). AB Sürecinde Türk Eğitim Sistemi ve İlköğretimdeki Değişmeler. A. Hakan. (Editör): *Öğretmenlik Mesleki Bilgisi Alanındaki Gelişmeler* (s. 41-60). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Serbest, F. (2005). “Avrupa Birliği Yükseköğretim Programı ERASMUS ve Türkiye’nin Katılımı” *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 105-123.

Sprokkereef, A. (1995), Developments in European Community Education Policy, in: J. Lodge (ed.), London, “*The European Community and the Challenge of the Future*”, ss.340-347.

Şahin, F., (2004), *Türkiye’de Eğitim Sektöründe Kullanılan Yabancı Yardımlar ve AB’ye Uyum Sürecinde Eğitimde İşbirliği*, Maltepe Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Şahin, Ç. ve Sever, R. (2005). Hayat Bilgisi dersi genel amaçlarının Avrupa Birliği eğitim politikalarına uyum düzeyi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 65-85.

TEİAŞ İletişim ve Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığı, http://www.teias.gov.tr/ebulten/makaleler/2010/avrupa_b%C4%B0rl%C4%B0%C4%9F%C4%B0_e%C4%9F%C4%B0t%C4%B0m_pol%C4%B0t%C4%B0kasi.htm, (Erişim Tarihi, 08 Aralık 2013).

Tekeli, İ. ve İlkin, S., (1993), *Türkiye ve Avrupa Topluluğu I*, Ümit Yayıncılık, Ankara.

Tekeli, İ. ve İlkin, S., (2004), *Avrupa Birliği, Türkiye ve Yerellik*, Birmat Yayınları, İstanbul.

The Academy of Europe, http://www.acadeuro.org/downloads/Humanities_statement.pdf#search=%22jean%20monnet%20%22with%20culture%22%22, (3 Aralık 2013)

Tuzcu, G. (2002). Avrupa Birliğine geçiş sürecinde Türk eğitiminin planlanması. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156.

Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı, <http://www.abgs.gov.tr>, (01 Aralık 2013).

Ulf, F., (2003), “Changes of Education Policies with in the European Union in the Light of Globalization,” *European Educational Research Journal*, II, Vol.4. pp.536-541

Ulusal Ajans Gençlik Programı, www.ua.gov.tr/programlar/genclik-programi, (17 Kasım 2013)

Ulusal Sürekli Eğitim Merkezleri Toplantısı Kapanış Bildirgesi (2010). www.egesem.org/dosyalar/sem/ler/Kapanis_bildirgesi.doc (17 Mayıs 2011) .

Ünal, I.L., (2004), “Eğitimde Çok Kültürlülük: Anadil, Çok dillilik ve Kültürel Kimlikler”, *4. Demokratik Eğitim Kurultayı*, Cilt. 2. ss.150-177.

Yayan,M., (2003), “AB Eğitim Programları ve Türkiye’nin Yararlanabilme Kabiliyeti”, *Milli Eğitim Dergisi*, Ankara S.158.ss.3-7.

Yılmaz, S. (2009). Avrupa Birliği’nin Türkiye Ve Diğer Avrupa Ülkelerinin Ders Kitaplarında Uygulamaya Çalıştığı “Kimlik, İnsan Hakları İle Tarihte ‘Öteki’ Kavramı ve Sırbistan Örneği”. I. *Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu* (s. 363-372). Ankara: Pegem Akademi.

Walkenhorst, H., (2005), “The Changing Role of EU Education Policy - a Critical Assesment”, *Paper for the EUSA Ninth Biennial International Conference*,

EKLER

EK: 1

Tablo 16:Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı

Öğretim Yılı	Yaş	Okul Öncesi	(1) (2)	Okullaşma Oranı Schooling	İlköğretim			(1)	Ortaöğretim			Yükseköğretim			
		Pre Primary Education (1)(2)			Primary Education ⁽¹⁾				Secondary Education			Higher Education			
		Toplam	Erkek		Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
1997 /'98	3-5 Yaş				Brüt - Gross	89,51	96,26	82,43	52,79	60,20	44,97	19,52	22,92	15,95	
	4-5 Yaş				Net -	84,74	90,25	78,97	37,87	41,39	34,16	10,25	11,28	9,17	
	3-5 Yaş				Brüt - Gross	94,31	100,72	87,60	57,15	64,89	48,99	21,67	25,47	17,68	
	4-5 Yaş				Net -	89,26	94,48	83,79	38,87	42,34	35,22	10,76	11,81	9,67	
1999 /'00	3-5 Yaş				Brüt - Gross	97,52	103,31	91,47	58,84	67,10	50,15	21,05	24,55	17,42	
	4-5 Yaş				Net -	93,54	98,41	88,45	40,38	44,05	36,52	11,62	12,68	10,52	
	3-5 Yaş				Brüt - Gross	100,93	106,32	95,31	60,97	69,67	51,84	22,25	25,55	18,79	
	4-5 Yaş				Net -	95,28	99,58	90,79	43,95	48,49	39,18	12,27	13,12	11,38	

2001 /'02	3-5 Yaş				Brüt - Gr oss	99,45	104,19	94,51	67,89	76,94	58,38	23,37	26,59	19,99
	4-5 Yaş				Net -	92,40	96,20	88,45	48,11	53,01	42,97	12,98	13,75	12,17
2002 /'03	3-5 Yaş				Brüt - Gr oss	96,49	100,89	91,91	80,76	93,36	67,52	27,12	31,00	23,04
	4-5 Yaş				Net -	90,98	94,49	87,34	50,57	55,72	45,16	14,65	15,73	13,53
2003 /'04	3-5 Yaş				Brüt - Gr oss	96,30	100,31	92,14	80,97	90,71	70,76	28,15	32,23	23,88
	4-5 Yaş				Net -	90,21	93,41	86,89	53,37	58,01	48,50	15,31	16,62	13,93
	3-5 Yaş				Brüt - Gr oss	95,74	99,48	91,85	80,90	90,29	71,08	30,61	34,79	26,63
	4-5 Yaş				Net -	89,66	92,58	86,63	54,87	59,05	50,51	16,60	18,03	15,10
2005 /'06	3-5 Yaş				Brüt - Gr oss	95,59	98,83	92,24	85,18	95,07	74,88	34,46	38,78	29,94
	4-5 Yaş				Net -	89,77	92,29	87,16	56,63	61,13	51,95	18,85	20,22	17,41
2006 /'07	3-5 Yaş				Brüt - Gr oss	96,34	99,21	93,37	86,64	96,24	76,66	36,59	41,07	31,89
	4-5 Yaş				Net -	90,13	92,25	87,93	56,51	60,71	52,16	20,14	21,56	18,66

2007 /'08	3-5 Yaş				Brüt	- Gross	104,54	106,41	102,57	87,55	94,04	80,70	38,19	42,62	33,56
	4-5 Yaş				Net	Net	97,37	98,53	96,14	58,56	61,17	55,81	21,06	22,37	19,69
2008 /'09	3-5 Yaş				Brüt	- Gross	103,84	104,91	102,71	76,62	80,96	72,05	44,27	49,05	39,28
	4-5 Yaş				Net	Net	96,49	96,99	95,97	58,52	60,63	56,30	27,69	29,40	25,92
2009 /'10 (2)	3-5 Yaş	26,92	27,34	26,48	Brüt	- Gross	106,48	107,05	105,88	84,19	89,14	78,97	53,43	58,14	48,48
	4-5 Yaş	38,55	39,17	37,91	Net	Net	98,17	98,47	97,84	64,95	67,55	62,21	30,42	31,24	29,55
2010 /'11 (2)	3-5 Yaş	29,85	30,25	29,43	Brüt	- Gross	107,58	107,36	107,81	89,70	94,42	84,73	58,45	62,65	54,04
	4-5 Yaş	43,10	43,70	42,47	Net	Net	98,41	98,59	98,22	66,07	68,17	63,86	33,06	33,44	32,65
2011 /'12 (2)	3-5 Yaş	30,87	31,23	30,49	Brüt	- Gross	108,42	108,21	108,65	92,56	95,68	89,26	66,23	70,58	61,68
	4-5 Yaş	44,04	44,56	43,50	Net	Net	98,67	98,77	98,56	67,37	68,53	66,14	35,51	35,59	35,42
	5 Yaş	65,69	66,20	65,16											

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:1.

EK: 2**Tablo 17. Ortaokullarda Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Ve Derslik Sayısı
(2012-2013 Öğretim Yılı)**

Okul Türü	Okul/ Kurum	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı			Derslik
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
Ortaokul								
Lower Secondary School	16.987	5.566.986	2.815.534	2.751.452	269.759	129.356	140.403	124.584
Açıköğretim Ortaokulu								
Open Lower Secondary School	1	367.277	144.766	222.511	-	-	-	-
Ortaokul (Resmi)								
Lower Secondary School (Public)	16.082	5.035.415	2.581.785	2.453.630	250.833	122.352	128.481	114.691
Ortaokul (Özel)								
Lower Secondary School (Private)	904	164.294	88.983	75.311	18.926	7.004	11.922	9.893
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü (Ortaokul) (Resmi)								
General Directorate of Basic Education (Lower								
Secondary School) (Public)	14.641	4.930.656	2.527.202	2.403.454	242.412	118.307	124.105	109.425
Ortaokul								
Lower Secondary School	14.173	4.758.802	2.440.662	2.318.140	230.978	111.099	119.879	101.641
Yatılı Bölge Ortaokulu								
Regional Boarding Lower Secondary School	468	171.854	86.540	85.314	11.434	7.208	4.226	7.784
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü (Ortaokul) (Resmi)								
General Directorate of Religious								

Education (Lower									
Secondary School) (Public)	1.099	94.467	48.348	46.119	5.484	2.609	2.875	4.323	
İmam Hatip Ortaoku lu									
Imams and Preachers Lower Secondar y									
School	730	66.585	34.103	32.482	5.484	2.609	2.875	4.323	
İmam Hatip Lisesi Bünyesi nde İmam									
Hatip Ortaoku lu									
Imams and Preachers Lower Secondar y									
School physically dependen t to Imams and									
Preachers Upper Secondar y School	369	27.882	14.245	13.637	-	-	-	-	
Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel									
Müdürlüğü (Resmi)									
General Directorate of Special Education and									
Guidance Services (Public)	331	9.717	6.046	3.671	2.937	1.436	1.501	896	
Ortaoku l (İşitme Engellile r)									
Lower Secondar y School (Hearing- Impaired)	45	2.336	1 307	1.029	583	366	217	255	
Ortaoku l(Görme Engellile r)									

Lower Secondary School (Visually-Impaired)	16	735	426	309	243	144	99	131
Ortaokul (Ortopedik Engelliler)								
Lower Secondary School (Orthopedic-Impaired)	3	303	165	138	40	17	23	15
Ortaokul (Hafif Düzeyde Zihinsel Engelliler)								
Lower Secondary School (Light Levels of Educable Mentally-Impaired)	52	1.671	1.078	593	503	210	293	103
Özel Eğitim Uygulama Merkezi (II. Kademe)								
Training Center of Special Education (II. Grade)	214	4.620	3.018	1.602	1.554	689	865	384
Ortaokul (Uyum Güçlüğü Olanlar)								
Lower Secondary School (Children with Adaptation Problems)	1	52	52	-	14	10	4	8
Müzik ve Bale Ortaokulu (Konservatuvar)								
Music and Ballet Lower Secondary School (Conservatory)	11	575	189	386	-	-	-	47
Ortaokul (Özel)								

Lower Secondary School (Private)	904	164.294	88.983	75.311	18.926	7.004	11.922	9.893
Özel Türk Ortaokulu								
Private Turkish Lower Secondary School	811	162.300	87.903	74.397	18.580	6.921	11.659	9.680
Özel Özel Eğitim Ortaokulu								
Private Special Education Lower Secondary School	72	874	521	353	92	27	65	84
Özel Azınlık Ortaokulu								
Private Minority Lower Secondary School	21	1.120	559	561	254	56	198	129

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013:67.

EK: 3

Tablo 18: Ülkeler, Öğrenim Düzeyleri ve Öğrenim Dallarına Göre Yurtdışında Öğrenim Gören Burslu Öğrenciler (19.11.2013 Tarihi İtibariyle)

A Toplam B		Genel Toplam			Dil Öğrenimi			Lisans			Yüksek Lisans			Doktora			Staj		
Erkek		General total																	
C Bayan																			
Ülkeler		Toplam	Fen	Sosyal	Toplam	Fen	Sosyal	Toplam	Fen	Sosyal	Toplam	Fen	Sosyal	Toplam	Fen	Sosyal	Toplam	Fen	Sosyal
Country																			
Genel toplam General total	A	245	148	96	45	26	18	0	0	0	102	63	39	97	59	38	3	2	1
		2	8	4	2	4	8				3	1	2	4	1	3			
	B	158	103	55	29	19	98	0	0	0	633	42	20	65	41	24	2	2	0
		4	4	0	2	4					8	5	7	0	7				
	C	868	454	41	16	70	90	0	0	0	390	20	18	31	18	13	1	0	1
				4	0						3	7	7	1	6				
Almanya Germany	B	60	37	23	18	11	7	0	0	0	22	14	8	20	12	8	0	0	0
	C	38	10	28	8	3	5	0	0	0	19	4	15	11	3	8	0	0	0
ABD United States	B	102	750	27	16	12	35	0	0	0	437	32	10	42	29	12	2	2	0
		1		1	1	6					8	9	1	4	7				
	C	458	285	17	70	35	35	0	0	0	211	13	76	17	11	61	1	0	1
				3							5		6	5					
Avustralya Australia	B	14	13	1	2	1	1	0	0	0	1	1	0	11	11	0	0	0	0
	C	11	9	2	1	0	1	0	0	0	3	2	1	7	7	0	0	0	0
Avusturya Austria	B	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0
	C	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Belçika Belgium	B	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
	C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fransa France	B	9	2	7	0	0	0	0	0	0	3	0	3	6	2	4	0	0	0
	C	13	2	11	2	0	2	0	0	0	2	0	2	9	2	7	0	0	0
Hollanda Holland	B	5	3	2	0	0	0	0	0	0	1	0	1	4	3	1	0	0	0
	C	5	2	3	0	0	0	0	0	0	5	2	3	0	0	0	0	0	0

Japonya Japan	B	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	1	1	0	0	0	0
	C	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0
Kanada Canada	B	33	27	6	18	13	5	0	0	0	11	11	0	4	3	1	0	0	0	0
	C	16	10	6	3	2	1	0	0	0	9	5	4	4	3	1	0	0	0	0
R. Federasyo nu Russian Federation	B	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	C	4	0	4	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0	0	0	0	0	0	0
Çin China	B	2	2	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ürdün Jordan	B	4	0	4	3	0	3	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	C	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İngiltere United Kingdom	B	421	190	23 1	87	41	46	0	0	0	148	67	81	18 6	82	10 4	0	0	0	0
	C	312	133	17 9	74	30	44	0	0	0	130	54	76	10 8	49	59	0	0	0	0
İrlanda Ireland	B	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	C	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İspanya Spain	B	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
	C	3	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0
İsveç Sweden	B	2	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İsviçre Switzerland	B	4	4	0	0	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0
	C	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0
İtalya Italy	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	C	2	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, 2013: 221.

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖĞRENCİ ÖZGEÇMİŞ FORMU

Fotoğraf

Adı-Soyadı	Yunus GÜNEY		
Lisans Öğrenimi	Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Matematik Öğretmenliği, İİBF. Kamu Yönetimi	Doğum Yeri	Bozüyük
Yüksek Lisans Öğrenimi	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Kamu Yönetimi	Doğum Tarihi	02.08.1982

1982 yılında Bozüyük’de doğdu. İlkokulu Bozüyük Zafer İlkokulunda okudu, ortaokulu yine Bozüyük Cumhuriyet Ortaokulunda okuduktan sonra Bozüyük Anadolu Öğretmen Lisesini bitirdi. Üniversiteye 2000 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümünde başladı ayrıca 2004 yılında ikinci üniversite olarak aynı üniversitenin Kamu Yönetimi Bölümüne başladı. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinden 2004 yılında mezun olduktan sonra 2005 yılında Bozüyük Dodurga İlköğretim Okulu’nda matematik öğretmeni olarak göreve başladı, bugüne kadar Bilecik ilinin çeşitli ilçelerinde ve okullarında görev yapmıştır halen Bozüyük Çitosan Ortaokulun’da matematik öğretmenliği yapmaktadır. 2008 yılında asker öğretmen olarak askerliğini yapmıştır, 2009 yılında ise Kamu Yönetimi Bölümünden mezun olmuştur ve 2011 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde Kamu Yönetimi anabilim dalında yüksek lisans yapmaya başlamıştır. 2011 yılı Şubat ayında Günay YILMAZ ile evlenmiştir ve 2012 yılı Temmuz ayında doğmuş Elif Sena isminde bir kızı vardır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

ADRES : Kasımpaşa Mah. Köteşliler Cad. Kahri Ağa Sok No: 3/2 Bozüyük-BİLECİK

TELEFON : - GSM: 05555118490

E-Posta: y11unu11s@hotmail.com